

P.2129

Calul

magazin

ARABUL
ÎN ȘA PRIN ROMÂNIA
CĂLĂREȚII TEMPLIERI
IZVIN, O OAZĂ DE LINIȘTE
DIN VIAȚA CAILOR DIN DELTĂ
„CUPA NAȚIUNILOR SAMSUNG”
O SUPERLIGĂ CU GREUTATE
OPERETA SPORTULUI ECVESTRU

anul 1 ■ nr. 3 ■ 6 lei

6423037000029

F.M.V.B.
P. 2129.

ISPRAVA DE POMINĂ A UNUI CĂLĂREȚ

■ Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici

În anul 1654, în Țările Române, erau vremuri tulburi în care Domnii se schimbau des, iar intrigile boierilor și ale pașalelor turcești creau o situație de nesiguranță care apăsa toată populația.

La Iași, Domnitorul Gheorghe Ștefan, ca să se răzbune pe sfetnicii lui Vasile Lupu, aruncase în temniță pe frații Toma și Iordache Cantacuzino, le luase toată averea și însărcinase pe armașul Grigore Hăbășescu să-i descăpățâneze.

Fratele acestora, postelnicul Constantin Cantacuzino – care trăia în Țara Românească –, neputând să-i scape numai cu puterea pungilor cu galbeni, a rugat pe Domnul de atunci de la București, Constantin Șerban – cu care era cumnat –, să intervină. Vodă, în grabă, a scris o scrisoare către Gheorghe Ștefan, dar aceasta trebuia să ajungă foarte repede înainte ca să cadă capetele celor osândiți. Nimeni nu s-a încumetat dintre boierii țării și slujitorii domniei în afară de tânărul Badea Bălăceanu – căftănit postelnic de către Matei Basarab – ce făcea parte din partida Cantacuzinilor și care era cunoscut pentru isprăvile sale.

Pe vremea aceea, toate călătoriile se făceau cu cai, fie călare fie cu droșca, careta, caleașca sau poștalionul, și, bineînțeles, iarna cu săniile. Dat fiind timpul extrem de scurt disponibil, desigur că nu putea fi vorba decât de mers călare. Drumul era însă lung – de circa 385 km – și nu putea fi făcut cu un singur cal. Domnitorul i-a dat lui Badea patalama la mână să încalce caii stațiilor de olac ai domniei din Muntenia, iar postelnicul Cantacuzino i-a dat destui galbeni ca să închirieze caii stațiilor de poștă din Moldova. Nimeni însă nu mai credea că este posibil să ajungă la timp.

Badea însă nu s-a descurajat și și-a

luat sarcina în serios. A pornit pe drumul Iașilor prin Urziceni, Buzău, Focșani, Râmnicul Sărat, Tecuci și Bârlad.

Fără să facă nici o haltă a ajuns la Iași într-o zi și o noapte ceea ce – cum subliniază Hașdeu – a fost pentru vremurile acelea un record absolut.

Această ispravă a impresionat pe contemporani care i-au dat lui Badea porecla de Ușurelul care ulterior a fost preluată de cronicari. Această ispravă a fost posibilă atât prin solicitarea cailor care au fost mânați în fugă, dar și a călărețului care 24 de ore a stat în șea fără să poposească nicăieri.

Osteneala nu a fost zadarnică dar era cât pe aici să nu reușească. Cum a ajuns în târgul Ieșilor s-a repezit la palatul domnesc unde Gheorghe Ștefan l-a primit în sala mare cu bolți acoperite de picturi baroce care aveau să-l uimească pe Sobieski câțiva ani mai târziu, cu pereții împodobiți cu plăci de faianță orientală aduse de din Asia Mică și cu pilaștrii sculptați și auriți. Cronicarul Radu Popescu ne-a povestit această întâlnire care nu a fost lipsită de dramatism.

După ce Badea Bălăceanu i-a dat „cărțile domnești” vodă a chemat pe marele armaș „de l-au întreat: trăiesc au omorâtu-i-au?” și zicând că nu i-au omorât i-au slobozit pentru voia lui Constantin Șerban.

După această izbândă călărețelul nostru s-a dus la palatul Cantacuzinilor care era pe Ulița Mare alături de palatele Prăjeștilor, al lui Neculce și al mitropolitului Varlaam, palat care era una din rarele case de piatră din Iașul secolului XVII și care dispunea de încăperi spațioase în stil bizantin cu covoare orientale luxoase după moda constantinopolitană otomană. Acolo s-a odihnit și

apoi a sărbătorit slobozirea fraților Cantacuzini care puțin timp după aceea aveau să părăsească Țara Moldovei pentru a se așeza în Rusia, unde urmașii lor mai trăiesc și astăzi în Crimeia după ce s-au înrudit cu niște căpetenii ale tătarilor din Hoarda de Aur.

După această ispravă Badea revine la București în curțile sale din mahalaua Sfântului Dumitru sau a Bălăceanului unde susținut de Cantacuzini, în ciuda unei vieți aventuroase, a ajuns agă, apoi clucer și a fost de trei ori caimacam al Țării Românești.

Din această mică poveste adevărată se vede cum, cu sprijinul cailor, doi mari boeri nevinovați au scăpat de la moarte și un boer muntean cu un comportament mai puțin convențional a ajuns să aibă dregătoria mari și să joace un rol în istoria Țării Românești.

Badea Bălăceanu Ușurelul

POVESTEA LUI LEONARDO DA VINCI NECHEZATĂ DE EL ÎNSUȘI

În numărul trecut un cititor mi-a trimis un text pe care l-am considerat bun pentru editorial. De data aceasta o să las locul de editorial unei povești

Nu știu cum or fi alți cai de Grand Prix, dar eu când mă gândesc la locurile mele natale de la Suceava, cea nervos curgătoare și de iarba frumos mirositoare de pe dealul Brodinei, îmi vine să câștig un bagaj de Grand Prix, la timp.

La Brodina, m-am născut dintr-un tată venit din alte părți — Tam-Tam — și o mamă care se născuse la Rădăuți. Avea un nume cam de rușine pe la noi, o chema Firenze, ca orașul acela din Italia, de aceea mi s-a dat și mie nume italian, cică Șăful zicea că Leonardo este un geniu. Nu știu ce este acela un geniu, dar cred că e ceva de bine.

Să vă spun drept, drept, drept, mie

mi-a plăcut să sar de mic și de aceea săream peste tot ce întâlneam în cale, cu mare ușurință și plăcere (ce-i drept nu săream gardurile căci nu-mi plăcea să nu știu unde ajung). Îmi aduc aminte că aveam la Șăfu acasă un zid roz pe teren pe care-l săream când mi se făcea poftă, pe furiș. Când eram mic săream pe Șăfu, pentru că de câte ori venea la Brodina toți săreau și erau fericiți. Nu știu ce le aducea, dar îi făcea fericiți! Până și tatăl Solcanilor era vesel.

Încă de când eram mic, Șăful venea tot timpul pe la mine, mă lua în brațe, săream pe el, și mă tot lăuda, mă tot ridica în slăvi cu vitejiile pe care le voi face (pe atunci nu prea înțelegeam eu ce e acela un Grand Prix) și îmi plăcea foarte mult.

La un moment dat m-au luat de la Brodina și m-au băgat într-un camion întunecos spunându-mi că mă vor duce la București, care este capitală. Acolo am primit camera mea, luminoasă și toată lumea era mulțumită de mine pentru că o păstram curată, făcând caca numai într-un singur colț. De altfel, camera mea, pe care oamenii o numesc boxă și nu știu de ce, făcea parte dintr-un apartament în care locuia Șăful, de care eram separat de un geam mare prin care îi urmăream obiceiurile.

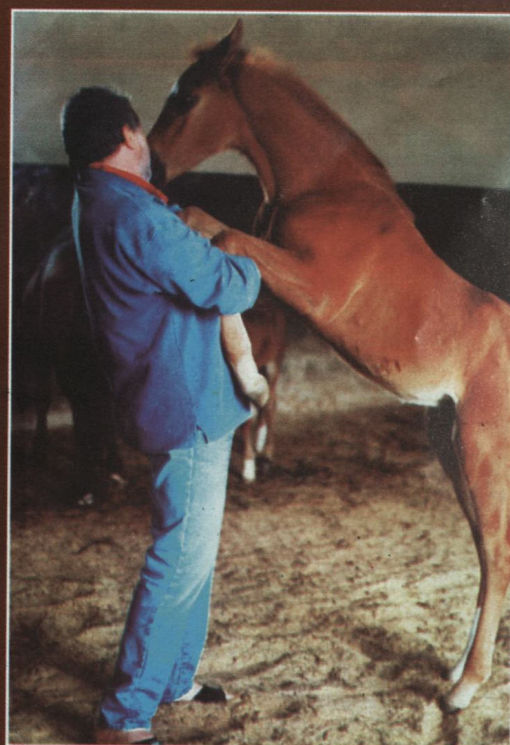
La București eram deja mare, îmi aduc aminte că au început să mă pieptene, să mă spele, să-mi desfacă coada, era acolo un băiat care mă gâdila și mă scărpină toată ziua, Marian se numea.

Da, Marian avea mare grijă de mine, chiar dacă la început m-a cam enervat cu niște fiare cu care mă împungea în coaste și îmi cerea să fac tot felul de mișcări. Până am înțeles eu ce vrea el de la mine a fost destul de neplăcut, dar de fapt ne-am împrietenit repede căci am

înțeles, eu nevorbind limba lui și nici el pe a mea, el voia să comunice cu mine prin semne. M-am prins destul de repede și am comunicat bine. Îi mai făceam și eu câte un semn, dar am constatat că lui nu-i cam plăcea de loc acest lucru, căci risca să cadă de pe mine.

Ne-am împrietenit la toartă, m-au plimbat cu vanul, am făcut multe concursuri împreună, mi-au dat premii, ziceau că sunt frumos, mă mângâiau toate fetele, îmi puneau funde pe urechi, mi-a plăcut de ei. Recunosc că ne-am distrat bine împreună. Aproape că uitasem de Brodina.

Cât despre Șăful, mai încercam să-i mai sar câteodată în brațe, dar se pare că eram cam mare pentru că într-o zi mi-a zis că vreau să-l omor tocmai când eu voiam să-i fac o surpriză sărindu-i în spate. Am înțeles că nu mai aveam voie să mă ghemuiesc în brațele lui căci, de alt-

fel acum mă încălțaseră cu potcoave care erau cam periculoase pentru oameni.

Marian, prietenul meu, a adus la un moment dat o fată plină de funde care mi-a plăcut foarte mult și care mă răzgâia tot timpul. Mi-a plăcut de ea, da, mi-a plăcut. Ba chiar, într-o bună zi, am aflat că Șăful nu mai este tatăl meu, ci ea este șăfa mea. M-am bucurat mult pentru că fata cu funde îmi aducea zahăr tot timpul, ceea ce Șăful făcea mai rar.

Nu știu de ce, după ce am fost dat la fata asta drăguță, Șăful nu m-a mai vizitat. El era un om de treabă, am auzit că se lăsa călărit de toți – e adevărat că am auzit că atunci când zvârlea era nenorocire.

Dar zahărul de la ea a început să fie amar pentru că îi lăsa pe diferiți oameni să mă călărească, cu mustăți, fără mustăți, cu pinteni, fără pinteni, prea eram o motocicletă. Ea îi întreba pe toți despre mine, nu ajungea la nici o concluzie, era o hărmălaie care mă deranja. Ce noroc cu băiatul acela care îmi era fidel încă de la Șăful, băiatul acela rotofei, Roșu se numea, care îmi alina starea de singurătate care mă copleșea în mijlocul acestei mulțimi.

Și de unde eram obișnuit să fiu lăudat, m-am trezit că eram criticat și să nu credeți că sunt pârâcios, dar cred că eram chiar și disprețuit. Ba chiar a venit la un moment dat și un doctor care cica

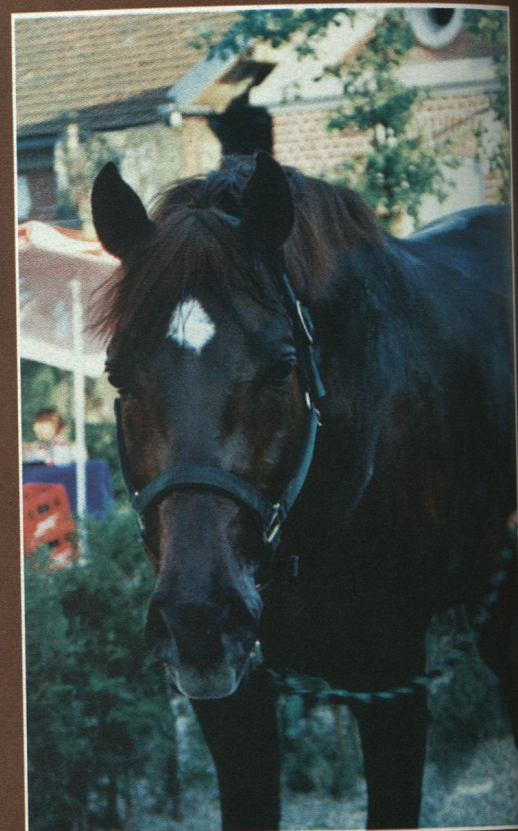
zicea că sunt bolnav, ce să mai vorbesc.

Șăfu s-a prins că nu mai mănânc cu plăcere zahărul de la ea și m-a dat unui băiat cu ochi albaștri, cica neamț, care zâmbea frumos dar care îmi dădea niște ghionturi cu țepii lui, fapt ce mă deranja foarte tare.

Ca norocul că a trebuit să mă ducă într-o țară pe nume Spania, unde am întâlnit niște oameni foarte de treabă care mă iubesc care mai de care. La început am avut probleme cu limba, dar cum am devenit maestru în limbajul semnelor, mi-m dat seama că au vrut să-mi facă o plăcere și mi-au adus chiar un călăreț canadian cu care m-am înțeles din priviri.

În plus, mă bucur că am de-a face doar cu el. Mi-a spus că trebuie să mergem la un concurs important internațional, la Barcelona, la Grand Prix – și mi-am adus aminte de Șăful care îmi spunea tot timpul că eu sunt de Grand Prix. I-am spus pe loc – OK bătrâne, s-a făcut. Știam că m-a responsabilizat și că nu pot să mă fac de râs, altfel ce vor spune mama Firenze și tata Tam-Tam, și am sărit frumos, mi-a plăcut cu băiatul acesta canadian, nu am fost atent la o bară pentru că mă uitam după o fată brunetă, dar cu toate astea, au venit unii care vor să știe cine sunt, de unde vin și unde voi merge.

Ba chiar ar vrea să merg într-o țară,

Franța, unde cica se află tatăl meu, care se pare că este cam destrăbălat. Cica am frați vitregi francezi, nemți, nici nu mai știu ce să cred, trebuie să mă văd o dată cu el să ne lămurim.

Când mă gândesc că frați de-ai mei mai norocoși stau fericiți pe pajiștile Brodinei, iar eu umblu prin toată lumea, îmi dau seama că nu poți fugi din fața destinului.

SPORTUL A FĂCUT DREPTATE PENTRU CAI

Cristian Țopescu ■

Privit din perspectiva istoriei, destinul calului pare mai mult decât ingrat. După ce mii de ani a constituit principalul mijloc de locomotie al omului, după ce a participat la numeroase războaie nimicitoare alături de soldații imperiilor apuse și ai armatelor trecute prin foc și sabie, după ce a fost martor tăcut al gloriei cavalerilor învingători în turniruri, calul a devenit una dintre victimele predilecte ale tehnologiei moderne. În cele din urmă, însă, sportul i-a făcut dreptate.

Ca o recunoaștere târzie a contribuției sale la edificarea civilizației umane – și trebuie spus că acestea nu sunt deloc doar niște vorbe mari – calul a fost salvat de la extincție, introdus într-o zonă „elitistă” a preocupărilor noastre și adulat fără rezerve, datorită frumuseții, forței și eleganței lui, de această dată însă în arenele sportive sau în parcurile de distracții.

Echitația este domeniul în care această reevaluare și-a găsit expresia cea mai sugestivă. Într-o exprimare cât se poate de simplă, echitația înseamnă arta de a conduce și de a folosi posibilitățile calului pentru a obține nu numai performanțe sportive, ci și efecte de ordin artistic.

De remarcat faptul că această definiție sugerează că nu oricine poate practica echitația, pe lângă sânguință este necesară și o sensibilitate specială care, dezvoltându-se prin exercițiu și canalizându-se în funcție de măiestria fiecăruia, îi selectează pe cei care au într-adevăr „talent la călărie”.

Astfel fiind, o bună parte a manierei de practicare a acestui sport rămâne înserisă în intimitatea personalității călărețului, scăpând investigațiilor uzuale sau contrazicând în aparență chiar unele principii științifice admise de toată lumea.

În plus, călărețul nu va putea niciodată dispune în mod complet de acțiunile calului său. Pentru ca aceasta să se întâmple, ar trebui ca animalul să fie

față de omul care-l conduce ceea ce mașina este față de mânuitorul volanului. Dar legile care guvernează comportamentul ființelor vii nu au caracterul statornic al fenomenelor mecanice.

Calul și călărețul, asociați pentru moment unul cu altul, pot avea în același timp stări psihice și fizice foarte variate, stări a căror combinare în acțiune dă rezultate atât de complexe încât ele se sustrag oricărei formule descriptive explicite. Poate tocmai de aceea se spune

că arta echitației nu se învață, ci se „fură”.

Mai tot ce se cunoaște în acest domeniu atât de special este rezultatul observațiilor empirice lipsite deci de rigurozitatea științifică a experiențelor făcute cu instrumente de precizie. Din cauza aceasta, unele principii ale echitației au suferit în decursul vremurilor numeroase schimbări și interpretări; nu este de mirare deci că, și în momentul de față, ele diferă în funcție de țară și chiar de călăreți.

REDACTOR ȘEF:

Dora STĂNESCU

EDITORI SENIORI:

Acad. Constantin
BĂLĂCEANU STOLNICI
Florin CODRE

EDITOR:

Ioan CRISTESCU

EDITORIALIȘTI:

Cristian ȚOPESCU
Ioan GROȘAN
Ioan BUDUCA
Ioan GYURI PASCU

SECRETAR DE REDACȚIE

Tatiana SEGAL

COLECTIV DE REDACȚIE:

Nina LUPU

Ioan VALERIU

CONSULTANȚI

Robert BARTHA
Emanuel FÂNTÂNEANU
Dr. Anca BOGDAN
Ing. Antal István Iános
Mihail LECHKUN

GRAFICĂ:

Bruno VINTILĂ

TEHNOREDACTARE:

Emilia VELCU

CORECTURĂ:

Oana IONESCU

MARKETING:

Viorel PĂUNESCU
Cristian IONIȚĂ

Editată de

World Media
GRAPH

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,
Sector 1, București
Tel: 0727/750.109, 0728/320.453
Fax: 021/22.34.111
E-mail: world.mediagraph@gmail.com
calulmagazin@gmail.com
www.calulmagazin.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.

Foto: Nina Lupu, Mihail Lechkun, Apor Portik, Antal István, Eugen Demetercă, Relu Frâncu. Foto coperta 1: Iftimie Vlad

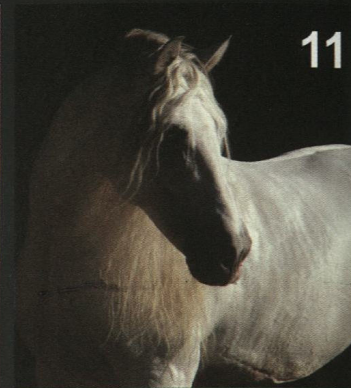
ISSN 1842-7731

S u m a r

7

Sportul a făcut dreptate pentru cai

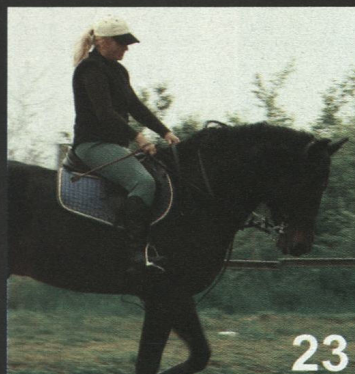
11

Ottima Pan

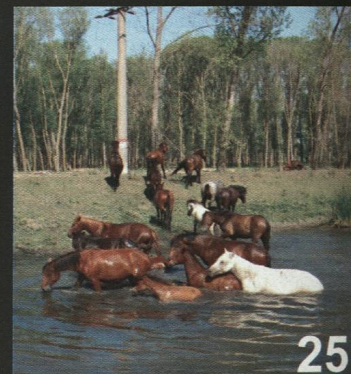
13

Caligula și legendarul cal Incitatus

23

Izvin o oază de liniște

25

Din viața cailor din deltă...

editorial

- 4 Isprava de pomina a unui călăreț
- 5 Povestea lui Leonardo da Vinci nechezată de el însuși
- 7 Sportul a făcut dreptate pentru cai

enciclopedie

- 11 În căutarea strămoșilor
- 13 Caligula și legendarul cal Incitatus

galop și civilizații

- 14 China III
- Calul pe lângă casa omului
- lecturi

- 16 Xenofon
- din ieslea literară

- 18 Moșu
- O fotografie „ecvestră“

- 19 Semnul inorogului

- 20 Un pegas alb așteaptă

- 21 Călăreții templieri

dosar rase

- 23 Izvin o oază de liniște

reportaj

- 25 Din viața cailor din deltă...

dosar rase

- 27 Arabul
- cunoaștere
- 31 Note și reflecții pe marginea cunoștințelor de echitație etologică

- 32 Pat Parelli

- 33 Saga un dar divin

discipline

- 34 Lucrul cu hățurile diferite funcții
- 36 Dresajul
- 38 Arta potcovăriei

anatomie

- 40 Copita sau unghia la cabalin
- ecvestra

- 43 În șa prin România

- 45 Ghidul practic al călărețului în exterior

sănătate

- 47 Însămânțarea artificială la iepe

- 49 Șchiopătura

hipice

- 50 Pledoarie pentru troika rusească
- 53 Destine de oameni și cai

34

Lucrul cu hăturile diferite funcții

30

Dresajul

33

Copita sau unghia la cabalin

43

În șa prin România

legislație

- 55 Recomandări pentru manevrarea și depozitarea temporară a dejecțiilor în fermele de cai
- 57 Reproducători importanți în ascendența rasei lipițane
- 60 Criterii de bonitare și apreciere a cabalinelor de reproducție

eveniment

- 63 AHN o prezență charismatică la Agraria 2007

- 65 Conferința WAHO

concursuri

- 67 „Cupa Romsilva“ a rămas „acasă“
- 68 Competiții externe
- 69 Competiții interne
- 70 „Cupa Națiunilor Samsung“ o superligă cu greutate
- 72 Caii românești aleargă din nou, aproape gratis

istorie

- 74 Primul argint olimpic românesc este al călăreților

atelaje

- 76 Opereta sportului ecvestru
- eveniment
- 82 Lansarea Calul Magazin

65

Conferința WAHO

70

„Cupa Națiunilor Samsung“

74

Primul argint olimpic românesc

76

Opereta sportului ecvestru

82

Lansarea Calul Magazin

ÎN CĂUTAREA STRĂMOȘILOR

fragment din volumul „Der Lipizzaner“ de Hans Nümborg,
traducere de Isac Ionel

Originea și istoricul creșterii calului

Calul, format în aproximativ 60 milioane de ani (Eos = răsăritul soarelui, Hippos = cal), este transmis până astăzi ca formă sălbatică prin calul Przewalski. În forma actuală a calului domestic „Equus caballus“ este cunoscut în mai multe variante. Există multe rase, variate, lucrate tehnic de mâna umană, prin anumite caracteristici ale colectivității de reproducere. Omul le-a creat ca rase culturale, cea mai veche pe teritoriul european fiind rasa Lipițan. Începuturile se întind cu mai bine de 400 ani în urmă.

În căutarea strămoșilor, a rădăcinilor lor istorice, se poate merge cu milenii în urmă. Acolo întâlnim caii hetitici și caii năvălași a lui Ilias din Homer, cum sunt prezentați în grupe de călăreți pe frescele Pantheonului din Atena, caii de la Aquileja și ai carelor romane. La aceștia se mai adaugă caii cotropitorilor mahomedani, arabi și barbari, precum și caii iberici, nobilii castiliani și andaluzieni, Genette și Villanos, pur sânge neapolitan și caii carstici modești și rezistenți. Ca strămoși direcți ai calului Lipițan sunt valabili caii vechi spanioli și italienești de Andaluzia și Neapole, precum și calul Arab și cel carstic autohton.

Strămoșii

Calul carstic. Dacă andaluzienii, neapolitanii și arabii au format Lipițanul în mare măsură, atunci calul carstic autohton a format baza creșterii lui. Încă din Antichitate s-au crescut cai în Carstul sloven în perimetrul Triest-ului, care au fost renumiți și apreciați datorită rapidității, forței și rezistenței lor.

La izvorul fluviului Timavus, actualul Reka, în împrejurimile de la Aquileja, acel oraș roman înfloritor pe coasta de nord a Adriaticii, romanii au construit un templu care a fost închinat zeului tracic și patronului calului. Înconjurat de pădurea sfântă a cailor iuți ca vântul, aici ar fi fost crescuți strămoșii calului carstic. Ei au format cele mai rezistente și iuți atelaje ale timpului pentru carele romane la alergări în Colosseum-ul din Roma.

Romanilor le-a fost clar că în zona Carstului dur cresc cai buni. Un amestec de sânge din rasele de cai din teritoriile cucerite a adus începuturile unei creșteri sistematice, care după Virgil au constat în alegerea corectă a iepelor, armăsarilor din cei mai focosi și mai „îndrăzneți“, caractere remarcabile ale părinților, conducere cât mai corectă și exactă a evidențelor de origine, alegerea corectă a locului de întreținere precum și întărirea caracterelor pentru promovarea tipului dorit.

Astfel s-au pus bazele pentru crearea rasei calului carstic.

Caii carstici au beneficiat de aprecieri majore ca animale de turnir și luptă. Datorită puterii lor, a rezistenței și a curajului au fost folosiți de cavalerii sec al XVI-lea. Caii mici carstici au fost folosiți pentru transportul mărfurilor din porturi în interiorul țării muntoase. Ei au fost recunoscuți datorită tăriei, a modestiei și conștiinciozității. Ca animale rapide, rezistente, au putut să străbată distanța de 500 km între Viena și Lipizza, peste deal și munți, în 8 zile, în pas de trap, fără să obosească.

Lăudat a fost întotdeauna pasul elegant al acestor animale în arenă. Autorii sloveni au arătat că susținerea și aprecierea înaltă a Lipițanului se datorează foarte mult strămoșului andaluzian. Dacă pasul spaniol al calului spaniol vechi este adresat acestuia, acțiunea înaltă a genunchiului este rezultatul selecției naturale, deoarece caii carstici au trebuit să ridice membrele mai sus datorită solului accidentat, cu cărări denivelate. Pentru susținerea acestei teze se arată că înainte de a importa armăsari spanioli, caii carstici au avut un mers mai înalt pentru care au fost apreciați și recunoscuți. În cartea sa apărută în 1689, *Cinste ducatului Krain*, Valvasor a scris despre calul carstic următoarele: „între caii europeni se laudă tot mai mult caii carstici, care cresc în Craina, mai ales datorită longevității și rezistenței. Se adaugă faptul că sunt aleși pentru muncă și călărie de tineri, deși se lasă să pășuneze pe zone pietroase“.

Stubenberg (1662) judeca după cum urmează: „Foarete cunoscuți pentru puterea lor și a longevității, caii carstici mai pot

presta munci și la 30 de ani. Împăratul și ducii au avut caii lor personali, chiar și herghelii, cea mai cunoscută a fost cea din Prestanek. Aici s-au crescut cai carstici foarte puternici și scumpi”.

Episcopul de Dakovo, Bakic, relatează despre înălțimea cailor că a fost de 10,5 picioare (150-157 cm). Cei cu talia mai înaltă au fost folosiți la călărie, cei cu talia mai mică la tracțiune. O creștere naturală, pășunat în vară și iarna furaje suplimentare cu făuri sub copertine și adăparea în aer liber, au fost premise pentru animale sănătoase, rezistente.

Caii potriviți pentru reproducția acestei rase carstice, în special efectivul de iepe, au fost folosiți de la început la crearea rasei noi. Pentru aceasta vorbește noțiunea inițială de „cal al rasei carstice din creșterea Lipizza”.

Câte o picătură de sânge nobil oriental a pulsă încă de pe vremea romanilor în acești cai de pe solul carstic al Sloveniei. Asta pentru că primele importuri au subliniat în caii autohtoni o înrudire corespunzătoare de sânge, nu a rămas fără importanță pentru formare a noii rase și consolidarea ei rapidă. Această rasă carstică veche a fost în stare să se aclimatizeze la mediul nou prin contopirea cailor hispano-italieni cu cei autohtoni și într-o perioadă scurtă să formeze o nouă rasă uniformă, incluzând și cai cu alt sânge. Calul andaluz. Acesta a fost primul care a fost adus în 1580 în Lipizza. Frumusețea și preformanța îmbinată cu o tradiție seculară de creștere au predestinat această rasă pentru formarea efectivului din rasa carstică.

Jumătate de secol înainte de Hristos fenicienii au adus primii cai orientali în Spania de Sud, punând astfel bazele creșterii calului andaluz. Romanii au elogiat deja caii iberici ca cei mai iuți din lume. Istoricul roman Justinus a fost impresionat de frumusețea și puterea acestor cai. Au fost ușori, iuți, cu pași siguri, aspect nobil, care au crescut în zona montană pe sol stâncos și sub influența maritimă.

O nouă eră de glorie a creșterii acestui cal a început în momentul cuceririi peninsulei iberice în sec VIII de către mahomedani. Maurii au adus pe lângă calul arab și pe cel berber mai ușor și mai iute. Acesta câștiga repede teren în sud, pe când în nord predomină calul greu și puternic folosit la călărit și în turniruri.

Calul berber s-a format din rasa antică africană rezultată din calul numidic. Când armatele călare ale urmașilor lui Mahomed au cucerit Africa de Nord, înobilarea cu arabul au dus la formarea unei noi rase. De atunci sângele arab este hotărâtor pentru creșterea calului din acea zonă.

Calul berber și-a păstrat totuși caracteristicile tari cu toată

influența puternică a calului arab. În forma lui inițială cu un cap masiv, nas coroiat, urechi lungi, gât gros și greoi, crupa teșită, păr gros la coamă și coadă, s-a diferențiat mult de calul arab. Rasa nu s-a putut menține ca rasă pură. Calul berber în forma lui inițială nu mai există. Este însă un strămoș al calului andaluz. De la acesta, genele lui au fost transmise rasei Lipițan. Evident de la el este nasul coroiat mai mult sau mai puțin, așa numitul nas roman sau de berbec, un semn caracteristic de la strămoșul arab.

Încă în perioada de pace a curs un curent permanent de sânge oriental prin târgul renumit de la Cappe (Gibraltar) spre Peninsula Iberică. După cucerirea mahomedană aceasta s-a intensificat și mai mult. Sângele arab și berber hotărâsc de acum înainte creșterea cailor în Andaluzia. În nord continuă să predomine calul castilian masiv, care poate duce un călăreț cu dotarea lui.

Villanos nu este un „tip leneș cu sânge rece”. Ei sunt destul de sprinteni, influențați puternic de infuzia arabă, pentru călărie și nu tracțiune. Sunt cu talie mai mare decât genetele și mai masivi, dar mai puțin sprinteni și iuți. Astfel călăreții din nord s-au străduit să transmită cailor lor mai greoi, caracterele celor din sud, exact invers trebuia să facă cotropitorii mauri cu caii lor ușori, să facă față cailor mai grei ai creștinilor în atacuri. Astfel calul andaluz s-a transformat într-un animal frumos, cu mers grațios, puternic, tolerant.

Calul andaluz cu gâtul curbat majestuos, cu coama splendidă, cu cap nobil, mers grațios și elastic, cu curbura bună a genunchiului, temperament vioi, inteligent, a ajuns să fie un cal fastuos al epocii. Jaques de Solleysel, grădinar șef al curții regale franceze, serie în 1664: „sunt cai extraordinar de frumoși care dintre toate rasele pot fi model pentru un pictor sau pot sluji ca animal de suflet unui rege. Nici așa de ușor ca și calul berber, nici așa de greu ca și calul neapolitan, posedă caracterele cele mai bune ale ambelor rase. Genetele au un pas minunat, energic, un trap înalt, un galop de admirat și curse foarte frumoase. În general nu sunt mari, dar nu prea existau animale mai nobile”.

Dacă observăm calul Lipițan, atunci devine clar că poartă gene de la ambii, care se reflectă în tipul clasic baroc al Levadeur-ului.

CALIGULA ȘI LEGENDARUL CAL INCITATUS

Ioan Valeriu ■

„Când pintenul îi atinge, chiar și foarte ușor, coasta, calul acesta pursânge pornea într-un galop generos, proporțional cu impulsul pintenului.

Reacția calului, mai degrabă decât răspunsul la un impuls, este o eliberare a energiei interioare. Într-adevăr, un cal jucăuș, agil, cu capul nervos și cu ochii pătimiși, este o splendidă imagine a vieții trepidande.

Așa ni-l imaginăm noi pe magnificul armăsar pe care Caligula îl numea Incitatus”.

Jose Ortega y Gasset
Filozof spaniol

Multe sunt legende despre Incitatus, calul favorit al Împăratului Caligula. Cronicarii imperiali au scris despre el anii mulți după dispariția acestuia. Aceștia au fost influențați de clanul Iulian-Claudian care dorea să ridicularizeze comportamentul împăratului.

Caligula era, fără îndoială, vinovat de multe decizii bizare și crude, chiar și pentru standardele romane. El a fost, probabil, victima unei boli mintale, necunoscute în acele vremuri.

Dar, dacă el a iubit vreodată ceva, atunci acela a fost calul său, Incitatus. Desele sale atenții prostești arătate frumosului armăsar alb ar putea fi semnele unei alienații mintale.

Cert este că, oricare ar fi motivul, calul adorat al lui Caligula a intrat în legendă. Unii spuneau că acest cal era îngrijit de optsprezece servitori și că era hrănit cu ovăz amestecat cu fulgi de aur; după spusele lui Suetonius, Incitatus avea grajd de marmură, cu iesle de fildeș, păături purpurii și o salbă de pietre prețioase la gât.

Suetonius scria, de asemenea, că planul lui Caligula era să-l facă pe Incitatus consul.

Caligula îi găsisese calului chiar și o soție, numită Penelopa. Se spune că Împăratul Caligula pretindea că acest cal al său ar fi o combinație a tuturor zeilor și cerea ca animalul să fie venerat ca atare.

Calul putea, de asemenea, să invite demnitarii să ia masa cu el, având în acest scop o casă plină de servitori capabili să întrețină astfel de invitați.

Suetonius,

Viețile celor doisprezece cezari

Caligula obișnuia să-l invite pe Incitatus la cină, unde îi servea orz aurit și, în cinstea lui bea vinul din pocale de aur; el a depus jurământ pentru viața și bunăstarea animalului și chiar i-a promis că-l numește consul, promisiune pe care și-ar fi ținut-o cu siguranță dacă ar fi trăit mai mult.

Cassius Dio: Volumul 69

Incitatus, care înseamnă întărit în latină, i-a fost adus lui Caligula din Spania, pentru a fi pus în grajdurile sale, alături de ceilalți cai de curse.

Împăratul l-a iubit pe Incitatus atât de mult încât, după ce a comandat pentru acesta un grajd construit din marmură, placat cu fildeș, a construit și o casă, cu grădină și servitori, destinată primirii oaspeților, așa încât să nu-i lipsească nimic armăsarului.

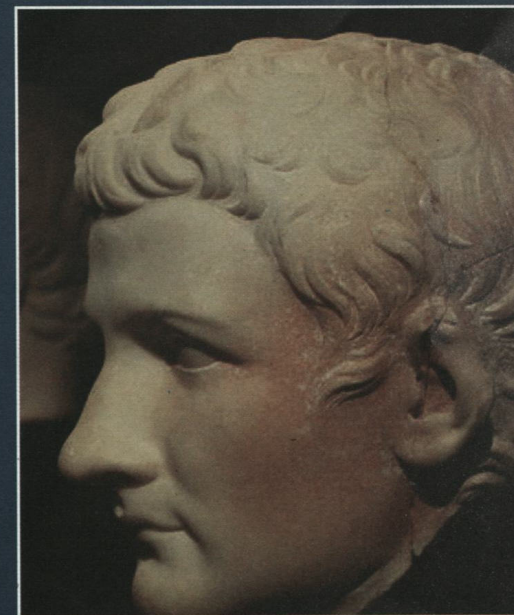
Există, în acest sens, o legendă conform căreia, înainte de fiecare cursă, Caligula dormea alături de calul său, pentru a se asigura că nimeni nu-i va deranja odihna, amenințând cu tortura sau cu moartea pe oricine ar fi îndrăzni să facă vreun zgomot.

Caligula, ca majoritatea romanilor, avea o mare pasiune pentru cursele de cai. Familia lui deținea majoritatea pământului, iar pe locul pe care se află acum Catedrala Sf. Petre a poruncit construirea unui hipodrom particular, cunoscut sub denumirea de Arena Vaticanului sau a lui Nero. El a înfrumusețat această arenă punându-i un obelisc în centru.

Nemulțumit de hipodromul său, Caligula petrecea mult timp la Arena Massimo, urmărind întrecerile alături de calul său, Incitatus.

Era atât de atașat de acest animal că nicio cheltuială nu era prea mare pentru nevoile calului deși, nu știm dacă Incitatus era, de fapt, fericit să trăiască într-un grajd de marmură ori să mănânce dintr-o iesle de fildeș.

Incitatus era acoperit cu țesături fine, bordate cu roșu iar, din aceste detalii, istoricii pretind că Împăratul Caligula desemnase calului său poziția de senator; știm doar că acesta era cel mai bine îmbrăcat cal din Roma.

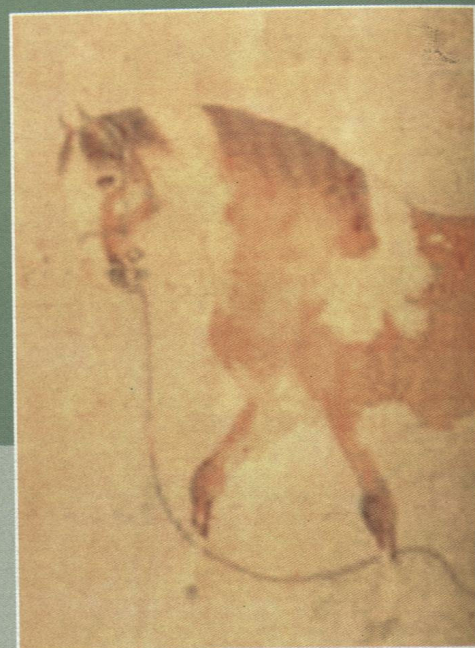
CHINA III

CALUL

PE LÂNGA CASA OMULUI

■ Tatiana Segal

Odată potcovit și înșeuat, calul a intrat în gospodăria chinezului, s-a rânduie printre animalele sărbătorite de Anul Nou, găsindu-și un loc aparte, ușor diferit de al celorlalte dobitoace. Poziția aparte a calului se poate datora, credem noi, faptului că dorul de libertate nu a dispărut niciodată din freamătul nărilor lui, iar stăpânii, indiferent de condiția lor socială, au înțeles că-l pot „domina” numai dacă-l respectă.

Calul nu a fost pus la munci grele. Pe ogor nu a fost dus deoarece orezul, plantă iubitoare de apă, pentru a se dezvoltă, trebuie replantat pe un teren inundat. Și astăzi munca se face manual și trebuie să recunoaștem că nici pentru om nu este nici ușor, nici sănătos să stea cu picioarele și mâinile în apă de la răsăritul la apusul soarelui. La alte munci ale câmpului era folosit mai ales bivolul, mai puternic, mai masiv, mai puțin pretențios și mult mai puțin delicat.

Munca cea mai umiltoare și contrară firii sale la care calul a fost pus și de a cărei corvoadă a scăpat abia în 1956 a fost de „element de mecanizare” în minele de cărbune și sare. Lipsit de lumină, de aerul proaspăt și mirosul reavăn al depărtărilor, „calul de mină” s-a modificat comportamental și structural: nu mai are măreție, nu mai are suplețe. Orb, cu picioare groase, butucănoase, ținându-și capul mereu plecat, nesigur pe el, devenit „mârtoagă”, se lasă tras de stăpân cu indiferența celui ce nu mai așteaptă și nu mai dorește nimic.

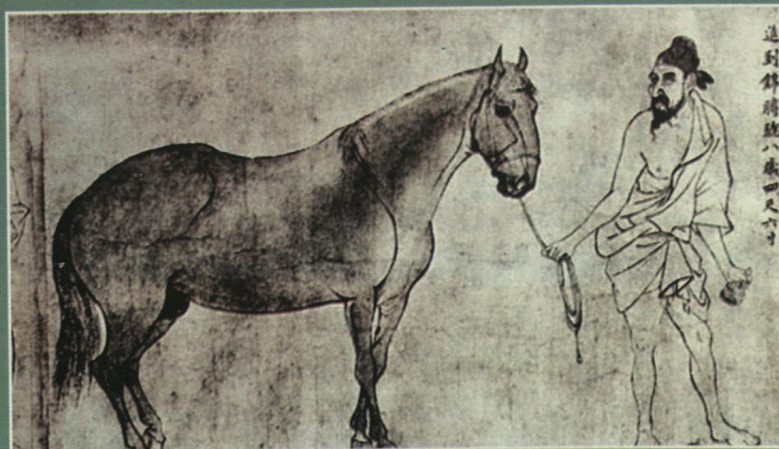
Nici poziția calului din casa grănicerului sau a negustorului nu este de invidiat, deși este ceva mai bună. Chiar dacă își duce stăpânul în spinare prin locuri pustii și periculoase, sau trage înhamat la vreo căruță mai mult sau mai puțin încărcată, are libertatea de a se împotrivi, are unde alerga, îl orbește, poate, strălucirea soarelui sau a zăpezii, dar este o „orbire” de moment și sigur simte miros de iarbă în nări. Acest cal

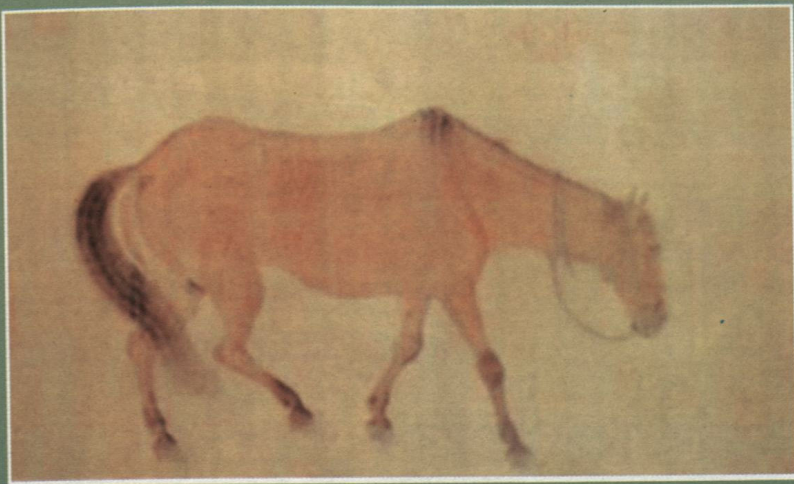
„cuminte” ce-l însoțește pe om în peregrinările sale, fie pe graniță ca să-și facă treaba de „slujbaş de nădejde”, fie pe drumurile nu prea bune și nici prea multe ca să-și facă negoțul și, în ambele cazuri, să câștige o existență modestă pentru el și familia lui, nu va fi subiect de literatură decât tangențial, între paranteze, nici de pictură altfel decât ca un punct insignifiant în decor. Și totuși nu era puțin lucru să ai un cal!

Calul înhamat fie la carul de luptă, fie la căruță sau la caleașcă, mai frecvent chiar, rădvanele cu patru cai, constituie unitate de măsură pentru dimensiuni ieșite din comun, pentru avere și pentru răsplată pe măsura serviciilor aduse.

Așa se face, de exemplu, că un personaj din vremea Regatelor Combatante (sec. V-III î.e.n.), Nanguo Ziqi, Ministru de Război în timpul domniei regelui Zhuang din regatul Chu, trecând pe lângă un copac deosebit, aprecia că avea o coroană atât de mare încât „umbra și ascundea vederii o mie de rădvane cu câte patru cai”.

În același regat și în aceeași perioadă istorică se spune că trăia un înțelept, Jie Yu care-și câștiga existența din munca pământului și se ferea de orice îndatorire socială. Apreciindu-i înțelepciunea, regele din Chu i-a oferit o sută de galbeni și două calești cu patru cai numai să-i devină sfetnic. Însă Jie Yu, consecvent principiilor sale, n-a acceptat și s-a prefăcut a fi nebun pentru a scăpa.

Carul de luptă, de regulă cu un singur cal, răsplătea și truda medicului chemat la palat să-l vindece pe rege. „Dacă sparge un abces sau curăță un furuncul, primește un car de luptă; dacă îl tratează pe rege de hemoroizi, primește cinci care de luptă. Cu cât este mai umilitor pentru doctor tratamentul pe care îl face, cu atât plata este mai mare“.

Răspлата pentru sfaturi date regelui poate fi însă mult mai mare, chiar de o sută de care de luptă.

Averea unui rege sau a unui mare senior era de zece mii de care de luptă sau de zece mii de rădvane, cifra de zece mii reprezentând în cultura chineză maximum a ce se poate realiza, obține sau poseda. Dar, cum se sublinia de multe ori, averea nu era un panaceu pentru tristețe, iar posesorul ei se retrăgea, adesea, temător în palatele și templele sale.

Atunci, pentru a se amuza, seniorii din vremea Regatelor Combatante fie asistau la spectacolele oferite de caii dresați, fie puneau să se organizeze curse de cai.

Este interesant de văzut în ce consta dresajul. Un astfel de exercițiu ne este prezentat în cartea Zhuangzi. „Mănând caii, Dongye Ji, un maestru al manejului din regatul Lu, s-a înfățișat principelui Zhuang. I-a purtat înainte și înapoi parcă trași pe sfoară; i-a rotit la stânga și la dreapta în cerc perfect; urmele lăsate de copitele cailor erau ca o broderie de neîntrecut. I-a pus să facă o sută de bucle în agrafă și să se întoarcă. Așa caii și-au istovit puterile. Au fost atât de vlăguiți că au pierit.“ Învățătura pe care filosoful o transmite este simplă: nu se cuvine să exagerezi în nimic, nici măcar în bucuria unui spectacol perfect!

Cursele de cai se țineau, de fapt, pentru ca seniorul, sau stăpânul ținutului, sau chiar regele să dovedească și să-și demonstreze că are cele mai frumoase și mai puternice cabaline. De aceea, de multe ori se făceau și pariuri pe bani grei pe care, desigur, cel mai puternic trebuia să le câștige. Și totuși celebrul strateg Sun Bin, cunoscut sub numele de Sunzi (Maestrul Sun), autorul cunoscutei cărți *Arta războiului*, ca să răsplătească bunătatea generalului Tian Ji din regatul Qi care i-a acordat găzduire și cinstire într-un moment când fusese prigonit din regatul lui de baștină, Wei, l-a învățat ce și cum să facă...

Se spune că în vremea Regatelor Combatante cursele de cai erau un sport distractiv mult îndrăgit de nobilime. Și se juca pe mize mari. Generalul Tian Ji era mai mereu tare mâhnit pentru că, aproape de fiecare dată, caii lui erau învinși la curse de caii regelui sau ai altor demnitari. Aflându-i pricina mâhnirii, Sun Bin a cerut îngăduința de a se duce pe hipo-

drom să vadă ce se întâmplă. Acolo, strategul a aflat că toți caii participanți la cursă erau împărțiți, după viteza de alergare, în trei categorii: superioară, mijlocie și inferioară, iar cursele se desfășurau între caii de aceeași categorie. Câștigător era declarat stăpânul cailor care obțineau victorii din cele trei tururi.

Când s-a întors de la hipodrom, Sun Bin l-a asigurat pe general că a găsit o soluție de a obține victoria în fața celor mai puternici cai.

După ce a ascultat tactica propusă de Sun Bin, generalul Tian Ji l-a provocat chiar pe rege la o întrecere, miza pentru câștigător fiind de o mie de galbeni. Cum suveranul nu pierduse până atunci aproape nici o întrecere, iar miza era foarte mare, a acceptat cu plăcere condițiile întrecerii.

Înainte de începerea cursei, generalul Tian Ji, urmând sfatul dat de Sun Bin, a împodobit calul din categoria inferioară cu șaua pentru cel din categoria superioară. Prima cursă se desfășura între caii din categoria superioară. Așa se face că, din partea generalului a participat calul din categoria inferioară, în timp ce, din partea regelui, calul de categorie superioară. Firesc, primul tur a fost câștigat cu ușurință de calul regelui. A doua cursă trebuia să se desfășoare între caii de categorie mijlocie. Aplicând sfatul lui Sun Bin, generalul a pus calul său de categorie superioară să concureze cu calul de categorie medie al regelui. De data aceasta a câștigat calul lui Tian Ji. Pentru a treia cursă rămăseseră să alerge calul de categorie mijlocie al lui Tian Ji și cel de categorie inferioară al regelui. De la sine înțeles, și de data aceasta victoria a revenit generalului. Cum a obținut două victorii din trei, Tian Ji a fost declarat învingător.

Surprins, regele a acceptat înfrângerea, dar l-a întrebat pe general de unde a făcut rost de cai atât de buni încât să-i învingă pe ai lui. Supus credincios, generalul a mărturisit că nu a cumpărat cai mai buni, ci a aplicat nouă tactică propusă de Sun Bin.

Impresionat de cele auzite și dându-și seama că nu ar avea decât de câștigat dacă ar asculta de Sun Bin, regele a poruncit ca strategul să fie adus la palat, l-a numit consilier militar, iar generalului Tian Ji i-a conferit puteri echivalente funcției de șef al Marelui Stat Major de azi. Împreună, cei doi au reformat armata, au îmbunătățit metodele de instruire, tactica și strategia, iar victoriile în războaie nu s-au lăsat așteptate.

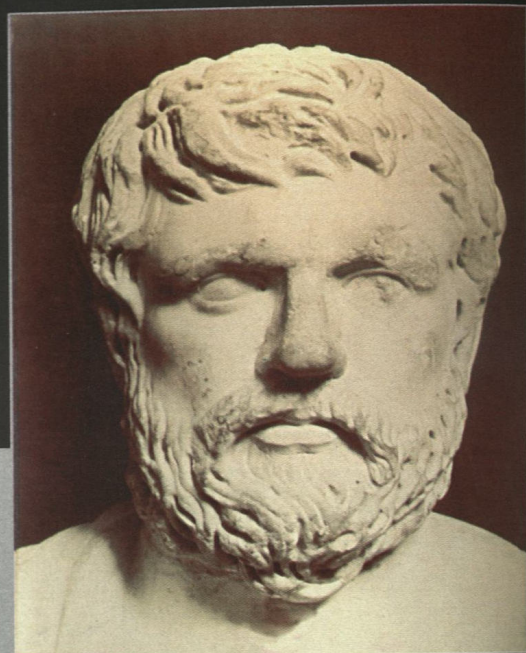
Cu Sun Bin, *Arta războiului*, și mai ales cu Qin Shihuangdi se deschide o altă pagină de glorie pentru cal în cultura și civilizația din China.

XENOFON

(continuare din numărul trecut)

Odată cu primele scrieri au apărut și primele tratate despre cai. Primul care a scris în limba hitită un tratat de antrenament metodic, pentru dresaj și îngrijirea cailor a fost mitanianul Kikkuli secolul 2 î.e.n. În acest număr continuăm cu un fragment din tratatul lui Xenofon (430-355 î.e.n), ce ne uimește prin modernismul său și pledoaria de tact față de acest animal. Paul-Louis Courier a tradus în franceză *Tratatul lui Xenofon*, iar în 2005 la Editura Est Taster a apărut într-o ediție bilingvă, cu traducerea în română de Irina Mavrodin.

Dar în timp ce ne ocupăm de hrana calului și de exercițiile care-i întăresc trupul, trebuie să avem grijă și de picioarele lui¹: or, grajdurile al căror sol este umed sau prea neted vor

strica până și cele mai bune copite; dar acelea în care s-au săpat scurgeri pentru a înlătura umezeala și care au fost pavate (pentru ca solul să nu fie neted) cu pietre mari aproape cât copita, întăresc

copitele, care se lovesc mereu de acest pavaj; apoi, cum grăjdarul va trebui să țesale calul afară, și, după ce-i dă masa de prânz, să-l scoată de la iesle, pentru ca să se întoarcă să cineze cu mai mare poftă, în acel loc unde este țesălat și legat în afara grajdului picioarele i se vor întări și mai mult, dacă sunt răsturnate pe jos patru sau cinci roabe pline cu pietre rotunde, mari cam cât pumnul, și îngrădite cu un garduț de fier, ca să nu se răspândească: calul fiind în acest loc, va fi ca și cum el ar merge în fiecare zi câte-va ore pe un drum plin de pietriș; căci, fie că este țesălat, fie că este înțepat de muște, el va lovi cu picioarele, ca atunci când merge, aceste pietre mișcătoare și care se rostogolesc, ce-i vor întări baza copitei. Dacă este necesar să se întărească restul copitei, nu-i mai puțin necesar să se înmoaie gura calului: aceleași lucruri care înmoaie carnea omului înmoaie și gura calului.

1 „Anticii nu-și potcoveau caii; asta se vede și din aceea că tătarii, cei mai buni și mai neobosiți călăreți din lume, neștiind să lucreze metalele decât în chip foarte grosolan, sunt prin chiar aceasta în imposibilitatea de a-și potcovi caii. «Olandezii din Africa de Sud au niște cai mici pe care nu-i potcovesc niciodată», spune Sparmann; iar domnul Thümburg a observat același lucru și în insula Iava. Un alt călător ne asigură că în Mogador și pe coasta occidentală a Africii, nici un cal nu este potcovit; și Niebuhr spune același lucru

despre caii din Yemen.

Domnul Pallas a văzut caii calmușilor; «care au, spune el, copita mică și extrem de tare și sunt călăriți fără să fie potcoviți». Iar în altă parte, vorbind despre cazacii de pe malurile râului Jaik, el spune: «Caii lor nu sunt potcoviți, dar, datorită pământului foarte

uscat, fac copite foarte frumoase și foarte tari». Într-adevăr, copitele calului devin foarte rezistente datorită terenului uscat și pietros; dar pentru asta calul trebuie să fie lăsat liber și sălbatec în primii ani de viață, așa cum sunt lăsați să se zbenguie de capul lor mânjii din preajma munților din

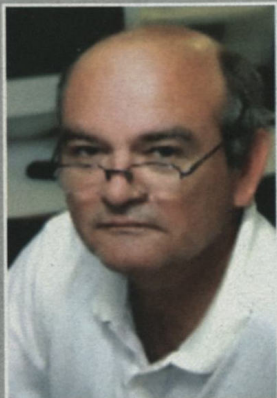
Calabria și din Andaluzia, până la vârsta de patru ani. Închiși în grajd, cum îi ținem noi, sau păscând pe pajiști, vor rămâne cu copitele moi. Dorința Domnului... de a-i obișnui pe caii noștri din cavalerie să meargă nepotcoviți s-ar putea realiza, și cu mari avantaje, dacă am putea să nu utilizăm decât cai născuți și crescuți în țări cu climă uscată, ceea ce ar însemna că ar fi excluse cele mai multe dintre rasele noastre din Franța și din Germania. Pe drumurile prea aride, anticii, nu pe vremea lui Xenofon, ci ceva mai târziu, își încălțau caii de tracțiune și de povară, ca și catării, cu un fel de copită de fier numită în latină solea (papuc), care se punea și se scotea după voință: era un obicei al romanilor, și după perifriza pe care o folosește Artemidor îți poți da seama că nu exista un cuvânt grecesc pentru a desemna acest obiect.

În anumite provincii ale imperiului, cămilele, mai ales, erau încălțate cu un fel de încălțări țesute din sfori, numite spartia. Sătenii din Pirinei poartă ceva asemănător când urcă pe munți; ei numesc aceste încălțări espadrile. Dar toate acestea nu aveau nimic de-a face cu potcovitul de azi. Caii de călărit alergau tot nepotcoviți.

Moșu

■ Ioan Groșan

Nu știu dacă mai trăiește, dar era, cel puțin la noi, în Maramureș, încă de pe vremea lui Ceaușescu, o legendă vie. I se zicea Moșu' și a fost (dacă nu cumva mai este) primarul etern al comunei Bogdan-Vodă.

O personificare a șireteniei țărănești, a falsei umilințe în fața autorităților, o ambiție (pentru obște !) ieșită din comun.

Mie mi-l evoca pe primarul caragialean din Mizil, Leonida Condescu, care se făcea luntre și punte pentru a obține cea mai mare victorie a vieții sale: să facă să oprească expresul București-Breslau în stație la Mizil.

Ambiția Moșului era alta: taman în satul Bogdan-Vodă pe care-l păstora el nu exista o statuie (neapărat călare) a voievodului descălecător. Lucru de neiertat pentru întreprinzătorul primar.

Câte drumuri n-a bătut el (încărcat cu hორინică „de șaizeci de focuri“ și cu slană afumată) pe la București, în căutarea unei autorizații! La câte uși n-a bătut pentru a primi aprobarea pentru ceea ce noi astăzi numim „proiect“!

Îl știau toți portarii de la Ministerul Culturii, de la Ministerul de Finanțe, ba până și de la Comitetul Central al Ministerului PCR. În cele din urmă, cineva s-a milostivit de el și i-a obținut o audiență la Ion Gheorghe Maurer, pe vremea aceea prim-ministru. Bătrânul și hârșăitul demnitar l-a ascultat, i s-o fi părut simpatic Moșu' așa că i-a spus să revină peste o săptămână, că se rezolvă. Iar când maramureșeanul a revenit, Maurer i-a spus: „Uite, aici ai aprobarea pentru o statuie ecvestră a lui Bogdan-Vodă“.

La care Moșu' s-a făcut foc și pară: „Ce ecvestră?! Ce-i aia ecvestră?! Nu ne trebe nici o ecvestră! Noi îl vrem pe Bogdan călare!“

Adevărul e că, ecvestre sau nu, avem puține statui reușite ale marilor noastre figuri istorice.

O FOTOGRAFIE „ECVESTRĂ“

Traian T. Coșovei ■

Pe la începutul anilor 80, datorită îndemânărilor mele poeticești pentru care primisem chiar și un premiu, am mers într-un turneu literar-artistic împreună cu Ion Cristoiu, în zona Craiovei, la un amic, poet, care se trăgea de prin partea locului. Cristoiu se ocupa de suplimentul literar al Scânteii Tineretului, unde îmi dădeam și eu cu părerea despre confrății mei.

Poetul craiovean ne-a primit ceremonios... entuziast... discursul lui fiind umbrit doar de cel al bunicului, care mărturisea sincer cum au furat comuniștii alegerile, pe care, de fapt, le câștigase PNT-ul... A fost atât de convingător, încât gazdele l-au trimis jenate la culcare, cu amintiri cu tot.

În definitiv, vinul era atât de bun și pomii atât de roditori, oamenii locului așa de primitivi, încât ne-am trezit a doua zi cu o mare poftă de a o lua de la capăt. După omletele matinale, a urmat un pelerinaj la primăria satului, să

ne cunoască oficialitățile satului... veniseră tovarășii scriitori de la București... dar până să ajungem acolo trebuia să trecem printr-un coridor de carafe pline cu zaibăr din producția aceluia an... la primărie: același zaibăr pe masă... ca și discursul oficial-mahmur al primarului.

După amiază, după alte „întâlniri cu cititori“, după alte carafe cu zaibăr, hai, să fac și eu o poză pe calul din gospodărie... o iapă simpatică, blândă, ținută mai mult de decor... bătrână, nici de muncă nu mai era bună... teama mea era, desigur, nejustificată... au încercat să mă convingă, au mângâiat-o cu toții, demonstrativ... „haideți, domnule poet, că nu vă face nimic“... „o ținem noi“... „e blândă, e obișnuită cu omul“... Am și acum o poză stângace: proprietarii, părinții poetului, bunicul care ne reclamase fraudă electorală, câțiva foști „vecini de partid țărănist“ aflați în clandestinitate, neamurile lor mai tinere ori mai duioase, însuși Ion Cristoiu, poetul craiovean, mă rog, aproape toată suflarea satului apare în imaginea alb-negru imobilizând bietul animal, care de dârlogi, care de zăbală, care de copite, care de frâu, convingându-mă că e inofensiv...

Și toate astea numai pentru câteva secunde de immortalizat în șeua ostenitului Pegas... Am uitat să spun... calul nu avea șă!

Avea în schimb o privire inteligentă, îngăduitoare dar și ușor zeflemitoare, pe care n-am s-o uit multă vreme...

SEMNUL INOROGULUI

Eugen Cristea ■

Dintr-o regretabilă eroare în numărul 2 al revistei *Calul*, la pagina 22, articolul intitulat *Căluțul, dragul meu* a apărut fără semnătura actorului Eugen Cristea. Cu această ocazie ne cerem scuze.

De curînd am predat la o editură bucureșteană o nouă traducere dintr-un mare scriitor de science-fiction, Roger Zelazny. Poate nu întîmplător, titlul romanului este *Semnul inorogului*. Acest animal fabulos, coborât din paginile fanteziei, poartă multe dintre scrierile de gen de pe cele mai diverse meridiane. Căluțul cu un corn în frunte, i se mai spune și unicorn, în unele traduceri, este, în general, prevestitor de bine, aducător de noroc și, de cele mai multe ori, de mare ajutor pentru eroul sau eroii scriiturii respective. Blîndețea, înfățișarea superbă – blînița ca un mic strat de zăpadă, cornul care strălucește ca o

bucată de argint pur, copitele de asemenea argintate – toate acestea fac din inorog un personaj deosebit de îndrăgit.

La acest animăluț mă gândeam mai zilele trecute când am avut neșansa să văd pe micile ecrane acea demonstrație de animalism și de comportament animalic al unui dobitoc ieșit direct din peștera începuturilor lumii.

Știți bine la ce mă refer: la cretinul care și-a bătut căluții cu coada toporului. Într-un peisaj mirific, așa cum numai în țara asta binecuvîntată poți găsi – păcat că e locuită de asemenea specimene! – idiotul nu găsise altceva mai bun de făcut decât să-și maltrateze animalele care-i asigură o bucată de

pâine. N-ar mai apuca să mănînce!

Poate că sunt prea dur și poate că nu am dreptul eu să-i judec pe alții: e posibil și asta. Dar imaginea căluților bătuți cu obidă și nemernicie mă urmărește și acum... Am comentat cu durere imaginile și la un post de televiziune în direct și sper să fi auzit cine trebuie.

Ce vină aveau delicatele făpturi că dobitocul își încărcase căruța peste măsură? Ce vină aveau delicatele făpturi că primitivul tocmai își înecase viața-i nemeritată în alcool de proastă calitate? Ce vină aveau delicatele făpturi că, în loc să zburde în libertate, au ajuns pe mîna unui stăpîn idiot? Întrebări fără răspuns... Răspunsuri fără întrebări...

Și, peste toate, o profundă tristețe...

Și, în clipa aceea, am luat din nou romanul și am recitat proaspăta traducere. Și, timp de câteva clipe, am evadat – alături de micuțul inorog – într-o lume mult mai bună și mai frumoasă: acolo unde căluții și inorogii se adună lângă un izvor limpede și stau la taclale zi de vară până seară, cum frumos se scrie în minunatele noastre basme.

Iar noaptea i-am visat pe cei doi căluți care – în somn – mi-au mulțumit pentru gândurile frumoase adresate lor.

Iar undeva, mai departe, animalul cu topor se prefăcuse deja într-o stană de piatră. Unul dintre căluți a ridicat copita ca să-l fărâme în mii de bucăți, dar s-a răzgândit. Era mult mai presus de el. El, un animal, se dovedea – fie și doar în vis – mai om decât omul.

Și m-am trezit fericit. Mulțumesc, dragul meu căluț, m-ai răzbunat!...

UN PEGAS ALB AȘTEAPTĂ

■ Ioan Gyuri Pascu

Ziceam, parcă, în primul număr al revistei, că ar fi frumos ca, uneori, noi, oamenii, să împrumutăm măcar puțin din noblețea calului. Nu numai că n-o facem, dar o ignorăm complet. Întâlnim mai adesea trufia leneșă a bivoului care este mândru de coarnele sale și totuși se scaldă în nămol. Luăm din mărgăritarele înțelepciunii noastre milenare și le aruncăm porcilor.

Poate să pară utopic, însă atenția sporită acordată calului ne poate salva de mitocănie. Calul se ridică pe picioarele din dărăt și scapă de călărețul care nu-l respectă. Calul ce paște liniștit alungă cu coada sa muștele cicălitoare.

De ce ignorăm calul care este un model de demnitate? Până și ziarele de sport din România uită să acorde spațiu hipismului. Puțină lume știe că în curând se va desfășura Cupa României la hipism.

Ce să-i faci? Caii nu dau declarații șocante, nu alcătuiesc primul unsprezece la fotbal și nu înjură arbitrii. Caii nu au nevoie decât de puțină iubire și de aer curat!

Îi iubim și îi admirăm mai adesea în legendă, în poveste. În poveștile inițiatice caii au inimi multe, aripi și urechi tip depozit exhaustiv, care îi fac parteneri indispensabili eroilor în aventura lor inițiativă. În realitatea noastră imediată, lineară, duală și limitată, noi suntem cei care purtăm ochelari de cal. Ca să vedem doar interesele meschine ale unei vieți vlăguite de o dependență ori obediență față de material. Admirăm, poate, trupul calului și nu încercăm să vedem spiritul său. Admirăm caii putere și nu Puterea Calului. În loc să împrumutăm spiritul poveștilor inițiatice, împrumutăm doar nume pentru găselnițele noastre tehnologice:

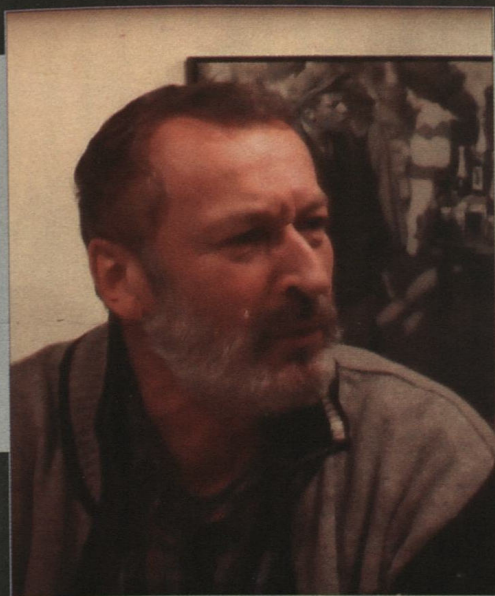
"Ford Mustang", "Bicicleta Pegas"...

Ignorăm, slăbindu-ne astfel, interior, puterea simbolului. Pegasul este un simbol foarte puternic. Calul înaripat vine din lumea ființelor înaripate, rude cu ființa noastră interioară înaripată. Mustangul este pegasul căzut în experiență trupească așa cum omul este spiritul căzut în experiență trupească pentru a căta înspre Lumină și pentru a redeveni Lumină.

Am avut odată o viziune minunată care mi-a marcat viața. Se făcea că eram

în mijlocul unei mari piețe și parcă știam că era în București. Deasupra mea, ridicând privirea, am văzut un pegas alb care veghea asupra noastră. N-am făcut publică până acum această viziune. Am înțeles mai apoi, că acest pegas nu putea coborî pe pământ pentru că locul nu era destul de curat. Și am mai înțeles că pentru a coborî acest pegas alb, va trebui întâi ca noi să hrănim cu jăratec calul înaripat care este spiritul nostru, pentru a învăța să zburăm pe cerul inimii. Până atunci, cu răbdare, un Pegas Alb așteaptă.

CĂLĂREȚII TEMPLIERI

Ioan Buduca ■

Doi călăreți călare pe același cal – așa erau recunoscuți templierii în vremea lor. Imaginea celor doi cavaleri călare pe un singur cal apare și pe una din monedele vremii. Cine avea dreptul de a bate monedă? Numai casele regale. Aveau și templierii dreptul de a bate monedă? Dacă da, înseamnă că a fost singura dată în istorie când alții decât regii, un ordin cavaleresc, în acest caz, supus Papei, dar nu și caselor regale, a fost privilegiat cu cel mai înalt drept regal. Detaliul acesta face, și el, parte din misterul templierilor. Ca și obiceiul de a călări câte doi pe același cal.

Unii dintre istoricii temei templierie au explicat acest obicei ca fiind născut din dorința de a simboliza ceva despre cultul sărăciei, specific ordinelor monastice,

căci templierii erau și călugări, și soldați.

Nu este o explicație prea convingătoare, fie și numai pentru că ordinul templierilor era mai bogat decât casele regale ale vremii, bogat în lichidități, proprietăți, aur și... secrete. De altfel, ei au inventat sistemul bancar așa cum funcționează acest sistem și azi, mult perfecționat, desigur, dar în esență același. Deși erau un ordin creștin, li se permitea să perceapă camătă, ceea ce, teologic, era, totuși, strict interzis.

Intuiția nu ne poate ajuta să găsim o explicație a obiceiului celor doi cavaleri pe un singur cal.

Dar ne pot ajuta ipotezele. Dacă luăm în ipoteză principiul tradițional, precreștin, al celor două puteri, cea spirituală și cea temporală, care, în fapt, formează o piramidă în vârful căreia tronează puterea spirituală, am putea deduce că unul din cei doi călăreți era

mai inițiat în cele preoțești (spirituale) decât cel de-al doilea și că era „șeful”... echipei. Dar ipoteza este banală dat fiind că deja de multă vreme regii creștini se subordonau Papei, privilegiat cu dreptul de a-i unge, ori de a le refuza ungerea.

Dacă luăm în ipoteză un secret templier, despre care s-a vorbit mult, dară fără documente revelatoare, anume relația lor cu ordinele spirituale islamice, am putea introduce o speculație... aparent extremistă. Care ar fi putut fi cea mai radicală opțiune templieră în raport cu dogma creștină?

Trebuie să știm, înainte de a răspunde, că în Islam, în afara nucleului religios, și deasupra sensurilor teologice ale acestui nucleu, funcționa un nucleu metafizic, preislamic, care nu ar putea fi descris în mai puțin de câteva sute de pagini, dar care poate fi definit în câteva cuvinte: deasupra religiilor și a istoriei lor și în poziție de tradiție coordonatoare stă o doctrină universală, atemporală a Unității, în care Dumnezeu apare și în formă personală, și în „formă” impersonală.

Ei, bine, misterul templierilor ar putea ține de această doctrină (eretică, dacă o privești dinspre teologia persoanei divine). Pe scurt, dacă acest mister apare ca fiind de nepătruns, asta se întâmplă din teama noastră de a nu cădea în erezie. Ce vreau să spun? Că doi călăreți pe un singur cal ar putea fi traducerea în simbol a acestui fapt ocultat: calul are a fi doctrina metafizică supra-religioasă a Unității, iar cei doi călăreți au a fi Creștinismul și Islamul. Nu am avea aici un sens antiiudaic, câtă vreme, prin Kabala, creștinismul a primit conștiința acestei doctrine din iudaism.

IZVIN

O OAZĂ DE LINIȘTE

Text: Cosmin Zidurean ■
Foto: Eugen Demetercă

Vestul țării și mai ales Timișoara par să păstreze încă ceva din aerul imperial, din apartenența seculară la lumea central-europeană, la spațiul habsburgic și austro-ungar. Dincolo de cosmopolitism și de o anume

detașare, atașamentul față de tradiția aristocratică pare mai prezent aici decât aiurea. Mi-au încolțit aceste gânduri pe drumul de la Recaș (ultima podgorie a Banatului care ține steagul sus!) la Timișoara, când, pe partea dreaptă, am văzut o siluetă de cal cioplită în piatră, semnalizând ieșirea spre herghelia de la Izvin. După furia începuturilor comuniste împotriva cailor și delăsarea anilor '90 care a produs cam aceleași efecte în hergheliile de stat, o vizită aici este reconfortantă.

Sute de iepe păscând liniștite alături de mânjii aferenți, armăsari fornând și adulmecând în atitudini specifice, îngrijitori mișunând discret la treburile zilnice. În lumina după-amiezii de primăvară, animalele arătau splendid. Privirea este inevitabil atrasă de un armăsar pur sânge arab, spectaculos în dezlănțuirea lui adolescentină. Suntem corecți discret de Ioan Stăte, directorul hergheliei.

Obiectul principal al activității îl constituie creșterea rasei nonius, fiind singura herghelie din țară cu acest profil.

Caii înalți și negri, puternici și iuți provin cu toții dintr-un armăsar anglo-normand pe nume Nonius, capturat de cavaleria austriacă de la francezi, în epoca războaielor napoleoniene. Armăsarul trebuie să-i fi impresionat puternic pe cavaleriști de vreme ce a fost folosit cu atâta sârguință la reproducție. Ulterior, infuzia de pur-sânge englez adaugă forței rasei și o anume suplețe și îi mărește viteza, exemplare de nonius participând și astăzi cu succes la curse de trap și galop. Forța și ținuta îl recomandă însă și pentru trăsură și, de ce nu, pentru munci agricole, într-o Europă ce se vrea tot mai ecologistă. Războaiele se poartă pentru petrol; fân și grăunțe mai avem, har Domnului...

Ca amatori ce suntem, trecem repede la un țarc în care evoluează maiestos, cu nările îndreptate spre iepe, un semigreu, un impresionant armăsar ardenez, atât de frumos încât parcă ne-am dori să vedem mai des asemenea exemplare. Și evident, într-un alt țarc, regele competițiilor ecvestre, un pur sânge englez, un animal pentru care noi nu avem cuvinte să ne exprimăm încântarea...

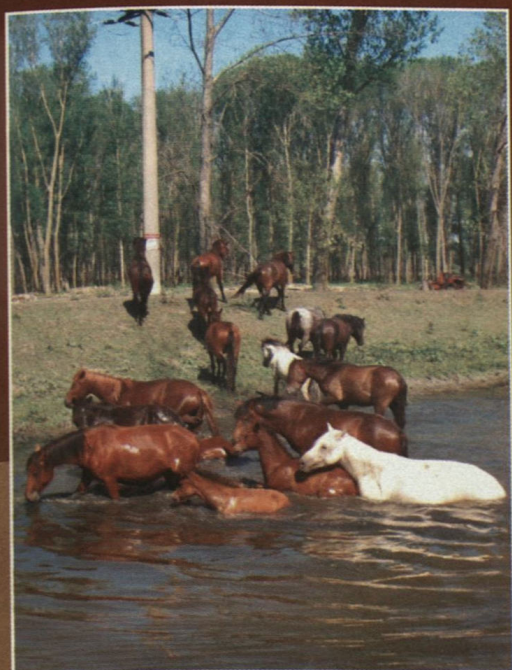
Remarcăm niște călăreți în ținută de

lucru care își iau câte un cal și pleacă spre dealurile din jur. Aflăm că sunt proprietarii cailor pe care îi țin la herghelie și vin și îi încălecă zilnic. Foști călăreți de performanță, oameni de afaceri, o doamnă întoarsă din Italia în acest unic scop: bucuria de a se întâlni zilnic cu calul său. Simți cum o îndeletnicire și o pasiune milenară renasc, te bucuri sincer de aerul

de normalitate pe care îl respiră activitatea acestor oameni. Ca întotdeauna, vestul țării e parcă mai înainte cu un pas și oferă exemple viabile despre cât de frumos poate fi trăită viața. Și după câteva ore de transpirație în dialog cu calul, la cină parcă nu vedem altminteri respectabila bere locală ci tot un pahar de Cabernet Sauvignon de Recaș. Zum wohl!

DIN VIAȚA CAILOR DIN DELTĂ...

dr. Ștefan Răileanu ■
Medic Veterinar

Foarte puțini sunt aceia care cred că despre cal se mai poate spune ceva cu iz de noutate sau originalitate. S-au spus și s-au scris atât de multe, încât putem crede că subiectul este epuizat sau închis pentru alte investigații indiferent de ordin.

Dar încă odată Delta Dunării ne surprinde și aduce și în această direcție un car de originalitate. Dacă vorbim despre populația de cabaline din țară, observăm că doar aici mai putem întâlni conservate calități ale calului care, odată cu domesticirea și socializarea, au dispărut. Numai prin semisălbăticia atât de mult contestată în ultima vreme acest prea frumos patruped reușește să își păstreze ceea ce în alte zone această specie a pierdut demult.

Analizând condițiile de trai ale cailor din Delta mulți le catalogăm ca fiind improprii și găsim prezența acestui animal în anumite zone ca fiind nepotrivită, ca fiind un rezervor de boli infecțioase (ex. W.N., A.I.E), dar la o analiză mai profundă lucrurile nu stau chiar așa. El face parte din ecosistem, tunde iarba cu dinții săi, îngroapă semințele unor plante care nu ar germina fără prezența lui în zona respectivă, ajută la menținerea unor populații de coleoptere, iar toate acestea cumulate realizează un echilibru, orice piesă lipsă poate duce la dezechilibru nedorit.

Caii din baltă, așa cum le spun băștinașii, trăiesc în grupuri începând de la 30 până 140 de exemplare, numărul lor fiind influențat de vegetație și de habitatul disponibil. Instinctul de grup la caii sălbatici din Delta este foarte puternic: ei se urmează bucuroși, cea ce nu întâlnim în viața cailor domestici, din această regiune, care conlucrează într-o rutină monotonă. În aceste grupuri există o ierarhie, cei mai puternici mâncând și înmulțindu-se preferențial, dar fiind și cei mai grijulii făcându-se responsabili de direcția traseelor, de alegerea locurilor de înnoptare sau hrănire. În natură, familiile tind să stea împreună, ielele fiind protectoare cu mânji mici și foarte dure cu cei trecuți de 1,5 ani, deoarece aceștia se află într-un fel de perioadă de pregătire. Ei trebuie să devină rezistenți și puternici, să învețe micile trucuri care mai târziu să le folosească pentru a-și găsi un loc cât mai bun în ierarhia respectivului grup.

Efectivele de cabaline sălbatice din teritoriu deltaic se prezintă în două fenotipuri unul ce prezintă evidente caractere ale Rasei Arabe și unul cu caractere ce aparțin Rasei Huțul. Rezistența la frig și temperaturi foarte ridicate, copita dură, greutatea de 300 - 350 Kg sunt caractere comune ambelor fenotipuri.

În ultima perioadă, autoritățile care monitorizează aceste animale sunt acuzate că nu își îndeplinesc sarcinile, dar se uită un lucru foarte important și anume, că ne aflăm într-o zonă deosebită cu un grad de accesibilitate redus. Județul Tulcea are o populație de aproximativ 10.000 de cabaline din care 40% trăiesc în Delta Dunării în condiții deosebite. Dacă ne uităm la țările învecinate, observăm că acestea au mare grijă de aceste nuclee de animale chiar în zone ca și Delta Dunării. Două exemple foarte elocvente sunt Parcul Național Hortobagy și Kisukunsag din Ungaria care aplică programe de conservare și reușesc să atragă chiar foarte mulți turiști doar prin faptul că acolo mai există încă vite și cai sălbatici.

Mulți văd rezolvarea problemei cailor din Delta Dunării în abator dar îmi permit să le amintesc un refren „Și totuși calul“. Acești cai merită făcuți celebri și nu omorâți, putând oferi cercetătorilor date importante, putând aduce venituri consiliului local doar prin vizitarea și fotografierea de către turiști.

Încărcat de istorie, legende și povestiri cu diferite semnificații, cântat de atâția rapsozi, calul nu poate dispărea „așa“ din aceste zone: el trebuie să rămână prezent. Chiar semisălbatic păstrând splendoarea libertății, el devine din când în când cuminte ușurându-i munca prietenului sau omul.

ARABUL

Nina Lupu ■

Calul arab este considerat strămoșul, întemeietorul tuturor raselor cabaline din lume.. Puritatea sa genetică și caracterul puternic îl recomandă și-i justifică influența.

Calul arab avut un rol foarte important în aproape toate evoluțiile raselor cabaline cunoscute, importanța majoră fiind la obținerea calului pursânge.

Mai mare și mai puternic decât *Arabul*, pursangele nu-l poate totuși egala pe acesta în ceea ce privește vigoarea, liniștea, inteligența și frumusețea.

Legendă și istorie

Beduinii din Arabia păstrează câteva documente scrise despre descendența acestui cal însă, cel mai mult,

informațiile au circulat pe cale orală.

Unul dintre primele documente scrise despre calul arab datează din 786 e.n. și a fost consemnat de istoricul arab, El Kelbi, care a încercat să înregistreze descendența și istoria acestei rase, începând cam de la anul 3000 î.Hr.

Munca lui, uneori mai mult alegorică decât faptică, subliniază vechimea acestei cabaline. Mai târziu, emirul Abd-el-Kader (1808-1883), în corespondența cu generalul francez Daumas (1803-1871), împarte istoria acestei rase în patru etape: de la Adam la Ismail; de la Ismail la Solomon; de la Solomon la

Profetul Mahomed; și apoi de la Profet mai departe.

El emite, de asemenea, o explicație despre geneza *Arabului* care, deși frumoasă, nu are nicio valoare în teoria evoluțiilor.

Când Dumnezeu a dorit să creeze calul, i-a spus Vântului de Sud: *Vreau sa creez un animal pentru tine. Condensat. Și vântul s-a condensat. Arhanghelul Gabriel a apărut imediat, a luat un pumn din aceea materie și i-a prezentat-o lui Dumnezeu care a făcut din ea o bacă maronie sau o castană*

arsă, după care a zis : *Pe tine te numesc CAL, te fac arab și-ți dau culoarea castanie a furnicii; am pus fericire în zuluții care-ți atârnă între ochi; tu vei fi stăpânul celorlalte animale. Omul te va urma oriunde te vei duce; tu vei fi la fel de bun pentru tracțiune cât și pentru fugă; bogățiile vor fi pe spatele tău iar norocul va veni prin meditația ta.*"

Apoi EL a pus pe cal semnul gloriei și-al fericirii, un semn alb, în mijlocul frunții."

Cele patru etape propuse de Abd-el-Kader sunt mult mai ferm înrădăcinate, de fapt. Prima etapă ar putea să nu fie în întregime relevantă, deși Ismail, fiul izgonit al lui Abraham și primul strămoș al triburilor beduine din deșert, a fost o persoană reală, care s-a folosit de cai. După destrămarea triburilor, care a urmat morții lui Ismail, povestea acestor cai de deșert continuă în regatul regelui Solomon.

Cu o totală nepăsare față de legea isdraelită, care interzicea păstrarea cailor pe pământul sfânt, Solomon încurajează creșterea cailor, el având nu mai puțin de 1 200 de cai de călărie și 40 000 de cai pentru carete în grajdurile sale regale. În final este influența profetului Mahomed

și a Islamului, care asigură răspandirea rasei în întreaga Lume Veche.

Hergheliile arabe

În secolul XVIII și XIX se dezvoltă hergheliile din Europa, cum ar fi Marbach din Germania, Janow Podlaski din Polonia, Bábolna din Ungaria și cele din Franța, de la Pompadour, Pau, Tarbes și Gelos, toate dând impuls dezvoltării calului arab, cum au făcut de altfel și alte herghelii private.

Familia Potocki, o veche și lungă relație poloneză cu acești cai, cresc Arabi superbi la faimoasa lor herghelie, Antoniny. Acești cai arabi sunt crescuți să-și extindă influența peste tot în lume.

În Marea Britanie, Wilfrid și Anne

Scawen Blunt au fondat herghelia Crabbet în urma călătoriilor în Arabia, din 1878-1879 când degenerarea rasei era aproape evidentă. Mai târziu ei au achiziționat ce mai rămăsese din cea mai recunoscută colecție arabă, care aparținuse lui Abbas Pasha I. Caii de la Crabbet au fost sursa de bază pentru crescătorii de cai arabi, nu numai în Marea Britanie ci și în Australia și în Africa de Sud.

Conformație

Alura Arabului este unică printre cabaline. Oricum, ar fi greșit să acceptăm afirmația făcută de unii crescători entuziaști conform căreia "există doar un singur tip adevărat de

Arab."- există diferențe de detalii, de nuanțe între exemplarele aceluiasi tip. Trăsătura distinctivă, în afară de alură, este capul scurt, foarte fin pe care se disting foarte vizibil venele.

Din profil, fața este evident conca-va, de forma unei farfurii iar fruntea este convexă, de forma unui scut, numit jibbah. Botul este atât de mic încât încape în căușul unei mâini pe când nările sunt foarte largi și fremătătoare.

Ochii îi sunt enormi și expresivi; o autoritate acceptată în materie, regretatul R.S. Summerhays, scria că ochii Arabului, aparent, sunt întunecați și intensi (foarte insuflețiți la iapa și foarte vigilenți la armăsar) și afișează o demnitate sfidătoare.

Urechile sunt scurte și mobile, curbate în interior. Oasele fălcilor sunt atât de generos rotunjite încât ar putea încăpea un pumn între ele.

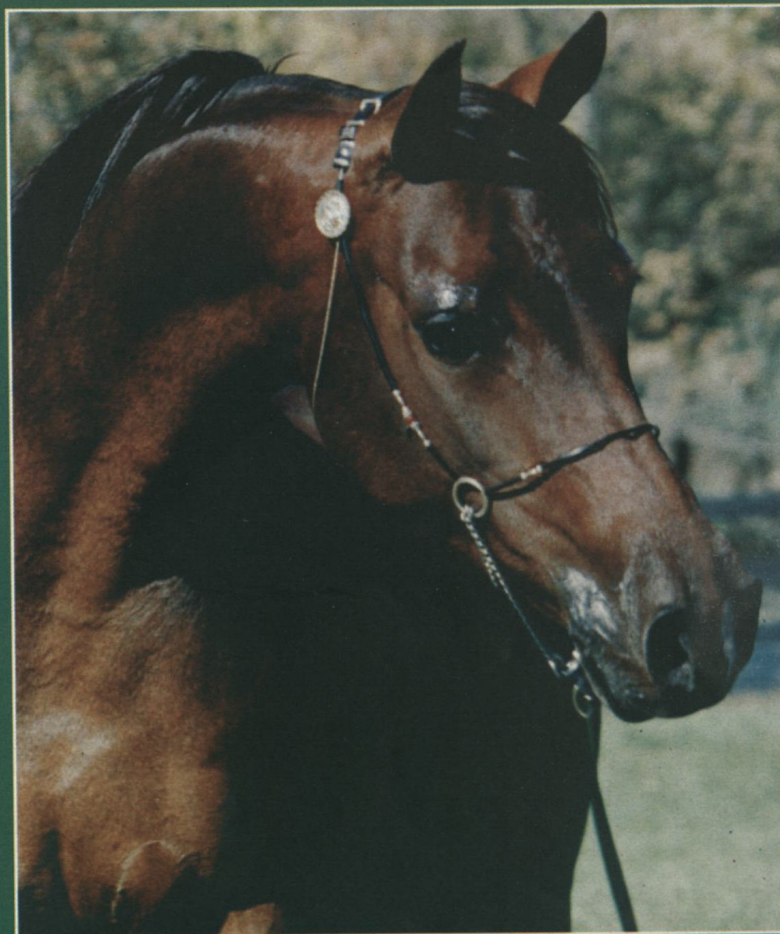
O altă trăsătura notabilă este mitbah-ul, locul unde capul întâlnește gâtul. Cu cât este arcul mai mare cu atât capul se poate mișca mai cu ușurință în toate direcțiile. Arabul are 17 coaste, 5 vertebre lombare și 16 oase în coadă, pe când alți cai sunt de tipul 18-6-18.

Această conformație osoasă face ca

forma spatelui, a corpului, purtarea cozii lungi, să fie speciale. Exemplarele acestei rase au un aer plutitor, ca și cum caii s-ar deplasa pe arcuri invizibile.

Deși poate depăși 1,52 m, Arabul are de obicei 1,50 m. Oricum, întotdeauna ne referim la el ca la un cal nu ca la un ponei, oricare i-ar fi înălțimea.

cunoaștere

NOTE ȘI REFLECȚII PE MARGINEA CUNOȘTINȚELOR DE ECHITAȚIE ETOLOGICĂ

Oameni și cai, văzuți ca parteneri naturali

Doina Pieper ■

Cele 3 volume ale manualului *Les savoirs d'equitation ethologique*, agreate de către Federația Franceză de Echitație, sunt destinate obținerii de diplome federale și au la bază metoda maestrului îmblânzitor Pat Parelli (PNH). Publicarea lor o datorăm Hergheliei La Cense din Franța, prima herghelie în Europa care și-a deschis porțile și spiritul unei infuzii de idei înnoitoare în această instituție cu tradiții adânci în ale creșterii calului.

Cele 3 volume ale manualului *Les savoirs d'equitation ethologique*, agreate de către Federația Franceză de Echitație sunt destinate obținerii de diplome federale și au la bază metoda maestrului îmblânzitor Pat Parelli (PNH). Publicarea lor o datorăm Hergheliei La Cense din Franța, prima herghelie în Europa care și-a deschis porțile și spiritul unei infuzii de idei înnoitoare în această instituție cu tradiții adânci în ale creșterii calului. La seminariile de etologie care s-au desfășurat aici au participat cunoscători etologi și măștrii ai dresajului blând numiți „Noii măștri”. Semnificativ este faptul că noul trend a apărut în Statele Unite ca o reacție la practicile sălbatice folosite în deburajul cailor în țara cow-boy-lor (de *rupere* a calului, în engleza americană *to break the horse*). Ei au înțeles și au demonstrat că **o echitație bazată pe înțelegerea calului și a adevăratei lui naturi este mai performantă și mai apropiată decât cea bazată pe dominația fizică.**

În filme ca *Îmblânzitorul de cai* și *Cursa Secolului* confruntarea de idei și metode greu de împăcat, ca și mesajul conținut converg spre aceleași concluzii rezultate din observarea și experiența oamenilor de cai veritabili din toate timpurile – proeminenți sau iluștri necunoscuți.

OM DE CAL sau HORSEMAN

Om de cal în general abordează calul dintr-un punct de vedere care ține de scopul urmărit: crescătorul pentru a perpetua și a ameliora „produsul” în vederea comercializării cât mai profitabile, antrenorul dorește să îl aducă la ascultare de multe ori cu orice preț, acesta însemnând ruperea personalității remontului. *Natura calului, precum parfumul unui fruct, odată întinat, nu mai revine niciodată* spunea Pluvinel încă în sec. XV. Un cal marcat de experiențe devastatoare, ca orice ființă vie, va purta toată viața această sechelă, manifestată în comportamente zise anormale.

De câte ori nu auzim vorbindu-se de un cal năvălaș, nebun sau irecuperabil?

Mulți din cei care hotărăsc destinele cailor aplică în general și fără multă bătaie de cap procedee ale unui sistem care nu le acordă nici timpul nici luxul să cerceteze de unde vine răul și cum se poate el remedia. În consecință recurg la soluții considerate pragmatice sau protejate de legi discutabile: declasarea calului, D.V.-ul, vânzarea însemnând de multe ori folosirea celor mai ingenioase geambașlăcuri. Sunt bine cunoscute practicile de târg ale acestor oameni de cai.

Un **Horseman** în viziunea lui Parelli este un om cal. Nimic nou, având în vedere că reprezentarea mitologică a centaurului e deja milenară. Parelli, eliminând orice particulă despărțitoare sau intermediară între om și cal, își definește deja în acest fel conceptul.

Astăzi vom reține doar ideea că înțelegerea de către om a comportamentului calului duce la o transformare benefică reciprocă: calul, înțelegând mai bine ce i se cere, devine mai calm, mai curajos, mai atent și în consecință mai deștept. Omul, care în această relație își asumă poziția de leader dezvoltă calități de leader : calm și răbdare dumnezeiască, determinare lipsită de agresivitate și stabilitate pe plan mental, emoțional, ca și responsabilitate a deciziilor. Relația astfel stabilită este numită **Horsemanship** iar metoda aplicată este cunoscută sub numele de Parelli Natural Horsemanship (PNH).

(va urma)

PAT PARELLI

EXTRASE DINTR-UN INTERVIU LA
HERGHELIA LA CENSE, SEPTEMBRIE 1998

Întrebare: Care sunt rasele cele mai adaptate exercițiilor făcute de maestru?

Par Parelli: Orice cal poate să răspundă solicitărilor mele. În SUA lucrez cu peste 500 de rase diferite.

Întrebare: Tensiunea spatelui este și pentru dumneavoastră o preocupare ca în călăria clasică?

Par Parelli: Este indiscutabil una din bazele muncii noastre ca a fiecărui om de cal. Este motivul pentru care lucrăm în libertate, ne jucăm și călărim pe păr.

Întrebare: Ați întâlnit dificultăți majore cu unii cai?

Par Parelli: Desigur. Când încerci să cooperezi cu un cal, îți dai seama că nu ști nimic. E foarte frustrant. Dar când avansezi și ajungi la nivelul 3 (din cele 6 preconizate de Parelli) simți că tot ce a fost la început frustrant devine fascinant. Cu cât avansezi cu atât mergi mai repede, te concentrezi mai bine, ceea ce îți permite să evacuezi stresul, atât de dăunător.

Întrebare: Există accesorii nepotrivite cailor?

Par Parelli: Bineînțeles. Tot ce nu le convine. Dacă ați fi cal, v-ar plăcea să vă plimbați cu o șă în spate sau o greutate pe cap? Să te lași condus de un om cu care nu comunică în nici un fel și care îți înfige permanent pintenii în abdomen, sau care te trage de gură cu fiare până la sânge? De ce ar fi calul mai înțelegător față de om?

Întrebare: Cum rezolvați problema armăsarilor pe care îi aveți în stagii?

Par Parelli: Un armăsar cu probleme poate deveni periculos atât pentru stăpân cât și pentru ceilalți cai, pentru instructor sau călăreți. Până nu ești sigur că poți să îl stăpânești e mai bine să iei lecții particulare. Instructorul îți va spune dacă ești gata să îl stăpânești.

Întrebare: După ce ați parcurs cele 6 etape de învățare cu calul, continuați jocul cu el?

Par Parelli: Da. Obiectivul este să ating cel mai înalt nivel posibil de comunicare. Continuăm să ne jucăm și să facem exerciții la sol. Este excelent pentru moral.

Întrebare: În cazul echitației de agrement, se poate suprima zăbăluța fără nici un inconvenient?

Par Parelli: Da. Cu condiția să fi învățat să călărești bine cu dârlogi, apoi fără ei, dar avându-i la îndemână în caz de nevoie. Doar după o perioadă destul de lungă, care e în funcție de cal, puteți să riscați să nu îi mai puneți. Presupunând că calul s-a obișnuit să asculte fără intervenția dârlogilor și că nu își

mai dă seama că nu îi folosiți.

Întrebare: Exercițiile pe care le faceți se pot aplica la atelaje?

Par Parelli: Desigur, chiar dacă e mai greu să transmiți anumite comenzi unui cal atelat, mai ales când e vorba de atelaj de mai mulți cai. Emoțiile se transmit mai repede de la un cal la altul. Ori în atelaj, ca și la calul călărit, oamenii au tendința să folosească dârlogii mult prea mult în loc de limbajul calului. Calul își folosește creierul înainte de a-și folosi gura. Unele tehnici sunt comune, ca, de exemplu, ridicarea dârlogilor pentru a indica înaintarea sau coborârea lor pentru a spune repaus, etc.

SAGA

UN DAR DIVIN

Ilinca Cioculescu ■

Cele mai frumoase dintre visele mele nu mergeu până la momentul de grație în care voi ajunge să scriu un articol despre calul meu. Este un moment de conjuncție între două fenomene: scrisul – adică deschiderea barierei sufletului și relația mea cu calul, căluța mea, cea mai minunată apariție din viața mea, după nașterea copiilor. A apărut în viața mea aproape ca un dar divin, după un șir lung de despărțiri definitive de oameni foarte dragi. Din stelele în care au plecat, au complotat probabil pentru întâlnirea dintre mine și Saga.

La fel de providențială a fost și întâlnirea cu dl. Prof. Ottescu, personaj coborât parcă direct din Renaștere, un spirit enciclopedist, om de mare umor, doctor docent în istoria și cultura calului arab. Pentru ca să descriu prima vizită la herghelia Slatina ar trebui să descriu acel tip de evenimente din viață la care participi aproape involuntar că te urmează atrage ca un magnet, ca o forță centripetă. Te lași dus de „fluide”. Trăiam într-o poveste, într-un vis frumos. Patru iepe, una mai frumoasă decât cealaltă, alese după pedigree de prof. Ottescu mi-au fost arătate în grajd, apoi afară să le vedem mersurile. Imposibil de ales. Și atunci s-a produs în mintea mea o fulgerare: am înțeles ce înseamnă eticheta. Dintre cele patru iepe una era „veseu” adică era destinată valorificării prin sacrificare.

Nu plecasem cu hotărârea de a cumpăra un cal. Credeam că voi face o

vizită, o prospectare – întreținerea unui cal costă destul de mult. Realizarea înțelesului teribilelor inițiale m-a paralizat, mi-a ridicat nodul în gât și a trebuit să fac eforturi ca să nu se observe că-mi dăduseră lacrimile. Brusc mi-au apărut în minte caii aduși la Zoo Băneasa (primul meu loc de muncă, imediat după liceu) pentru sacrificare. Necuprinsa tristețe din grajdul condamnaților, ochii aceia... neputința și disperarea pe care le-am trăit atunci. Mi-a revenit în fața ochilor mânzul pe care îl îngrijisem acolo adus de proprietar pentru că era șchiop, valorificat și el tot prin sacrificare. Nechezatul cu care mă întâmpinam dimineața când mă duceam la el cu un biberon făcut dintr-o sticlă de Pepsi. Apoi sfârșirea din dimineața în care am aflat că fusese tăiat. În același moment am știut că voi face orice ca acel tip de „valorificare” să nu se întâmple.

Mulțumesc lui Dumnezeu, am reușit: Saga (numele pe care îl poartă în civilie) se află acum la clubul de echitație al orașului București. Poate sună a platitudine, dar de atunci familia mea are un nou membru și eu un chef de viață extraordinar. Maria, fiica mea cea mare și cu mine, încălecam pe ea cât de des putem. Nu e foarte ușor – calul arab este foarte rapid, are sângele fierbinte, iar experiența noastră mai degrabă redusă. Dar nu există bucurie mai mare decât să fim în preajma ei, să îi dăm morcovi, să o scoatem la păscut, să încercăm să o înțelegem, să vedem puțin lumea prin ochii ei.

M-am întrebat ce anume mă face atât de fericită în prezența ei și a celorlalți cai. Și nu doar pe mine pe toate fețele oamenilor care vin la cai la Băneasa se poate vedea un mare zâmbet, o stare de bine. Poate calul te face să te

simți mai puternic, mai sensibil este un sentiment inefabil.

A avea un cal este și mare responsabilitate: Ioana fiica mijlocie, mă ajută să o țesal, o perie, îi piaptână coama și coada – învățăm treptat care sunt nevoile ei: rația alimentară, uleiul de copite, spray-ul de coamă și coadă. Iar mezina familiei, Zoe, a înlocuit păpușile Barbie cu căluți și licornite. În fiecare zi mai învățăm câte ceva nou despre căluți, grație profesorului nostru di. Nelu Sekelly.

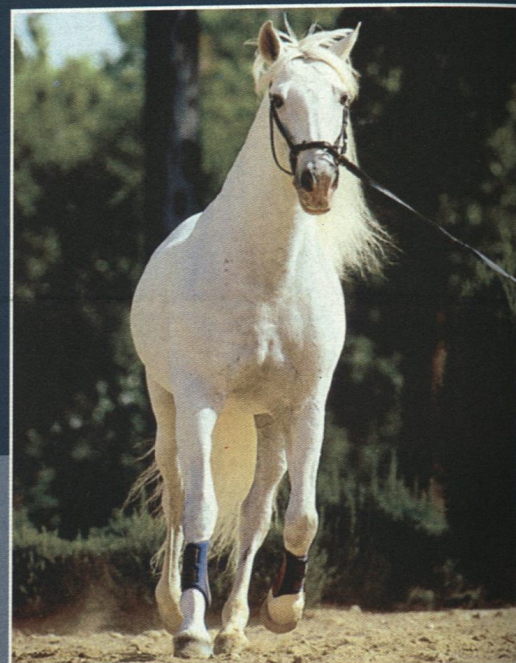
În seara în care am adus-o pe Saga în București am telefonat tatălui meu ca să îl pun la curent și el mi-a spus: „Iată cum ne împlinim visele prin copii!” Nu-mi povestise niciodată cât de mult își dorise, copil fiind, un cal.

LUCRUL CU HĂȚURILE DIFERITE FUNCȚII

■ Costel Pintilie

Lucrul cu hățul permite destinderea unui cal înainte de a fi încălecat sau, dimpotrivă, a-i face încălzirea. Este un bun mod de a observa calul la lucru și totodată o gimnastică de neînlocuit. Este, de asemenea, o etapă esențială în cadrul dresajului unui cal încă nedresat.

La lucru!

Plimbați calul în hăț pentru destindere și bună dispoziție. În primele minute, lăsați-l să-și consume energia. Abia apoi treceți la lucru, gândindu-vă să îl încurajați și să îl felicitați. Antrenați-l deopotrivă cu ambele mâini, niciodată mai mult de 20 de minute: este un exercițiu destul de constrângător și de plictisitor dacă se prelungește prea mult.

1. Legăm calul cu un laț sau cu un căpăstru. Căpăstrul este un fel de căpețea a cărei parte superioară este suplă. Se ajustează suficient de strâns și trebuie neapărat să fie bine matlasat. Căpăstrul protejează gura calului, dar nu este totuși un harnașament confortabil. Dată fiind greutatea lațului, mișcările pe care le imprimați acestuia sunt puternic resimțite de cal. Lăsați mâna lejeră.

Când îl legăm cu un laț simplu, este preferabil să plasăm rondele de cauciuc în gura calului sau să folosim o zăbală. Astfel, aceasta nu riscă să iasă din gura

calului datorită efectului creat de tragerea hățului. Lațul trebuie să măsoare cel puțin 8 metri. Înainte de utilizare, verificați cârligul cu resort și buna prindere a acestuia. Puteți fixa hățurile de anoul lateral al căpăstrului (dinspre partea voastră) sau de anoul central.

2. Dacă animalul se află pe partea stângă, hățurile se țin în mâna stângă. Restul hățului trebuie ținut cu mâna dreaptă, încolăcit în formă de opt. În acest fel, hățul se întinde fără alt ajutor

atât cât mai aveți nevoie să-i dați drumul. Este, de asemenea, și o măsură de siguranță: astfel ținut, nu riscați să vă încolăcească mâna dacă animalul se smulge. Tot în mâna dreaptă se ține și biciul de coadă, biciuind în aer spre spate. Astfel, se învață mănuierea hățului, dar și ținerea surplusului de hăț într-o singură mână.

3. Aduceți calul în centrul spațiului de maneaj. Îndepărtați-l de el rămânând la înălțimea umărului său. Spuneți-i "Di" cu o voce fermă și clară, ridicând puțin biciul cu o mișcare laterală a încheieturii mâinii, ca și cum ați vrea să-l atingeți peste pulpă. Calul se va îndepărta, mergând până când hățul va fi întins la

lungimea pe care o doriți (cel puțin 8 metri). Mergeți paralel cu el până când fiecare se va afla pe cercul său, astfel încât să nu rămâneți în spatele lui.

4. În timp ce calul merge pe conturul cercului său (16 până la 20 de metri diametru), călărețul desenează la rândul său un mic cerc (de 1 - 2 metri diametru), rămânând cu fața spre partea laterală a calului. Dacă animalul se apropie, îndreptați vârful biciului spre locul pe unde se trece chinga, pentru a-l ține la distanță.

Pentru a o lua la trap, spuneți-i "La trap" cu o voce concisă, eventual însoțind acest cuvânt de o plesnitură din limbă, și pocniți cu biciul în aer, în față, așa cum ați procedat pentru a-l face să meargă. Dacă

animalul încetinește, încurajați-l folosind vocea și o mișcare de bici.

Dacă animalul este înfierbântat sau dacă vă aflați la primele încercări în materie de utilizare a hățurilor, alegeți un spațiu de maneaj delimitat de o barieră. Dacă spațiul i-o permite, calul poate să vă prindă mâna în hăț, întorcându-vă brusc spatele și plecând cu iuteală. Riscați astfel să vă smulgă hățul sau să vă târască. Dacă animalul o zbughește cu hățul, riscă să se rănească. Pentru a evita acest gen de accident, împresurați calul pe de o parte cu hățul și pe de alta cu biciul.

În hăț: a merge, a se opri

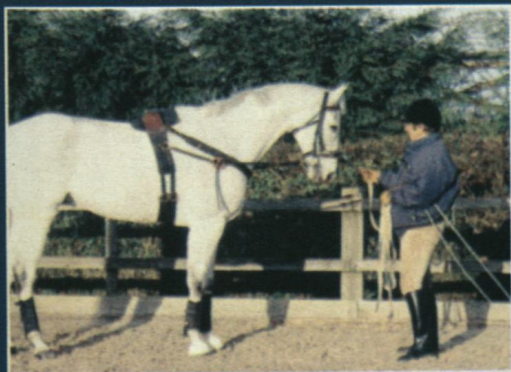
Atunci când este antrenat cu hățul, calul devine suplu, își dezvoltă mușchii și învață sau exersează principii de bază. Pentru ca ședința de antrenament să se desfășoare cu calm, calul trebuie să învețe să respecte două comenzi fundamentale: să meargă și să se oprească.

5. În timp ce călărețul se apleacă înainte (l'avant-main), calul încetinește; în timp ce se lasă pe spate (l'arriere-main), calul accelerează.

Pentru a face calul să se oprească, spuneți-i "Ho" și plasați-vă la nivelul umărului său, cu hățul mereu întins, ridicând un pic mâna care ține hățurile. Același principiu se folosește și pentru a trece de la trap la pas. Doar cuvântul utilizat se schimbă. Pentru a schimba mâna, opriți-vă calul. Mergeți spre el scurtând hățurile, apoi, cu mâna, faceți-l să schițeze o jumătate de întoarcere a capului. Porniți-l din nou, îndepărtându-vă.

Sănătate: a proteja

La începutul unei ședințe de plimbare cu hăț în maneaj, calul își exprimă adesea ardoarea prin câteva vesele zvârlituri din copite sau prin salturi ca

de oaie. Pentru a reduce riscurile de lovire, nu începeți antrenamentul unui cal, mai ales dacă este plin de energie, fără protecții: jambiere sau bande, galoși la picioarele din față.

Bună comunicare

Pentru a vă comunica dorințele calului dumneavoastră aveți la dispoziție trei ajutoare esențiale: vocea, care este cea mai importantă, mâinile și biciul de maneaj. Acesta din urmă are oarecum rolul pe care îl joacă picioarele călărețului. El permite strunirea calului aflat la începutul

dresajului sau recalcitrant.

Pentru a merge sau a trece la alură superioară, trebuie vorbit cu o voce fermă și cu cuvinte scurte, pe un ton clar. Pentru a încetini sau opri, se repetă rar cuvintele de comandă, cu o voce și mai gravă. Dar fiecare își poate alege propriile cuvinte. Totul este să stabilești un cod simplu și să rămâi în mod riguros coerent.

Plasarea corpului și atitudinea sunt, de asemenea, semnale clare pentru cal. Folosiți-vă de ele și consolidați dialogul în fiecare zi.

DRESAJUL

■ Ramona Colea

Dresajul - cuvânt francez ce include un antrenament destinat tuturor cailor indiferent dacă au pus vreodată "copita" într-un teren de concurs.

Acest antrenament are ca obiectiv obținerea unui cal ușor de călărit, bine dezvoltat, activ, ascultător la cea mai discretă comandă a călărețului. De multe ori capacitatea și îndemânarea unui cal de a executa anumite mișcări sau de a sări obstacole nu se poate utiliza la maximum dacă nu este ajutat și antrenat pentru a-și dezvolta echilibrul și îndemânarea.

Astfel, orice cal de călărie trebuie sau ar trebui să învețe bazele dresajului

în cadrul educației sale timpurii.

Xenofon - generalul grec - a fost primul care a privit călăria ca pe o știință dar și ca pe o artă. Învățăturile sale au stat la baza "echitației moderne" începută în Europa renașcentistă. Percepțiile clasice au fost păstrate, transmise și îmbunătățite de călăreții militari - cavaleriști - care de altfel au fost și inițiatorii primelor competiții "pentru cel mai instruit cal al unui ofițer" în secolul al XIX-lea.

Odată instituite, primele concursuri hipice au dus la dezvoltarea și rafinarea mișcărilor efectuate de cuplul cal-călăreț. Cuvintele de bază ale dresajului în prezent sunt: ușurința angajării membrelor posterioare, supunerea, echilibrul, ușurința de mișcare a membrelor anterioare. Chiar dacă în anumite zone geografice caii sunt utilizați în mod primitiv, exemplul dat de "Școala Spaniolă de Dresaj" de la Viena sau de "Cadre Noir" de la Paris alături de evoluțiile unor mari călăreți de dresaj au făcut ca dresajul de bază sau competitiv să aibă din ce în ce mai mulți adepți.

Dresajul este o disciplină olimpică făcând parte din F.E.I. cu țări membre afiliate, printre care și România, care în 1980 a câștigat medalia de bronz la Jocurile Olimpice de la Moscova.

Mișcările de dresaj sunt cuprinse în teste pe diferite niveluri în funcție de gradul de pregătire al calului. Ele se desfășoară pe un teren bine delimitat și marcat în exterior cu litere standard (succesiunea lor este internațională). Competițiile de dresaj au loc la nivel internațional pe teste dinainte cunoscute și pe diferite nivele.

- Sf. Gheorghe
- Internador I
- Internador II
- Marele Premiu
- Marele Premiu special
- Testul pe muzică - unde mișcările au nivelul cerut, dar succe-

siunea lor este la dorința călărețului pe muzică. Este o probă foarte apreciată de spectatori.

Dacă pentru concursurile internaționale testele sunt aprobate de F.E.I. și sunt aceleași pentru toți concurenții de același nivel, pe plan intern fiecare Federație Națională are libertatea de a-și stabili fiecare test în funcție de cerințele și nivelul de pregătire al cailor și călăreților.

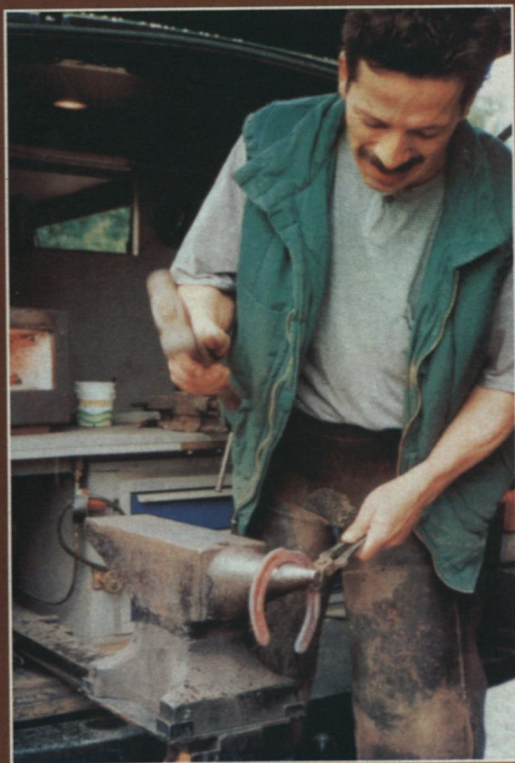
Indiferent de nivel, calul va fi punctat de un arbitru aflat în afara terenului de concurs pentru regularitatea și ușurința pașilor, pentru echilibru, cadența și pentru supunerea și atenția față de cerințele călărețului.

Dresajul este o disciplină ecvestră care uneori poate părea "plictisitoare", dar - după mulți specialiști - stă la baza performanțelor din sportul hipic.

ARTA POTCOVĂRIEI

■ Emilia Lupu

De peste de 2 mii de ani, caii au fost potcoviți cu potcoave metalice și, deși este imposibil de spus cu certitudine care au fost primii temerari ce au încercat să ținuiască o potcoavă pe copita calului, se crede, în mare măsură, că aceștia au fost celții și galii.

Nevoia de a proteja picioarele animalelor a apărut când omul a început să încalce calul ori să-l folosească ca animal de povară. Tocirea și stricarea nefirească a copitelor s-a reflectat asupra cailor domesticiți, copitele lor tocindu-se înainte de a mai apuca să crească - lucru care nu se întâmplă cailor aflați în sălbăticie, în starea lor naturală.

Stricăciunile pe care copitele le suportau erau chiar și mai mari atunci când calul era folosit pe suprafețe tari sau accidentate de teren ori într-un mediu umed, ploios. Cel din urmă afecta calitatea copitelor, care creșteau mai moi, ceea ce însemna că se toceau chir și mai repede. Asta explică de ce caii din ținuturile cu climă uscată și caldă - mediu care contribuia la creșterea unor copite tari, dure - puteau, fără a fi potcoviți, să facă o muncă considerabil mai mare, fără

a fi afectați în vreun fel.

Rolul potcovarului are o importanță vitală îndată ce calul nu poate lucra normal dacă-l dor picioarele.

Este treaba acestuia să se asigure că animalul nu este doar bine potcovit ci și că are copitele bine ajustate.

Materia cornoasă a copitei crește în mod constant iar folosirea potcoavei metalice previne excesul de materie cornoasă care, în cazul unui cal nepotcovit, în mediul natural, s-ar fi tocit altfel.

Copita crește, în medie, 5- 9 cm pe lună iar calului trebuie să-i scurtezi copitele o dată la 4- 6 săptămâni, în funcție de viteza de creștere a acestora.

Dacă vechile potcoave nu sunt uzate atunci când se face curățarea, se pun la loc - operație care se cheamă re folosire.

Potcoavele se pot aplica atât la rece cât și la cald. Avantajul metodei fierbinți este acela că potcoava se prinde mai bine pe copită (totdeauna potrivindu-se potcoava pe mărimea copitei și nu invers).

Potcoava se încinge în cuptor apoi se ține presată un timp pe copita pregătită în prealabil (care este insensibilă).

Urma lasată de metalul încins indică potcovarului orice posibilă ajustare a copitei, pe care ar mai putea-o avea de făcut. Potcoava se răcește apoi în apă rece și se ținut pe copită.

Este important să amintim că potcovarul trebuie să acorde o atenție periodică și cailor nepotcoviți, care sunt poate în repaus. Să fie ținuti în padoc nu e totuna cu a fi în libertate, în căutarea hranei, iar atunci copitele cresc, nefiind tocite ca în sălbăticie.

Activitățile potcovarului presupun multă îndemânare. El trebuie să poată ajusta copitele și să bată caielele, în zona insensibilă a peretelui copitei, cu multă precizie. O simplă greșală duce la șchioparea calului.

Nici rutina curatului copitei sau a repotcovirii nu e o îndeletnicire simplă, în potcovit. Această ocupație presupune o bună cunoaștere a anatomiei membrilor calului, (incluzând aici: oasele, articulațiile, musculatura, sistemul nervos și cel vascular) pentru a se putea interveni și în cazurile de malformație a copitei.

Cazurile anormale, datorate unei conformații nefericite ori unor accidente, pot fi îndreptate printr-o ajustare ortopedică și prin aplicarea unei potcoave speciale, corectoare.

În aceste situații potcovarul va fi asistat de medicul veterinar.

În trecut, pentru potcovire, caii erau duși la pocovărie, unde potcovarul trebuia să aibă la îndemână tot ce-i era necesar. Astăzi se obișnuiește ca meșteșugarul să vină, cu o forjă mobilă, la cal, de asigurarea unui spațiu corespunzător fiind responsabil proprietarul calului. O suprafață uscată, netedă și un iluminat bun, sunt esențiale pentru un bun spațiu.

Vara, când muștele sunt o adevărată pacoste, calul trebuie ținut într-un loc umbros (fie într-o încăpăre, fie sub un copac) și se recomandă îndepartarea mecanică sau chimică a mustelor.

Picioarele calului trebuie spălate și uscate în prealabil, sarcină ce-i revine proprietarului, care trebuie să se asigure că animalul este întreținut cât mai bine posibil.

Cei mai mulți cai vor sta liniștiți în timpul potcovirii dar țineți cont că, hrănirea sau mutarea altor cai în acest timp, i-ar putea face foarte năvălași pe cei ce urmează a fi potcoviți.

PUTERILE MAGICE

Secole întregi potcoavele au fost ținute deasupra ușilor cu speranța că acestea îi vor apăra pe oameni de nenorociri și le vor purta noroc, aceasta poate din pricina formei pe care potcoavele o au, de lună nouă, simbol al zeiței Lunii și al fertilității.

Legenda spune că Sfântul Dunstan, patronul spiritual al potcovarilor, a fost rugat de Diavol să-i pună potcoave. Sfântul, recunoscându-și vizitatorul, i-a cauzat o durere atât de mare încât Diavolul a promis că n-o să mai calce vreodată într-o potcovărie.

Există un obicei conform căruia mireasa ar trebui să aibă, la nunta ei, o potcovă. Obiceiul provine de la regele Toscanei, Lars Persena, care a potcovit, cu potcoave de argint, calul soției sale, în ziua nunții lor.

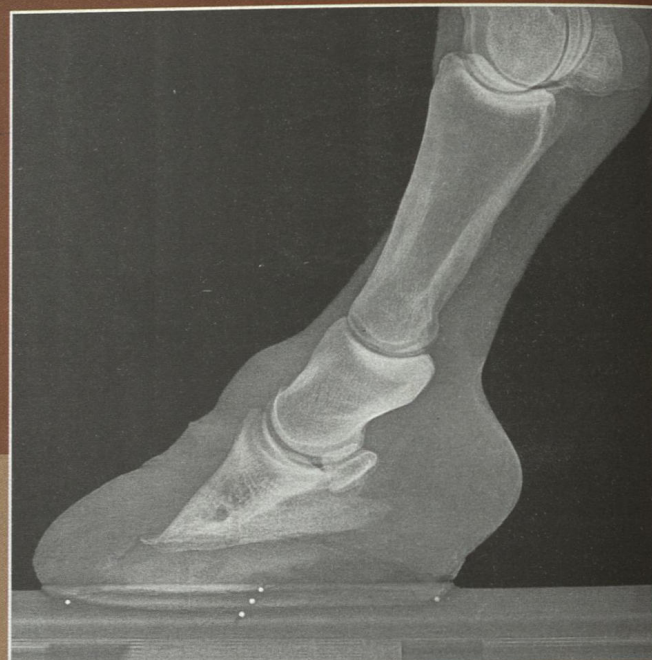
COPITA

SAU UNGHIA LA CABALINE

■ *Dr. Vladimir Căpățână*

fragment din volumul Întreținerea copitelor și ongloanelor la animalele de fermă

Prin copită se înțelege partea de sprijin pe sol a piciorului și este acoperită de corn. Este o structură sensibilă, delicată și foarte vascularizată. Părțile vii din interior sunt învelite la exterior de cutia de corn.

CUTIA DE CORN

Cutia de corn formează învelișul de protecție al piciorului. Părțile care compun cutia de corn sunt reprezentate prin perete, talpă și furcuță, strâns legate între ele.

Peretele se întinde de la perii coroanei până la marginea de jos, numită și marginea de sprijin a copitei.

Peretele are o lungime mai mare în partea din față numită și frunte și se îngustează pe laturi și călcâie. Laturile copitei în număr de două, una în afară și alta înăuntru, se numesc sferturi.

În dreptul călcâielor, capetele peretelui, mult îngustate, se îndoaie, formând două capete ascuțite ce se continuă înăuntru, la fața de jos a copitei. Aceste capete ascuțite poartă numele de bare sau propte.

Fața din afară a peretelui este boldită și lucitoare. Fața dinăuntru peretelui este scobită (găvănată) și prevăzută cu o mulțime de foițe de corn albe, moi, elastice, numite foițe cheratofiloase.

Marginea de sus a peretelui are forma unui șanțuleț, presărat cu numeroase găurele. Marginea de jos, denumită și marginea de sprijin, atinge pământul când piciorul este în sprijin.

Peretele cuprins între aceste două margini este mai înclinat în frunte, mai puțin înclinat în sferturi și aproape drept spre călcâie. Lungimea peretelui este mai mare în frunte și se micșorează în mod treptat către călcâie.

Grosimea peretelui la copitele picioarelor anterioare este aproximativ de 13mm la nivelul frunții, iar la cele posterioare de circa 7-8 mm, ceva mai mare la călcâiul dinăuntru decât la cel dinafară.

Peretele copitei este cu atât mai bun, cu cât este mai neted, mai gros, mai lucios, negru și potrivit de înclinat. Luciul peretelui este dat de o pojghiță de corn foarte subțire, numită periopla, ce are rolul de a păstra umezeala cornului peretelui.

Suprafața cu care calul calcă pe pământ este formată din două părți distincte: talpa și furcuța.

Talpa formează podeaua cutiei de corn și umple golul cuprins între marginea de sprijin a peretelui, bare și furcuță. Talpa are forma de semilună, cu o structură cornoasă, având o grosime de circa 1 cm.

Rolul tălpii este de a apăra părțile vii dinăuntru și din acest motiv trebuie protejată la curățirea copitei.

Fața de jos a tălpii este puțin boltită și prezintă o mulțime de găurele.

Fața de jos este scobită (găvănată) și nu vine în contact cu pământul când calul merge pe locuri netede.

Marginea din afară a tălpii se unește cu marginea de sprijin a peretelui. Acest loc de legătură poartă denumirea de linia albă, deoarece cornul în această regiune este de culoare albă și se observă ca o dungă îngustă. Pe linia albă se bat caielele în timpul potcovitului calului.

Furcuța de corn este partea cutiei de

corn cuprinsă între bare și talpă. Ea acoperă furcuța de țesut viu (furcuța de carne) din interiorul cutiei de corn și are rolul de a reduce și amortiza zdruncinăturile pe care piciorul le suportă în timpul mersului.

Furcuța este alcătuită dintr-un țesut moale, elastic și rezistent, cu o grosime de circa 1 cm. Pe fața de jos a furcuței, la mijlocul ei și spre înapoi se observă un șanț care la copitele sănătoase este mai dezvoltat. Acest șanț se numește șanțul mijlociu. El împarte furcuța în două brațe, denumite brațele furcuței. La locul de unire cu brațele și talpa, furcuța prezintă alte două șanțuri, denumite șanțurile laterale, câte unul de fiecare parte a brațelor. Capetele dinapoi ale furcuței se prezintă sub forma unor ridicături rotunde, numite bulbucăturile copitei.

Calitățile cornului. Cornul copitei prezintă unele proprietăți care trebuie cunoscute de podotehnist. Duritatea cornului este mai mare la cel de la suprafața copitei decât la cel din profunzime. În raport de duritate se disting două feluri de corn: tare și moale. În general, cornul tare este fin și de bună calitate. Peretele și talpa sunt constituite dintr-un corn tare, iar furcuța, din corn moale.

Elasticitatea este o condiție principală a unui corn bun. Cornul trebuie să fie elastic și flexibil, pentru a nu strivi părțile vii. Culoarea cornului depinde de culoarea pielii din regiunea care produce cornul: în general este cenu-

șiu-deschis, cenușiu-închis sau gălbui. Cornul cenușiu-închis este de bună calitate, pe când cel gălbui, fără culoare este sfărâmbicios, de proastă calitate.

Cornul este compus în cea mai mare parte dintr-o substanță ce conține mult sulf, denumită cheratină.

Perioada de creștere a cornului. Cornul unghiei, din orice regiune, crește în mod permanent, durând toată viața animalului. Cornul crește de la coroană către marginea de sprijin a unghiei.

Dovada că peretele de corn crește de la coroană către marginea de sprijin a unghiei se poate face prin săparea cu pila sau renetă a unui semn în peretele cutiei de corn.

După circa o lună de zile se poate observa că semnul se află mai jos (a coborât). Perioada de creștere, necesară reînnoirii totale a cutiei de corn se numește perioada de reînnoire sau de creștere a cutiei de corn. În general viteza de creștere variază în raport cu alimentația, vârsta, sexul și felul muncii animalului. Pentru cal se consideră că reînnoirea peretelui se face între 8 - 12 luni, în timp ce talpa și furcuța se reînnoiesc după circa 2 luni.

Creșterea cornului copitei la cal este favorizată de mersul despotcovit, ungerea regulată a cornului cu unsoare bună de copite, curățarea și reînnoirea potcoavelor la timp, cât și prin mișcare multă pe terenuri moi. În general însă, cornul de la o copită potcovită crește mai greu. În medie, cornul copitei crește cu 8 mm pe lună. Încetinirea în creștere a cornului este determinată de lipsa de mișcare, de potcovit, de folosirea cailor pe terenuri tari, de lipsa de igienă a copitei, etc.

PĂRȚILE VII ALE COPITEI

Părțile vii ale copitei protejate de cutia de corn, se împart în: a) părți tari, b) părți moi.

a) Părțile tari formează scheletul copitei, compus din osul copitei sau falanga a treia, osul navicular sau osul suveică și jumătatea inferioară a falangei a doua sau osul coroanei. Toate aceste oase sunt legate între ele prin ligamente formând împreună încheietura sau articulația copitei.

b) Părțile moi cuprind ligamentele,

tendoanele, furcuța de țesut viu (furcuța de carne), membrana cheratogenă, vasele de sânge și nervii copitei.

Ligamentele sunt formațiuni subțiri de țesut, de culoare alb-cenușie, care leagă osul coroanei de osul copitei și de osul navicular (suveică), formând articulația copitei. Pentru ca oasele să se poată mișca între ele, suprafețele acestora sunt acoperite de o foiță de culoare gălbuie numită sinovială, ce produce un lichid – sinovie.

Tendoanele sunt părțile cu care se termină mușchii piciorului. Unul din ele aparține mușchiului care întinde piciorul (extensor) și se prinde pe fața anterioară a osului copitei, iar altul aparține mușchiului care îndoaie piciorul (flexor) și se prinde pe fața posterioară a osului copitei.

Furcuța de țesut viu (furcuța de carne) este un fel de pernă elastică, acoperită în afară de furcuța de corn a copitei fiind împărțită printr-un șanț mijlociu în două brațe. Ea se găsește așezată între cele două cartilaje ale copitei, cu care este unită.

Cartilajele copitei, numite și fibrocartilajele complementare, sunt situate de o parte și de alta a osului copitei de care sunt prinse. Cartilajele copitei împreună cu furcuța de țesut viu formează aparatul de amortizare al copitei, aparat care reduce efectul loviturilor și zdruncinăturilor din timpul mersului, mai ales pe terenuri tari.

Membrana cheratogenă sau învelitoarea de țesut viu, foarte bogată în vase de sânge, acoperă părțile moi închise în cutia de corn. Ea se poate observa destul de bine după ce se îndepărtează cutia de corn prin fierbere sau smulgere.

Membrana cheratogenă, de culoare roșietică, este continuarea pielii de deasupra cutiei de corn. Pielea ajunsă în dreptul copitei suferă modificări structurale: partea ei superficială, de deasupra, devine cutia de corn, iar partea profundă, de dedesubt, se prelungește în jos și formează membrana cheratogenă. Această înveliitoare se îmbină foarte strâns cu peretele cutiei de corn printr-o mulțime de foițe subțiri, așezate ca foile unei cărți, care se numesc foițe podofiloase și formează țesutul podofilos.

La marginea de sus a copitei, mem-

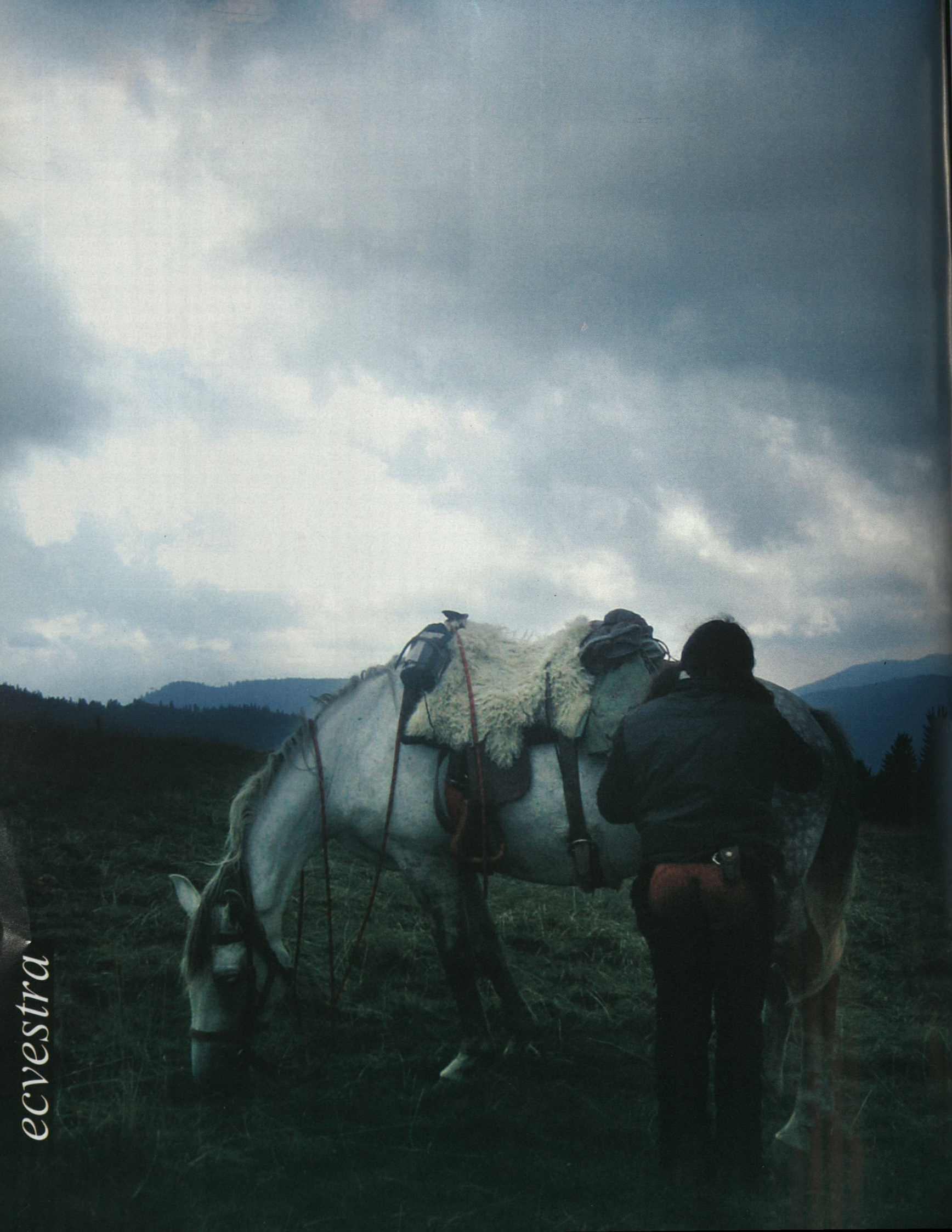
brana cheratogenă se îngroașă formând bureletul perioplic sau matca perioplic; sub ea se află o altă îngroșare care formează bureletul principal sau matca peretelui. Din bureletul sau matca perioplei se formează periopla sau țipla de corn care dă luciul peretelui copitei, iar din matca peretelui (bureletul principal) crește cornul peretelui.

Membrana cheratogenă se prinde prin foițele cherafiloase dinăuntru cutiei de corn, realizând astfel o îmbucătură foarte puternică.

Vasele de sânge asigură hrănirea părților vii ale copitei. Unele vase, denumite artere se ramifică în vase mai mici, care pătrund în toate părțile vii. Sângele din artere, după ce a lăsat hrana la părțile vii, este preluat de alte vase numite venule, care sunt foarte numeroase, realizând în copită o adevărată rețea fină. Prin unirea acestor venule iau naștere venele copitei.

Nervii copitei, ca și vasele de sânge, se ramifică în toate părțile vii, cu excepția cutiei de corn.

ecvestra

ÎN ȘA PRIN ROMÂNIA

Doina Pieper ■

e c v e s t r u

În August 2006, un grup de 6 francezi au traversat Europa călare, parcurgând 4000 de kilometri de la plecarea din Franța la începutul lui mai și până la trecerea frontierei române, la începutul lui august.

Organizatorul – o personalitate cunoscută în lumea calului, crescător și proprietar de centru ecvestru în regiunea Bourgogne, formator și practicant de turism ecvestru și anduranță, campion european și mondial de TREC (Tehnici de Randoneu Ecvestru de Competiție).

Au fost primiți la sediul Comitetului Național de Turism Ecvestru din Daneș de unde au mai făcut câteva incursiuni în Sudul Transilvaniei, inclusiv inaugurarea în compania ghizilor locali ai CNTE a traseului Daneș - Biertan.

La acea dată, neexistând încă o publicație specializată care să consemneze un eveniment ecvestru de o asemenea anvergură, trecerea acestor călăreți de excepție a rămas aproape incognito. Două TV-uri locale s-au deplasat, fără ca reporterii trimiși să fi realizat adevărata performanță a grupului, nici impactul acestui prim contact nemijlocit cu o față a României profunde și nefardate de nimeni.

Am extras din impresiile căpitanului echipei, **Jean de Chatillon**:

După trecerea frontierei la Nădlag,

am mai parcurs 80 de km călare ca să depășim monotonia câmpiei caniculare. Ajunși la poalele primei zone muntoase am realizat că ne aflăm pentru prima oară pe pământ românesc. Fără să dăm înapoi mașina timpului ne-am simțit parcă transpuși în Franța anilor '20. Un imens *no man's land* de păduri și de pășuni. Cai peste tot, împiedicați, atelați la căruțe, sau la muncă pe câmp. Sate fără sfârșit în care casele, bine distanțate una de alta sunt împrejmuite de garduri greu de trecut. Diferența e simplă: în Franța animalele se închid ca să nu

scape, în România trebuie să ai grijă să te ferești de ele. Animalele se cresc aici toate în vrac, iar cele domestice coabitează libere pe străzile satelor (cai, vaci, mulți porci, găște, găini). Când spun stradă e de fapt un drum larg de pământ bătătorit. Orientarea noastră aleatorie este la ordinea zilei, căci după căutări zadarnice de hărți topografice ale României, cu luni de zile înainte de plecare, nu am reușit să avem decât hărți rusești de 1/100000 și cea de 1/300000. Profesioniștii francezi, pionieri ai turismului ecvestru în România, s-au lăsat conduși de un ghid local. Noi am preferat să descoperim și să comunicăm fără intermediar, exersând cum se cuvine orientarea în teren necunoscut. România noastră e nespuns de frumoasă, mândră și sălbatecă, asemeni animalelor libere care trăiesc încă aici, lupii și urșii bruni.

Avem senzația că ne aflăm în inima unei țări a tuturor exceselor, incertitudinilor și pasiunilor. Am descălecat deliberat în Transilvania și am ratat din păcate Moldova, regiune marcată de trecerea domnitorului războinic. Apărător al

pământului său, acesta a reușit să-i respingă pe cotorpitori de 42 de ori și după fiecare victorie a construit o mănăstire.

Da, suntem în Transilvania care, nemaiputând să ne fure sângele, caută să ne fure inima. Fără îndoială că poveștile călătorilor, victime ale tour operatorilor nu au nimic comun cu România pe care o descoperim noi. Călătoria noastră ne lasă să rătăcim, precum păstorii greci din sat în sat în compania cailor noștri cu care ne bucurăm de peisajul grandios, într-o Românie uitată de ai ei, uitată de lume. Pe unde trecem nestingheriți întâlnim țigani în culorile lor de sânge și aur, ne-iubiți și pripășiți în adăposturi precare, la umbra cailor lor. Desigur locurile acestea nu sunt de găsit în pliantele publicitare dar imaginea și numele lor va rămâne întipărite în memoria noastră: Boian, Criscior, Tebea.

Mai încolo, sechelele ruginei pe care comunismul le-a lăsat peste democrația citadină: uzine, sere, grajduri comunale, abandonate și jefuite de un popor devenit proprietar.

Spre seară, silueta Carpaților în brumă, frumoși și plini de aroganță. Să fim

optimiști, România ne apare derutantă și infidelă, frumoasă și sălbatecă, neîmblânzită și atât de feminină că nu poți să-ți înfrângi speranța de a o îmbrățișa.

Apoi, primirea minunată de la Daneș și întâlnirea cu Doina și Nicu la sediul Comitetului pentru Turism Ecvestru.

De aici din nou în șa împreună cu forțele vii ale turismului ecvestru autohton am pătruns în teritoriul așezărilor saxone. La Sighișoara pe urmele unui Dracula care obișnuia să-și tragă în țepă dușmanii, la Biertan unde am poposit în atelierul unui pictor extra-terestru. Nu ne mai lipseau decât coifurile și armurile strălucitoare să trecem zăngănind printre fortificațiile satelor pe unde încă se mai aud ecouri ale limbii teutone...

Dincolo de dealuri, pe firul Oltului se-întinde Șara Făgărașului și dacă regele Spaniei nu va veni să împuste opt urși în aceeași zi, vor mai rămâne poate în Carpați câțiva și pentru ochii noștri mirați...

Iar vouă care mă citiți vă zic doar *multzumim*.

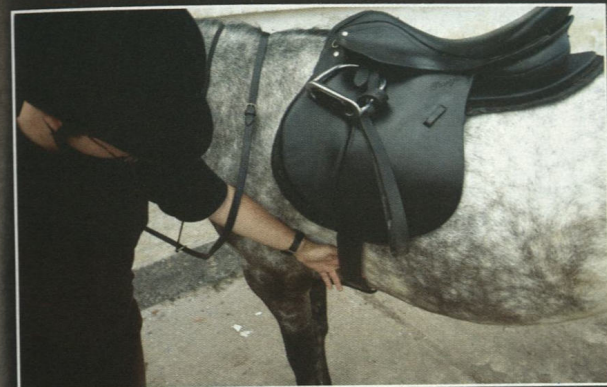

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI ÎN EXTERIOR

(continuare din numărul trecut)

■ Doina Pieper

Echipamentul

Securitate înainte de toate!

■ Șaua de tip mixt, de agrement sau englească, frâul, capeșanul și lonja... trebuie să fie curate, în prealabil șterse cu un burete umed înmuiat în săpun de glicerină și apoi unse pentru a le întreține suplețea.

■ Zăbăluța și chinga de asemenea pentru a evita orice iritare și rănire a calului.

■ Pentru călăreț: pantaloni de călărie, cizme sau botine cu chapsuri și de preferință o cască de protecție (!), caschetă sau pălărie.

■ De preferință materialul să nu fie nou, cel deja rodat fiind mai confortabil.

La sosire

Perspectiva de a încăleca un cal necunoscut este întotdeauna însoțită de o teamă care poate fi diminuată sau înlăturată prin câteva măsuri și gesturi de apropiere și cunoaștere reciprocă.

■ mângâierea însoțită de câteva cuvinte șoptite la botul calului.

■ efectuarea pansajului, periatul corpului, curățatul copitelor, ajustarea cu grijă a harnașamentelor sunt preliminarii care ne familiarizează cu comportamentul și temperamentul calului. E bine de știut că mulți cai care par agitați și de temut înainte de încălecarea se pot dovedi cuminiți și docili odată încălecați.

■ în orice situație fiți vigilenți la copitele și dinții calului cu care el se poate apăra în situații care i se par neplăcute.

■ dacă culcă urechile spre spate rămâneți calm și atent la orice reacție.

Dacă veți încăleca propriul cal lucrurile sunt mai simple și puteți da o mână de ajutor celorlalți din grup ce par să aibă nevoie.

Atenție la punerea harnașamentului

Pentru a pune șaua și frâul corect nu uitați să:

■ degarotați: după ce ați așezat șaua degajați covorașul protector de greabănul calului prin introducerea și ridicarea lui.

■ controlați lărgimea botarului (să se poată trece 2 degete între el și bot).

■ sub bărbie lărgimea permite trecerea pumnului închis.

■ după ce ați închis chinga, dacă abdomenul calului s-a umflat apăsați cu degetele pentru a-l decontracta.

■ ridicați fiecare picior anterior al calului trăgându-l în față pentru a-i elibera pielea prinsă eventual de chingă.

■ frâul e bine ajustat când zăbăluța face două pliuri la nivelul comisurii.

(continuare în numărul viitor)

Material seminal de la renumiți armăsari de sport din Europa

Centrul de Însămânțare Artificială Ecvină de la Mezöhegyes (Ungaria) este situat la aproximativ 30 de km de Arad. El a fost înființat în urmă cu 20 de ani, fiind, la vremea respectivă, primul astfel de centru din Ungaria.

Scopul înființării sale era punerea la dispoziția Hergheliei Naționale de la Mezöhegyes și a crescătorilor de cai avantajele tehnicii de însămânțare artificială, tehnică folosită pe scară largă în occident.

În ultimele două decenii am pus la dispoziția crescătorilor material seminal refrigerat de la numeroși armăsari proveniți din herghelii franceze, germane și ungare. În același timp am oferit și însămânțări artificiale cu material seminal congelat provenit de la armăsari din herghelii de elită din Germania.

Prođușii obținuți au participat și participă cu succes atât la concursuri naționale cât și pe scena internațională.

Aderarea României la Uniunea Europeană a făcut posibil ca materialul seminal proaspăt și cel congelat, respectiv cabalinele să poată trece frontiera româno-ungară fără restricții.

Serviciile noastre se adresează acelor crescători de cai de sport din România care prin tehnica însămânțărilor artificiale doresc să aibă acces la armăsari de succes, cu trăsături genetice remarcabile la un preț acceptabil.

Servicii și prețuri

- o Manopera pentru însămânțare artificială cu material seminal refrigerat, efectuată la Mezöhegyes, cu armăsarii noștri (80€/perioadă de călduri)
- o Manopera pentru însămânțare artificială cu material seminal congelat, distribuit sau importat de noi (120€/perioadă de călduri)
- o Dozele de material seminal congelat sau refrigerat pot fi comandate și achiziționate și de la colegii noștri din România care pot realiza și în țară, la cerere, însămânțări artificiale (vezi prețurile pentru materialul seminal).
- o Taxa pentru cazarea iepelor în boxe pe durata însămânțărilor (5€/zi)
- o Examinare ginecologică, depistare de sarcină, întreruperea gestațiilor gemelare, tratarea cazurilor de infertilitate

Pentru informații suplimentare vă rugăm contactați:

În Ungaria:

Dr. Magosi Zoltán, Directorul Centrului - vorbitor de limbă maghiară, engleză, germană și italiană - Tel: 0036/309.439.208

Dr. Szakács Attila vorbitor de limbă română Tel: 0036/309.857.563

În România:

Dr. Sebastian Micu, localitatea Arad Tel: 0040/722.591.824

Pentru informații suplimentare privind armăsarii sus-menționați vizitați pagina noastră web cu prezentare în limbile engleză, maghiară și română:

www.mamkft.hu

Recomandăm pentru crescătorii din România următorii armăsari:

Stauffenberg

(Sir Shostakovich xx – Capitol I. – Landgraf I.)

Născut în 1992., rasa Holstein,
armăsar murg închis

Dimensiuni: 167/177-194-21,5

Material seminal refrigerat: 170 €

Duc de la Cour II.

(Laudanum xx – Jalisco B. – Starter)

Născut în 1991., rasa Selle Française,
armăsar murg

Dimensiuni: 166/178-195-21

Material seminal refrigerat: 240 €

Credo

(Con Air – Heraldik xx – Carthago)

Născut în 2004., rasa Holstein, armăsar murg
Dimensiuni: 168 cm

Spermă congelată: 240 €

3666 Nonius XVII-34

(Nonius XVII – Nonius IX)

Armăsar negru, născut în 1996., rasa Nonius

Material seminal refrigerat: 140 €

Landprinz

(Landadel – Rocco – Ronald)

Armăsar murg, născut în 1994, rasa Oldenburg
Dimensiuni: 170 cm

Material seminal congelat: 950 €

Sargon

(Sandro Hit – Pik Bube I. – Lugana II.)

Născut în 2002., armăsar murg închis,
rasa Oldenburg

Dimensiuni: 170 cm

Material seminal congelat: 500 €

ÎNSĂMÂNȚAREA ARTIFICIALĂ LA IEPE

PREMISA OBȚINERII UNOR PRODUȘI DE VALOARE

Dr. Magosi Zoltan ■
medic veterinar

În ultimele decenii, în țările în care se practică metode moderne de creștere a cabalinelor, înșămânțările artificiale se practică pe scară tot mai largă, câștigând din ce în ce mai mult teren în detrimentul montei naturale.

Cauza acestui fenomen este totuși ușor de înțeles, având în vedere avantajele pe care le aduce utilizarea acestei metode, crescătorilor de cai, fie ei mici proprietari de iepe sau mari ferme de creștere a cabalinelor. Pe de o parte trebuie avut în vedere faptul că prețul unui mânz obținut din ascendenți valoroși poate atinge sume incredibile, motiv pentru care cerințele pentru armăsarii de mare valoare sunt foarte crescute. În

cazul utilizării montei naturale, unui armăsar i se pot repartiza într-un sezon de montă între 50 și 70 de iepe, în timp ce numărul acestora poate fi de ordinul sutelor, în cazul folosirii înșămânțării artificiale. Pe de altă parte, prin înșămânțare artificială se pot evita accidentele care s-ar putea produce în timpul montei naturale, precum și transmiterea bolilor infecțioase sau parazitare, în primul rând al celor cu transmitere pe cale sexuală. În al treilea rând, prin diluarea, refrigerarea și congelarea spermei, aceasta se poate utiliza fără restricții de timp și la orice distanță.

Metoda de înșămânțare artificială cea mai des folosită este cea cu spermă

proaspătă, aceasta și din cauza faptului că există destul de mulți armăsari al căror material seminal nu se poate congela. În acest caz, sperma recoltată este diluată și răcită la 4 grade Celsius, apoi folosită în 24 de ore de la recoltare. Materialul seminal astfel preparat, poate fi transportat pe distanțe mari într-o cutie izotermă cu baterii pentru răcire, fără să-și piardă din proprietăți. Sperma unor armăsari poate fi fertilă și după 48 de ore, dar în general se recomandă utilizarea ei în 24 de ore.

Înșămânțarea cu spermă proaspătă, diluată se poate realiza atât în stațiunile de înșămânțare artificială, în acest caz iepele fiind transportate și cazate acolo, cât și în grajdul proprietarului.

Înșămânțarea artificială la herghelia de la Mezöhegyes

Medicul veterinar cu experiență în domeniul reproducției, la apariția primelor semne de călduri efectuează examinarea transrectală a ovarelor și în funcție de stadiul foliculului de pe ovar începe înșămânțările din două în două zile, până la momentul ovulației. Este foarte important ca, de fiecare dată, să fie folosită spermă proaspătă, recoltată cu cel mult 24 de ore în urmă. După ovulație semnele căldurilor dispar, iapa refuzând apropierea armăsarului.

Perioada de călduri sau estrul, apare la 7-9 zile după fătare și durează 3-9 zile cu o medie de 4-6 zile, motiv pentru care de obicei o iapă este înșămânțată de două ori pe durata unui ciclu sexual. În cazul iepelor cazate la stațiunile de înșămânțare artificială nu reprezintă o problemă o a treia înșămânțare, dar în situația în care sunt necesare deplasări multiple pe distanțe mari, costurile pot crește considerabil.

Pentru evitarea acestor obstacole estrul poate fi indus la fel ca și ovulația, prin tratamente hormonale. Tratamentul pentru inducerea ovulației este inițiat când estrul este la apogeu, înșămânțarea fiind efectuată ziua următoare. Datorită terapiei hormonale, se produce ovulația

în termen de 24-48 de ore, nemaifiind necesară repetarea înșămânțării. Prin această metodă medicii veterinari cu experiență în domeniul reproducției pot produce, cu succes, o gestație cu o singură înșămânțare. O condiție absolut imperioasă însă este ca proprietarul să cunoască comportamentul și obiceiurile iepei în timpul căldurilor, să fie capabil să depisteze momentul estrului, adică momentul în care iapa accepta armăsarul.

Simplificat, succesiunea evenimentelor este următoarea:

Ziua 1: apariția semnelor evidente de călduri, iapa accepta armăsarul; tratament hormonal pentru inducerea ovulației;

Ziua 2: înșămânțare artificială;

Ziua 3: se produce ovulația;

Ziua 4: atenuarea sau dispariția completă a semnelor de călduri.

O altă variantă a înșămânțării artificiale este cea cu spermă congelată. Datorită sensibilității la congelare a materialului seminal provenit de la armăsar, folosind această metodă se obțin rezultate mult mai slabe decât în cazul înșămânțării artificiale la rumegătoarele mari. Din această cauză se recurge la această metodă doar în

cazul în care nu avem acces la materialul seminal proaspăt al unui armăsar (distanțe mari, armăsarul participă la concurs, moartea armăsarului, unele stațiuni oferă material seminal proaspăt doar într-un număr limitat și anumitor crescători). Utilizarea corectă a tehnicii înșămânțării artificiale cu material seminal congelat necesită experiență mare. Iepele trebuie examinate de cel puțin 4 ori pe zi, iar înșămânțarea trebuie efectuată în cel mai scurt timp posibil după momentul ovulației. Materialul seminal este păstrat și transportat în containere cu azot lichid. La plata acestuia, de obicei, se primește o cantitate suficientă pentru 2-3 înșămânțări, adică o cantitate suficientă pentru 2-3 cicluri de călduri. În cazul optim, asta ar însemna 2-3 gestații, dar se poate întâmpla ca iapa respectivă să nu rămână gestantă nici în acest caz, ceea ce atrage după sine pierderi financiare considerabile.

Rata succesului depinde în mare parte de calitatea materialului seminal a armăsarului respectiv după decongelare, motiv pentru care este foarte important ca înainte de cumpărare să obținem date referitoare la rezultatele obținute cu materialul seminal respectiv.

Recoltarea spermei cu vaginul artificial la la Mezöhegyes

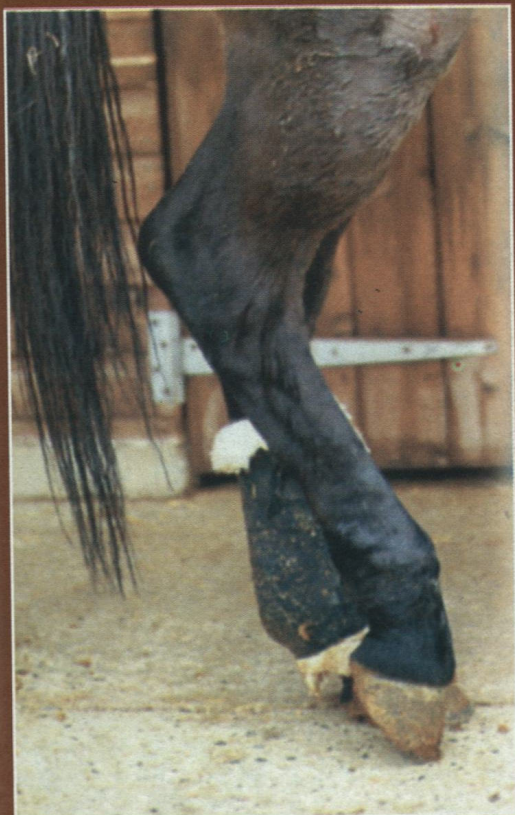
ȘCHIOPĂȚURA

Dr. Anca Bogdan ■

Schiopătura poate implica unul sau mai multe picioare deodată și poate apărea brusc sau treptat. Cel mai ușor de detectat sunt la pas și mai ales trap.

Uneori schiopătura poate avea și cauze predispozante cum ar fi conformația defectuoasă (aplomburi defectuoase) a membrelor, vârsta, neglijarea îngrijirii picioarelor (copitelor mai ales), modul de utilizare și antrenament.

Diagnosticarea schiopăturii este foarte importantă pentru a aplica un tratament adecvat și poate fi pus pe baza anamnezei, semnelor clinice, se poate folosi blocajul nervos, razele X

sau ultraviolete.

Șchiopătura poate apărea la diferitele nivele ale membrelor, începând de la copită și terminând la nivelul soldului (posterior) sau a umărului (anterior).

Șchiopătura poate apărea la nivelul copitei ca o infecție, ca o inflamare a țesuturilor vii din interior în urma unui potcovit defectuos sau necorespunzător cu atingerea. Sau prin utilizarea animalului pe terenuri neadecvate, dure și potcovit necorespunzător. O altă cauză este menținerea animalului pe așternut umed, murdar, condiții care duc la infectarea uneia sau mai multor copite, țesuturilor vii ale copitei și care se poate remedia prin menținerea piciorului curat și uscat și aplicarea preparatelor antiseptice sau antibiotice.

Uzura copitei în timp poate duce la apariția sindromului reavicular care se manifestă prin apariția treptată a durerii și, de regulă, afectează picioarele anterioare. În timp, schiopătura se va agrava. Diagnosticul se bazează pe blocarea nervilor și raze X. Tratamentul diferă de la cel medicamentos, chirurgical la un potcovit ortopedic.

O altă schiopătură este și furbura sau, în popor, "boala porumbului în copită" care apare în momentul schimbării bruște a concentratelor, mai ales introducerea de concentrate (porumb, ovăz, orz) proaspăt recoltate în furajarea animalelor. În acest caz se modifică circulația locală (în copită) a sângelui, unde apare inflamația însoțită de durere violentă care poate duce chiar la imposibilitatea animalului de a sta în picioare. Copitele vor fi calde și se pot palpa vasele sanguine digitale. Este o afecțiune gravă care trebuie tratată ca o urgență de către medicul veterinar deoarece, dacă nu este tratată la timp, poate duce la sacrificarea animalului

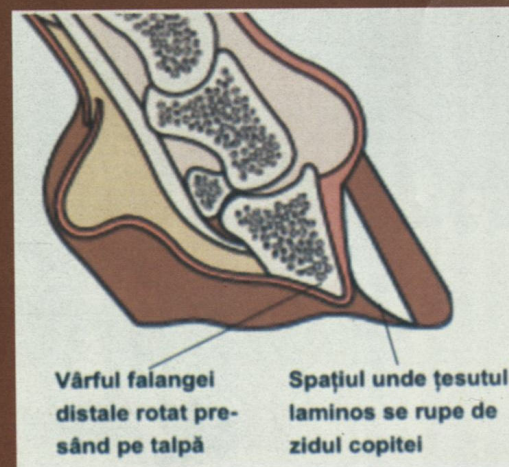
deoarece în timp anatomia copitei se modifică și animalul nu mai poate merge.

De la copită urcăm și vom vedea că schiopăturile pot apărea și la alte nivele: articulații, tendoane, mușchi, dar le întâlnim mai frecvent la caii "atletici" la care efortul este foarte intens și poate duce la întinderi, rupturi musculare, tendinoase, traumatisme mai mult sau mai puțin grave la toate cele trei categorii.

Mioglobimina este stare însoțită de grave disfuncții musculare datorate furajării neadecvate efortului depus. Este o afecțiune acută care necesită intervenția de urgență a medicului veterinar și instituirea dietei alimentare.

Despre schiopăturile de la alte niveluri (articulații, tendoane, oase) în numerele următoare.

PLEDOARIE PENTRU TROIKA RUSEASCĂ

■ Cristian Similariu

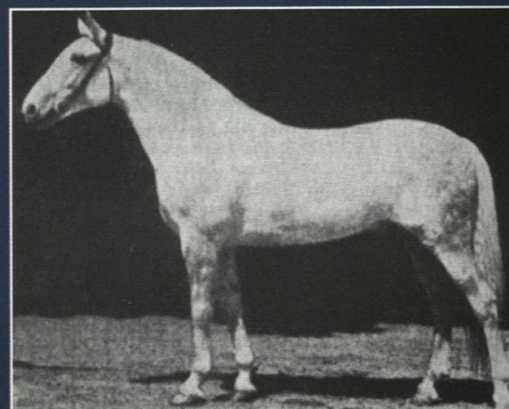
Troika este un vehicul hipotracat arhaic, foarte deosebit și foarte rar întâlnit în lume, în zilele noastre. Faptul că nu se mai folosește decât cu scop turistic, pentru a atrage curioși sau pentru tradiționala cursă de troici de după anul nou ortodox, de la Moscova, se datorează nu numai căderii în desuetudine a săniilor cu cai (tinerii de azi preferă ATV-urile sau ski-ul), ci și dificultății de a forma și antrena un astfel de atelaj.

În esență, troikă înseamnă o sanie rusească (sau, în sezonul cald, o trăsură rusească) tractată de trei cai, înhămați unul lângă altul. Până aici toate bune și frumoase, nici o problemă, dar noțiunea de troikă este mult mai complexă, este un anume fel de înhămare, o anume rasă de cai, niște harnașamente speciale, o înfrâiere unică și un anumit stil de a conduce cei trei cai, care trebuie să meargă fiecare altfel.

Poate se cuvine să facem aici o scurtă și sumară prezentare a rasei de cai folosită

pentru tractarea troicilor, vechiul și distinsul Trăpaș Orlov; putem spune că și rasa și vehiculul numit troika au apărut în aceeași perioadă și au fost create de un singur om, contele Alexei Grigorievici Orlov Tchemenskii, unul din cei doi frați Orlov, ajunși amirali în flota Țarinei Ecaterina, pe timpul campaniei napoleoniene în Rusia. Trăpașul Orlov, primul cal trăpaș din lume, a fost format ca rasă datorită faptului că la vremea aceea nu existau în Rusia cai anduranți și puternici, capabili să reziste să parcurgă drumurile înzăpezite și accidentate ale traseelor de poștă dintr-o țară atât de întinsă și de friguroasă.

Contele Orlov a cumpărat o proprietate în ținutul Voronezh-ului, lângă Moscova (nici o legătură cu mănăstirea Voroneț!), unde a pus bazele hergheliei de la Chrenovo, pe la 1780 (clădirile originale se păstrează și astăzi!). A adus cai de diferite rase și proveniențe, dar care aveau ceva în comun: erau mari, frumoși, rapizi și rezistenți. Trebuie spus că el s-a ocupat, în paralel, de obținerea

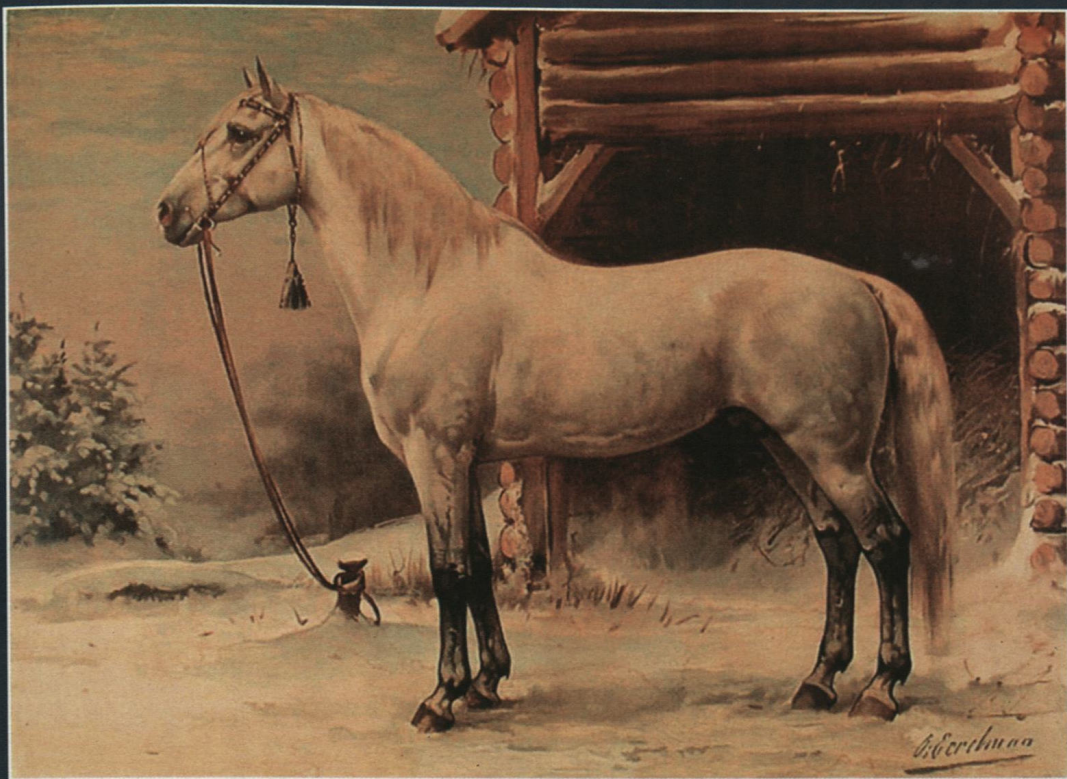

Trăpaș Orlov, celebrul Borzoi, născut în anul 1948, prezentat în majoritatea cataloagelor, ca standard al rasei

unei rase de călărie, calul de șa Orlov, care însă a fost alterat de încrucișări cu alte rase, după moartea contelui Orlov, după comasarea hergheliilor Orlov și Rostopcin și rasa nu s-a păstrat. Contele Orlov a adus doi armăsari arabi, Smetanka (alb-vinețiu) și Saltan (murg închis) și pe aceștia i-a folosit inițial la montă, primul pentru obținerea viitorilor trăpași (avea un trap deosebit de elegant) și cel de-al doilea pentru viitorii

Troikă de poștă, cu caii la galop, pictură în ulei pe pânză

Trăpaș Orlov, acuarelă, Galeria de Artă Moscova

galopeuri. S-a întâmplat că Smetanka (celebru în toată Arabia, Egipt și Siria, supranumit „perla Estului” și cumpărat pe un preț exorbitant!) a murit după doar un sezon de montă, dar după ce lăsase o descendență valoroasă. Dintre fii lui, contele I-a folosit la montă doar pe Polkan, de culoare neagră, mare și impozant, însă cu un trap greoi și puțin elegant. Pe el l-a încrucișat doar cu iepe albe și sure, daneze, olandeze, spaniole și de alte proveniențe, care aveau și calități de viteză la trap. A obținut, în generația a doua, pe Bars, fiul lui Polkan, care era sur, înalt și armonios, și care avea și un trap rapid și elegant. El este considerat adevăratul întemeietor al rasei de cai Trăpașul Orlov. În generația a treia, dintre fiii lui Bars, s-au remarcat doi, Lebed și Liubeznii întâiul, care semănau bine cu Bars și rasa a început să se consolideze. Fiecare dintre cei doi armăsari a avut o descendență valoroasă și au avut mulți fii și fiice care au fost folosiți / folosite în continuare, la întemeierea de linii și familii, în cadrul rasei. Ca o paranteză, amatorii de literatură rusă poate au citit o nuvelă a lui L.N. Tolstoi (și el un mare amator de cai!), *Holstomer, povestea unui cal*; ei bine, povestea este adevărată, Mujik (sau Holstomer) a fost real, a fost fiul bălțat și nefericit lui Liubeznii I (generația a patra). Era cel mai iute trăpaș din herghe-

lia de la Chrenovo, bătuse toate recordurile, îl bătuse și pe Lebed, unchiul său, dar nu a fost folosit la reproducție, a fost castrat și vândut pentru simplul fapt că era bălțat și prin asta nu se încadra în standardul stabilit de contele Orlov. La vremea respectivă, trăpașii Orlov nu aveau rival în materie de tracțiune ușoară, frumusețe, viteză sau rezistență. Toate rasele actuale de trăpași au fost create pe fondul genetic al Trăpașului Orlov. Și trăpașul românesc, creat pe fondul genetic al trăpașului american, are un procent de sânge Orlov. În prezent, trăpașul Orlov este considerat mai puțin

rapid decât trăpașul american, cel francez, sau chiar decât actualul trăpaș rusesc (obținut din Orlov, cu infuzie de trăpaș american), dar Orlovul este cel mai mare și mai elegant dintre toate rasele de trăpași din lume, are un mers caracteristic, cu capul sus și acțiuni energice ale genunchilor și are o impulsie și o plăcere de a alerga unice. Mai menționez că trăpașii Orlov sunt și acum la mare căutare în lume, ei sunt și foarte scumpi, iar unii dintre ei au aptitudini și pentru călărie; există cluburi de călărie și corpuri de poliție călare în Rusia ai căror membri preferă să încalce pe trăpași Orlov.

Revenind la troică, modelul de sanie folosit era unul deosebit, în sensul că trebuia să fie un vehicol ușor și suplu, ca cele pentru un cal, dar încăpător și robust, capabil să transporte greutatea destul de mari, corespundența și eventualii pasageri.

Vehiculul avea hulube, între care se înhăma calul mijlocas, sau „hățașul”, cum îl numeau vizitii ruși, pentru că era singurul care se conducea normal, cu două hături. Mijlocasul trebuia să fie un cal iute și puternic, eventual mai mare decât ceilalți doi cai din atelaj. El trebuia să fie un trăpaș prin excelență, care să trotineze, când lăturașii mergeau la pas și să-și alungească trapul, când lăturașii galopau ușor (canter). Mijlocasul se înhăma cu harnașament complet, cu vânar și eventual pofil, dar - atenție! - partea de tractare a hamului era cu jug! Calul mijlocas purta o zăbală normală, cu hături normale (de un cal), care

Troică în alergare, într-o pădure de fagi

mergeau fiecare în câte o mână a vizitiului. Hulubele de la troică erau drepte și unite peste greabănul calului, printr-un semicerc sau arc de lemn, care se numea duga. Acesta avea rolul de a menține hulubele depărtate între ele și depărtate de corpul calului. De duga se obișnuia să se agațe zurgălăi, dar și fiecare cal putea purta câte o salbă de zurgălăi.

Caii lăturași aveau doar rol de tractare a saniei, nu și de frânare sau de oprire a ei. Ei puteau fi mai mici decât mijlocașul, dar lăturașul din dreapta trebuia să meargă la galop mic de stânga, cu capul spre dreapta, iar lăturașul de stânga trebuia să execute galop mic de dreapta, cu capul spre stânga, în timp ce mijlocașul nu părăsea trapul, acesta era mersul de paradă al unei troici oficiale. Se puteau folosi ca lăturași cai normali de călărie, mai ales că toți caii de călărie erau și atunci și sunt și în prezent antrenați să galopeze pe piciorul din afara cercului. Pentru a obține o astfel de funcționare a atelajului, caii lăturași erau înhămați cu hamuri cu pieptar (simple sau complete) dar cu multe ornamente, ținte, zurgălăi etc..

Lăturașul de la dreapta avea hăț doar la inelul drept al zăbalei sale, hăț care mergea în mâna dreaptă a vizitiului, iar inelul din stânga se lega cu o coardă de huluba din dreapta. Același lucru era valabil și pentru calul lăturaș de la stânga, el nu avea hăț decât la inelul stâng, astfel încât vizitiul avea în fiecare mână câte două hături și consider că avea o misiune destul de dificilă, dacă ne gândim că în aceste condiții el trebuia să stăpânească trei cai mari și puternici.

Ca să formezi și să antrenezi un astfel de atelaj, era nevoie de câțiva ani

buni și cred că era destul de greu și pentru vizitiu, dar și pentru caii care trebuiau să desfășoare o astfel de activitate, în special mijlocașul era foarte solicitat căci el ducea greul efortului, în atelaj. Atunci când se cumpărau cai pentru troici, din târgurile rusești, trebuia precizat clar dacă ai nevoie de „lăturaș“ sau de „cal de hulube“(mijlocaș).

Actualmente, se mai pot întâlni troici în zona Moscovei, pe la câte o pensiune turistică pentru străini (o plimbare cu troika este ceva inedit pentru clienții din Occident!) și în fiecare an, la tradiționalul concurs de troici care se desfășoară într-un parc de lângă Moscova. Dacă se întâmplă să nu fie zăpadă, se folosesc trăsură cu câte trei cai, înhămați așa cum am arătat mai sus.

Chiar dacă timpurile de glorie ale troicilor au apus, uneori, în câte o iarnă mai grea, zăpezi de altădată aduc prin parcurile rusești și aceste vehicule de altădată. Trebuie spus că troika a reprezentat cândva o modă, existau troici și la Londra (și există documente care atestă acest fapt), existau troici și în alte mari capitale ale lumii. Am văzut imagini de la o Universitate din California, care prezentau încercări ale unor studenți de acolo de a realiza atelaje de troică, cu cai Orlov, importați din Rusia. Au existat troici și în Polonia, și în Ungaria, după cum au existat și în Bucureștiul interbelic, așa cum mărturisesc însemnări ale unor scriitori români (ex. Cezar Petrescu, romanul *Întunecare*).

Troika a fost cândva considerată un vehicul aristocratic, exclusivist și festiv, rezervat în special aristocrației ruse și oficialilor din armată, care își puteau

Trăsură cu trei cai înhămați „în troică“

permite să dețină astfel de cai și să angajeze astfel de vizitii. Literatura rusă este plină de nuvele și povestiri care fac referire la drumuri lungi, în stepă, făcute cu troika, la plimbări ușoare, la marginea pădurilor, sau la curse de troică, organizate pentru amuzamentul sau ambiția geambașilor sau proprietarilor de cai de troică. Există de asemenea, în muzeele din fosta Uniune Sovietică, o colecție întreagă de tablouri cu scene de drum, de vânatoare sau de plimbare, în care apar troici. Există și sculpturi pe tema aceasta, există souvenir-uri, samovare, câni de ceai, casete pentru bijuterii etc., decorate cu imagini cu troici. Un mare hotel din Moscova se numește „Troika“.

Închei aici prezentarea acestui vehicol atât de deosebit, cu precizarea că există undeva în România (în județul Suceava) o pensiune agro-turistică (cu proprietar român!) care are inclusă în fiecare an, în oferta de Crăciun, o plimbare cu troika (nu dau numele pensiunii, nu fac reclamă nimănui!).

Două modele de sanii care se foloseau în Rusia acelor timpuri

DESTINE DE OAMENI ȘI CAI

CIMITIRUL CAILOR DE LA ȘARSKOE SELO (RUSIA)

Cimitirul de cai din Rusia, devenit monument de obiect de patrimoniu și de interes turistic, e situat la 20 de km de St. Petersburg, în parcul Alexandrov din Șarscoe Selo unde Pușkin și-a petrecut tinerețea.

Datează de pe vremea țarului Nicolae I, cunoscut ca mare iubitor de cai. În timpul domniei sale, în 1826, a fost construit aici un grajd pentru caii „pensionți” care au servit timp îndelungat familia țarilor. Clădirea era inițial concepută cu spații pentru 7 cai la parter și un etaj de locuințe destinate personalului. A funcționat până în 1917 când țarul Nicolae II a „abdicat”. După această dată fatidică, cimitirul, fără să fi fost distrus a fost trecut la indexul istoriei țariste și ca prin minune, cruțat de tăvălucul revoluției.

În 1952, clădirea a fost transformată într-o fabrică de artificii: camioanele care treceau pe aleile cimitirului au distrus nenumărate pietre funerare. Ulterior, după ce locul artificierilor a fost luat de ateliere de restaurări, cimitirul devenit sălbatec urma să fie salubritat de buldozere conform unui plan al administrației din anii '80. Numai că destinul sau întâmplarea a făcut ca salvarea să vină din celălalt capăt al Europei, din

Franța unde istoricul și scriitorul Jean Louis Gouraud, după ce a citit, în 1960, un articol în Le Monde despre „Hotelul Invalizilor” ecvestri din Rusia, și-a dedicat următorii 15 ani cercetărilor legate de misteriosul loc. Între timp a venit și „perestroika”, iar J.L. Gouraud a putut merge în Rusia să se convingă la fața locului. Starea cimitirului era dezastruoasă, dar în urma unui reportaj la televiziune administrația a devenit mai atentă și a oprit distrugerile. Cum banii lipseau pentru a întreprinde mai mult, J.L. Gouraud a creat în Franța un Comitet pentru restaurarea cimitirului din Șarscoe Selo, astfel că în 1997 a putut să dispună de un fond de 10 milioane de dolari pentru studii științifice, iar în 1999 de alte 14 milioane pentru restaurarea propriu-zisă a cimitirului.

Fără îndoială că mulți curioși, împătimiti și amatori de turism cultural și ecvestru își vor fixa ca obiectiv în viitor și o plimbare pe aleile parcului de la Șarscoe Selo.

Dintre caii consemnați în documente

Primul cal găzduit în grajdul pensionarilor este și cel mai celebru: el a aparținut Țarului Alexandru I și, împreună, în fruntea armatei ruse au intrat în Paris în 1814. Numele calului este AMI.

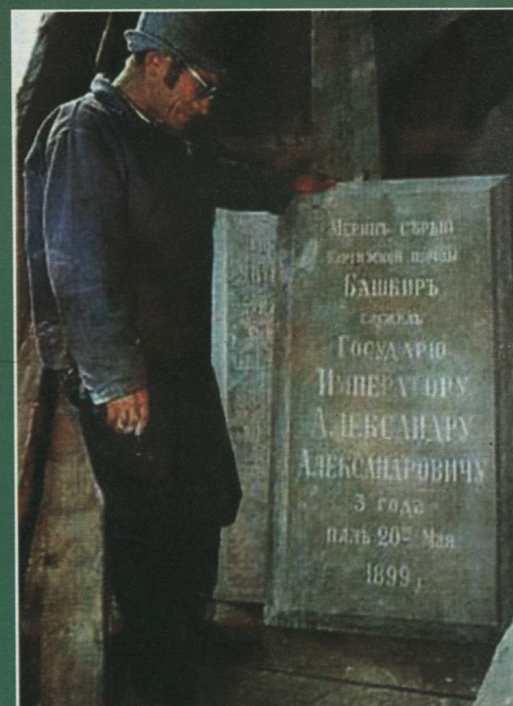
Primul cal decedat în pensiune a fost al Țarului Nicolae I, pe nume Beauty. Epitaful de pe mormântul lui a fost scris de însuși Țarul.

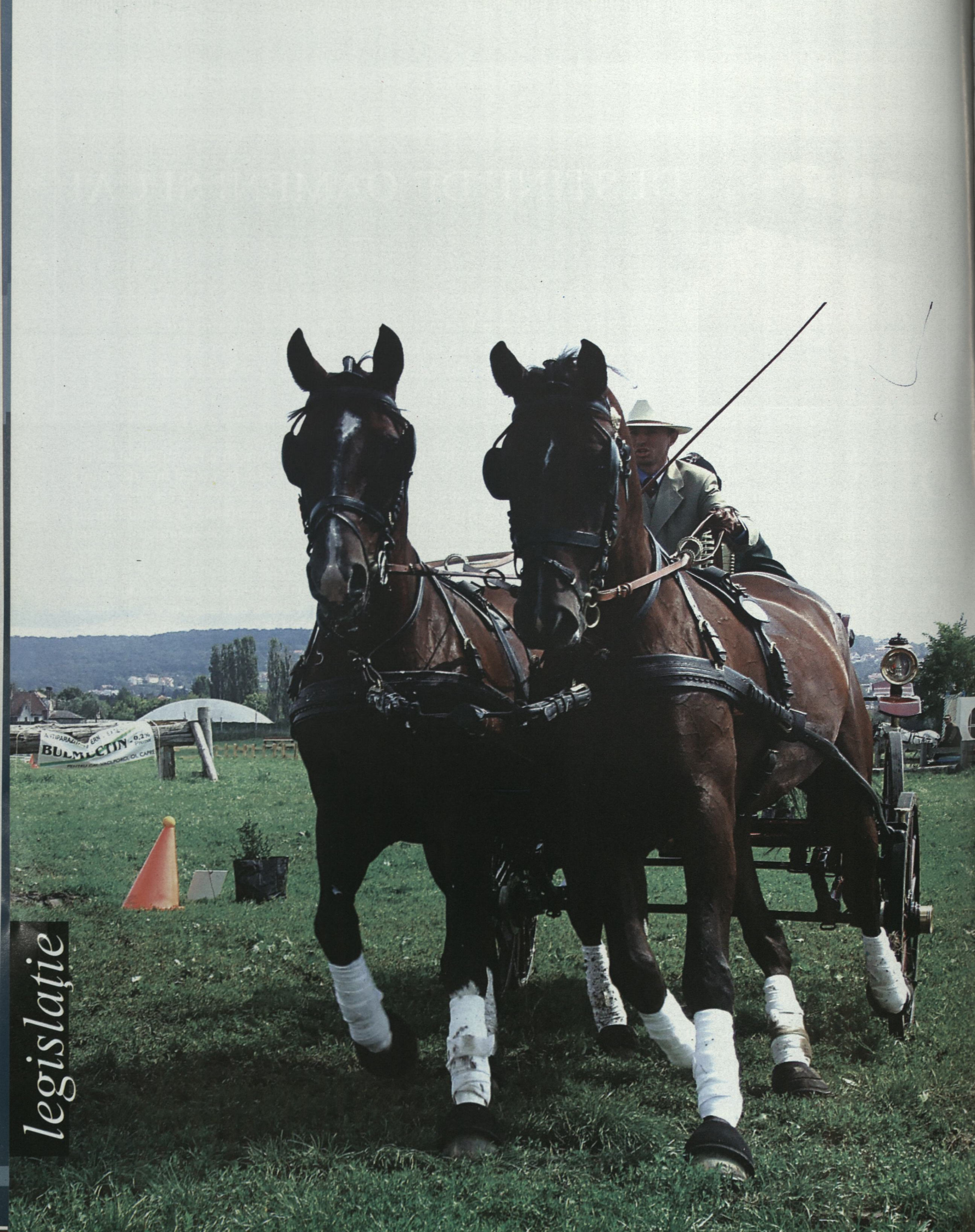
În 1890 un ofițer a străbătut călare întreaga Rusie pe un cal mic de statură pe nume Sergo pentru a-l face cadou viitorului Țar Nicolae I. Ei au parcurs împreună 9000 de kilometri în mai puțin de 200 de zile.

Se spune că condițiile de viață la grajdurile de la Șarscoe Selo erau atât de bune încât caii au avut o viață lungă ajungând la 35 - 36 de ani.

Harnașamentele cailor sunt păstrate într-o încăpăre de la primul etaj care în timp a devenit un mic muzeu.

(date obținute prin bunăvoința corespondentei noastre din Moscova Veronika Utkina, jurnalistă la Gold Mustang)

legislație

RECOMANDĂRI PENTRU MANEVRAREA ȘI DEPOZITAREA TEMPORARĂ A DEJECȚIILOR ÎN FERMELE DE CAI

Mihail Lechkun ■

Întreținerea și furajarea cailor în spații mici, limitate, presupune o evacuare regulată a gunoiului de grajd din adăposturi și padocuri. Adăposturile și padocurile trebuie menținute curate și uscate. Descompunerea dejecțiilor începe pe cât de devreme este nevoie.

Viteza de descompunere a dejecțiilor depinde în mod considerabil de metodele prin care acestea sunt manevrate și depozitate. Bălegarul trebuie păstrat în grămezi compacte și cu o oarecare umiditate, pentru a preveni pierderile excesive de nutrienți. Dacă bălegarul este lăsat în grămezi afânate, împrăștiate, dejecțiile pierd rapid din conținutul de azot, odată cu evaporarea amoniacului în atmosferă.

Urina are un conținut mai mare de azot decât bălegarul și așternutul. După scurgere sau evaporare, acești nutrienți

sunt mai disponibili ca fertilizatori. Așternutul uzat din grajduri absoarbe și reține numeroase componente valoroase.

Fermierul trebuie însă să aibă grijă să nu lase în urmă așternutul uzat atunci când dejecțiile sunt evacuate din grajd. Prin managementul tehnic aplicat în unele ferme de cai se încurajează separarea dejecțiilor pure de cele amestecate cu alte materii. Fiecare dintre acestea sunt depuse în spații diferite de depozitare și reciclare. O astfel de separație ajută procesul de compostare a dejecțiilor. Totodată, astfel se reduc

costurile totale cu depozitarea deșeurilor și a compostului.

Depozitarea gunoiului

În Tabelul nr. 1 sunt arătate volumele medii de dejecții și dejecții plus resturi de așternut generate de o fermă de cai într-o perioadă de un an. Zona de depozitare trebuie proiectată astfel încât să cuprindă, în condiții ce țin de siguranța mediului, întreg volumul anticipat să fie generat pentru o anumită perioadă. De exemplu, pentru a proiecta o zonă care să cuprindă dejecțiile și resturile de așternut de la un cal pe o perioadă de un an, se are în vedere să fie suficient de mare astfel încât să cuprindă $\sim 15 \text{ m}^3$. Acest volum poate fi depozitat pe o suprafață de $\sim 13 \text{ m}^2$, iar materialul acumulat va avea în adâncime între 1-1,5 m. Dacă dejecțiile sunt mutate din zona de depozitare în zona de compostare la interval de o lună, zona de depozitare trebuie proiectată astfel încât să cuprindă 1/12 din acel volum, sau în jur de $1,50 \text{ m}^3$. În acest caz, suprafața de stocare poate fi mai mică de 2 m^2 , cu o înălțime a grămezii sub 1 m. Amplasamentele de depozitare trebuie poziționate astfel încât încărcarea și descărcarea materialului să se desfășoare nestingherită. Nu trebuie să existe legături sau continuitate între suprafețele de scurgere și alte suprafețe ale altor spații de depozitare învecinate. Scurgerile cu apă contaminată pot fi ținute sub control dacă peste întreaga suprafață de depozitare sunt construite copertine.

Dacă apa părăsește aria de depozitare, atunci ea trebuie condusă printr-un sistem de rigole sau canale către o zonă specială de acumulare a apei contaminate. Rigolele trebuie să aibă maluri înierbate sau să fie prevăzut un sistem care blocheze scurgerile în zonele cu ape subterane sau de suprafață necontaminate. Apele de suprafață necontaminate, inclusiv apele pluviale nu trebuie amestecate cu apele care au intrat în contact cu dejecțiile.

După cum poate fi observat în tabelul 1, crescătoriile mai mari de cai necesită capacități mult mai mari de depozitare. În astfel de situații, păstrarea dejecțiilor în containere sau în spații acoperite în întregime, nu poate fi practic realizată și atunci sunt solicitate soluții de depozitare în aer liber. În astfel de cazuri, managementul optim al afluirilor și al scurgerilor este esențial.

Tabelul 1

NR. CAI	BĂLEGAR		BĂLEGAR ȘI AȘTERNUT	
	250 ZILE	AN	250 ZILE	AN
METRI CUBI				
1	5,35	7,64	9,17-10,70	12,99-15,29
5	26,76	38,20	45,87-53,52	64,99-76,46
15	80,28	114,69	137,62-160,56	194,97-229,38
25	133,80	191,15	229,38-267,61	324,95-382,30
40	214,08	305,84	367,01-428,17	519,92-611,68

după *Horse Manure Management – A Guide for Bay Area Horse Keepers*

Minimizarea scurgerilor

Favorizarea infiltrației apelor pluviale torențiale în sol pe suprafețele de teren ale crescătoriilor de cai reduce posibilitatea de scurgere și, în acest fel, evacuarea potențialului transport de nutrienți și agenți patogeni din bălegar în albele apelor de suprafață. Mici depresiuni înierbate pe suprafața pășunii pot acționa asemenea unor bazine de retenție care să rețină apa, să filtreze sedimentele și nutrienții din apă și să favorizeze drenajul. Dirijarea apelor torențiale din zonele cu trafic intens, poate fi realizată prin construirea unor maluri sau șanțuri înierbate. Dacă este necesar, în baza unor predicții legate de ploi torențiale, o îngrăditură trebuie ridicată în jurul locurilor de depozitare, pentru a preveni scurgerile și drenajul direct în albiile apelor. Niciodată nu trebuie depozitat bălegarul în zonele expuse vânturilor principale sau a torenților. Într-o situație critică acesta va fi până la urmă împrăștiat fără control, va fi transportat la vale și va ajunge în ultimă instanță să polueze apele de suprafață sau subterane.

Un principiu de bază în managementul și supravegherea situației dejecțiilor este acela de „a păstra apele curate“. De aceea, depozitele trebuie să fie echipate cu rigole care să dirijeze

apa direct în afara padocurilor și a suprafețelor de depozitare a dejecțiilor către bazine de acumulare, heleșteuri cu apă curată sau albiu înierbate. Este mai ușor să păstrezi apa curată decât să o prepari sau să o tratezi odată ce a fost contaminată cu bălegar sau sedimente.

Obstacole și fâșii tampon

Suplimentar soluțiilor reprezentate de copertine, acoperișuri, etc. pentru a reduce scurgerile se poate apela și la înființarea unui tampon vegetal de-a lungul canalelor, malurilor de ape curgătoare sau heleșteelor. Astfel de soluții au un potențial ridicat de filtrare pentru sedimente și nutrienți. Lărgimile unor astfel de mici baraje tampon pot să varieze în funcție de pantă, tipul de sol, tipul de vegetație și alți factori. Un tampon de minimum 16 m lărgime este recomandat în cele mai multe cazuri. Acolo unde suprafețele tampon nu sunt acoperite de vegetație sau unde scurgerile de control din zonele de depozitare nu sunt adecvate, NRCS – USDA (National Resources Conservation Service – United States Department of Agriculture) recomandă suprafețe tampon cu lărgimi de două ori mai mari. Trebuie ținut însă cont de faptul că, dacă la stabilirea inițială a amplasamentului fermei nu s-a ținut cont de astfel de detalii tehnice legate de protecția mediului, pe anumite suprafețe, soluțiile pot fi nepractice sau imposibil de realizat. Înainte de a construi, proiectantul trebuie să cunoască bine condițiile și reglementările locale; dacă astfel de intervenții tehnice sunt permise pe terenurile respective.

Bibliografie:

- Small Ranch Manual* – Nevada Cooperative Extension
- Horse Manure Management* – (J.G. Davis and A.M. Swinker) 1996. Colorado State University Cooperative Extension
- Horse Manure Management* – Council of Bay Area RCDs, 2000
- Horse-Keeping on Small Acreage: protecting Groundwater and Surface Water* – (b. Lamb and M. Sullivan) 1993, University of Rhode Island Cooperative Extension
- A Horse Owner's Guide to Protecting Massachusetts Natural Resources* – 2003
- Composting* – Massachusetts Department of Environmental Protection 2003
- Horse Keeping: A Guide to Land Management for Clean Water* – Bay Area RCDs

REPRODUCĂTORI IMPORTANȚI ÎN ASCENDENȚA RASEI LIPITANE

drd. ing. Mihail Lechkun, ■
consilier Autoritatea Hipică Națională

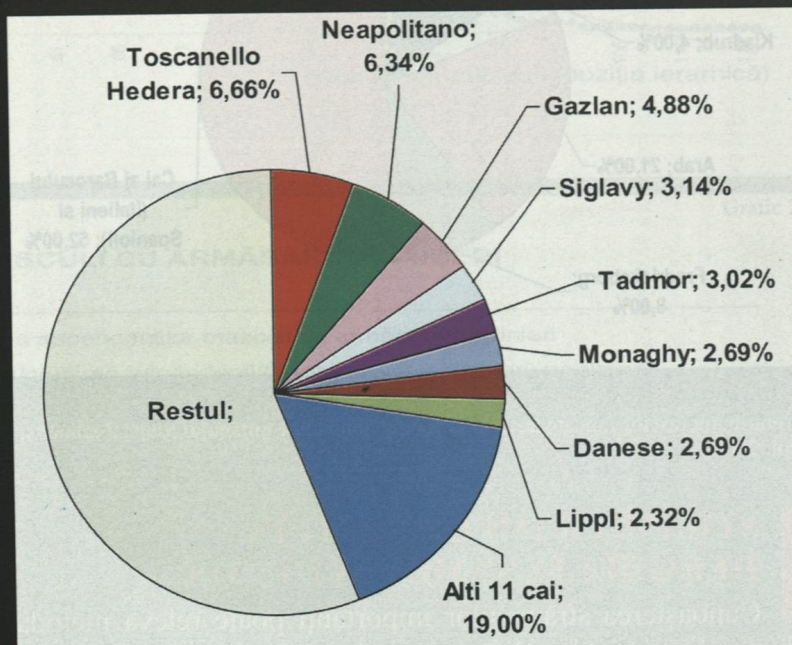
În cazul populației de cai Lipitani ameliorați la Herghelia Sâmbăta de Jos, Drăgănescu și Zeneci (1977-1978) au observat, în urma analizei înrudirii populației cu diferiți reproducători, că armăsarii fondatori ai hergheliei, în special Conversano XIII, Favory XVII și Maestoso XVIII au avut o contribuție de peste 10 - 15 % la genofondul rasei.

O podere mai scăzută, de aproximativ 5% a fost observată în cazul celorlalte familii de armăsari („linii de sânge“): Tulipan, Neapolitano, Siglavy Capriola și Pluto, constituind rezultatul încrucișării rotative interfamiliale (vezi tabelul următor).

Nume reproducător (y)	An naștere	R (xy) cu iepe (x) născute în perioada				
		1924-1933	1934-1943	1944-1953	1954-1963	1924-1963
Conversano XIII	1910	20.5	17.0	18.0	14.0	17.50
Maestoso XVIII	1911	14.0	11.0	8.5	8.5	10.50
Favory XVII	1915	12.0	9.5	14.5	14.5	12.68
Tulipan II	1919	8.0	5.5	4.5	6.0	5.87
Maestoso XIX	1924	5.0	10.0	9.5	13.5	9.50
Neapolitano XIV	1911	1.0	4.5	4.0	6.0	3.87
Conversano XIV	1928	1.0	5.0	7.0	5.0	4.50
Siglavy Capriola I	1931	-	5.0	9.0	6.0	5.00
Pluto I	1921	-	4.0	6.5	4.0	3.62

Reproducătorii importanți observați de Drăgănescu și Zeneci, 1977-1978 în herghelia Sâmbăta de Jos

Zechner și col., 2002, a estimat frecvența genelor celor mai importanți indivizi fondatori ai rasei Lipitane. Contrar așteptărilor, doar doi din cei șase fondatori ai clasicele „linii de sânge“ (Conversano, Favory, Maestoso, Neapolitano, Pluto și Siglavy) se situează între cei mai importanți opt indivizi fondatori. Între aceștia, Toscanello Hedera, un cal de origine spaniolă se situează pe primul loc, urmat de Neapolitano, fondatorul italian al clasicele „linii“. Următorii patru (între care și Siglavy) au fost de origine arabă. Danese a fost de origine daneză, iar Lippl a fost un cal spaniol. Aceștia, împreună cu alți 11 cai fondatori sunt reprezentați în proporție de 50 % în actualul genofond al rasei (figura următoare).

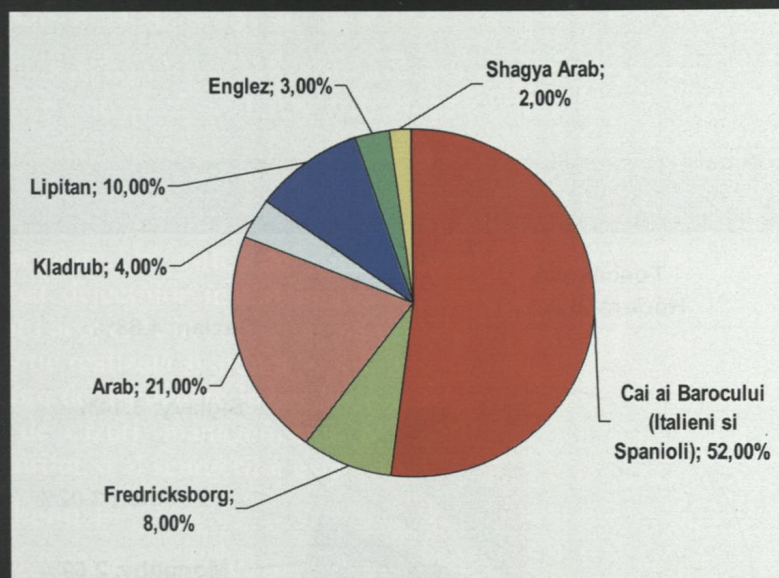
Numele și proporțiile de gene ale celor mai importanți indivizi fondatori (după Zechner și col., 2002)

Cei mai importanți 10 strămoși, armăsari sau iepe, din ascendența întregii populații active a rasei Lipitane s-au născut în secolul al XIX. Un procent de 58,6% din genofondul actual este definit de acești strămoși (Zechner și col. 2002). În tabelul următor sunt prezentate rezultatele estimării frecvențelor de gene provenite de la cei mai importanți zece strămoși:

Nume	Sex	Herghelie	An naștere	Frecvența (%)
Favory Ratisbona II	Armăsar	Lipica	1829	10.74
Favory Onerosa	Armăsar	Lipica	1819	8.67
Neapolitano Aquileja	Armăsar	Lipica	1820	6.73
Maestoso Erga	Armăsar	Lipica	1838	6.31
Ox Gazlan	Armăsar	Lipica	1840	4.88
Conversano Erga	Armăsar	Lipica	1848	4.77
Pluto Alea	Armăsar	Lipica	1853	4.68
Siglavy Alea	Armăsar	Lipica	1846	4.52
Slavina II	Iapă	Lipica	1847	3.78
Grocana II	Iapă	Lipica	1817	3.54

Frecvența (%) estimată a genelor provenite de la cei mai importanți 10 strămoși ai populației de cai Lipitani (după Zechner și col., 2002)

Tot Zechner și col., 2004 trag concluzia că rasa Lipițană trebuie numită rasă de cai "a Barocului". Cel puțin 60% din actualul genofond își are originea în hergheliile curților spaniole, italiene sau daneze ale secolului al XVIII. Genele arabe sunt prezente în proporție de 21%, genele Shagya – arabe și englezești sunt de aproximativ 2% și respectiv 3% (figura următoare).

Contribuția raselor fondatoare la genofondul actual al Lipițanului (dupa Zechner și col. 2002)

STRĂMOȘI IMPORTANȚI ÎN HERGHELIA SÂMBĂTA DE JOS

Cunoașterea strămoșilor importanți poate releva metoda de ameliorare aplicată în populația studiată, și, totodată, să definească premisele evoluției viitoare a acesteia. Se poate descrie astfel originea populației, modul de desfășurare a selecției pe ascendenți.

Cazul unui număr mic de reproducători importanți existenți în ascendență poate să exprime menținerea asemănării genetice cu anumiți strămoși sau alegerea unor animale provenite din anumiți indivizi, situații care pot să conducă la creșterea consangvinizării și chiar a apariției derivatei genetice.

În Registrul Genealogic al Hergheliei Sâmbăta de Jos, în pedigreeele populației active studiate, au fost identificați 117 ascendenți masculi. Reproducătorii masculi din ascendența actualii populații active au fost ordonați în funcție de trei criterii: mărimea înrudirii cu efectivul de armăsari pepinieri, cu efectivul de iepe mame și cu populația în ansamblu (Graficele 1, 2, 3).

Ponderea înrudirii armăsarilor din ascendență cu populația activă în momentul efectuării studiului este cuprinsă între 0,08% și 17,80%. Un număr de 72 de masculi prezintă o asemănare genetică mai mare cu populația având valori cuprinse între 5,30% și 17,80%.

Între reproducători se observă diferențe relativ mici ale înrudirii fapt care evidențiază preocuparea pentru menținerea unui număr efectiv mare de armăsari, necesar evitării consangvinizării și asigurării unei evoluții normale a populației

în condiții de izolare reproductivă (Graficul 1).

Valorile coeficienților de înrudire a ascendenților masculi cu populația prezintă în ansamblu o tendință liniară. În Graficul 3 se observă totuși o tendință a asemănării genetice mai evidentă a populației cu 5 armăsari ale căror valori ale înrudirii se îndepărtează de dreapta de regresie:

- Siglavy Capriola XIV (17,80%),
- Conversano XXVI (16,45%),
- Favory XXXI (16,32%),
- Siglavy Capriola XII (15,62%) și
- Siglavy Capriola VI (15,02%).

Urmărind filiația paternă a acestor ascendenți importanți nu au fost identificați armăsari imigranți decât în cazul armăsarului Siglavy Capriola VI al cărui bunic a fost importat de la Herghelia Topol'cianky în anul 1930.

În cazul înrudirii strămoșilor importanți cu actualii armăsari pepinieri au fost determinate valori cuprinse între 0,47 % și 20,68%.

Un număr de 18 reproducători masculi din ascendența efectivului matcă prezintă valori nule ale coeficientului de înrudire cu actualii armăsari. La capătul opus al șirului de reproducători masculi, ordonați în funcție de mărimea coeficientului de înrudire cu populația studiată, se remarcă un grup de 5 armăsari care prezintă o asemănare accentuată cu efectivul de armăsari pepinieri (Graficul 1):

- Conversano XXVI (20,68%),
- Siglavy Capriola XIV (18,45%),
- Conversano XXII (17,79%),
- Favory XXXI (15,78%) și
- Siglavy Capriola XII (14,86%).

În ascendența acestor armăsari nu se regăsesc reproducători imigranți, mai apropiați decât nivelul străbunicilor (Siglavy Capriola XII, situat la 3 generații de Siglavy Capriola I, importat de la Herghelia Topol'cianky) (Graficul 2).

Ordonarea valorilor coeficienților de înrudire cu efectivul de iepe mame evidențiază participarea acelorași 5 armăsari reproducători din ascendență, observați și în cazul înrudirii cu efectivul matcă:

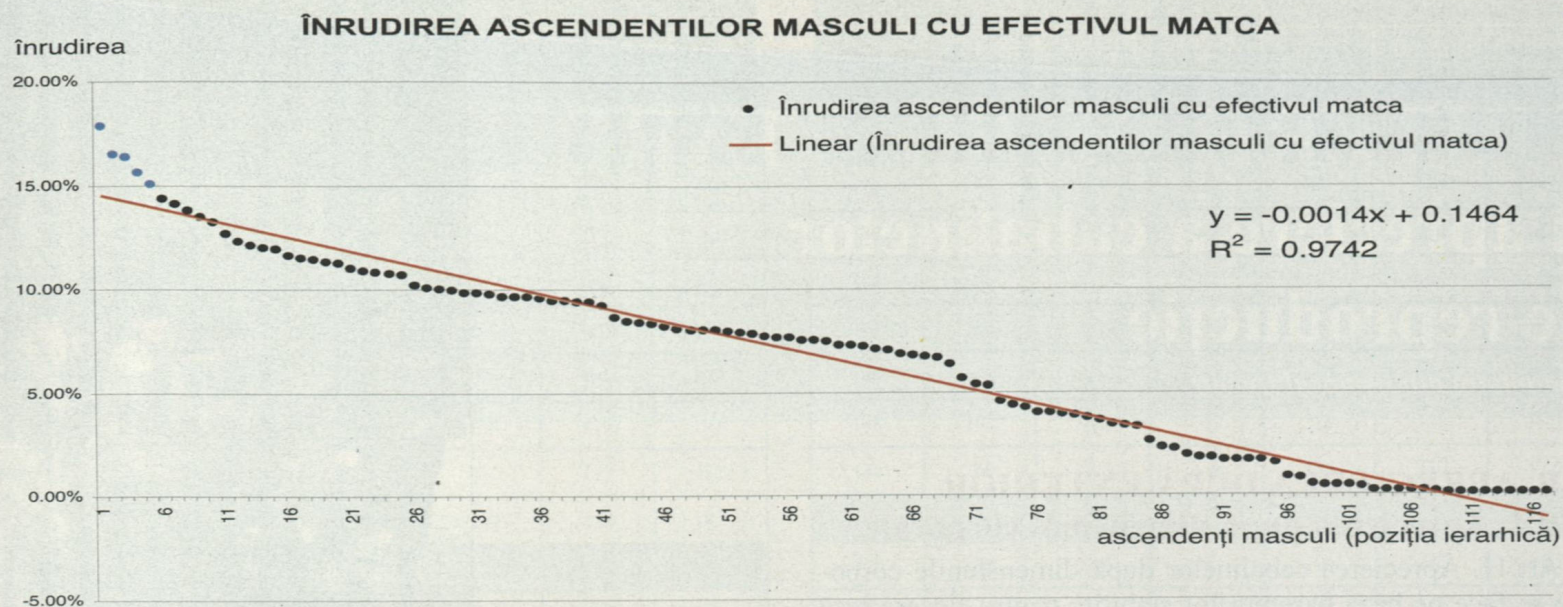
- Siglavy Capriola XIV (17,71%),
- Favory XXXI (16,39%),
- Conversano XXVI (15,87%),
- Siglavy Capriola XII (15,73%),
- Siglavy Capriola VI (15,24%).

Și în această situație se poate remarca pe Graficul 2 o tendință liniară a valorilor coeficienților de înrudire ai ascendenților masculi cu efectivul de iepe mame.

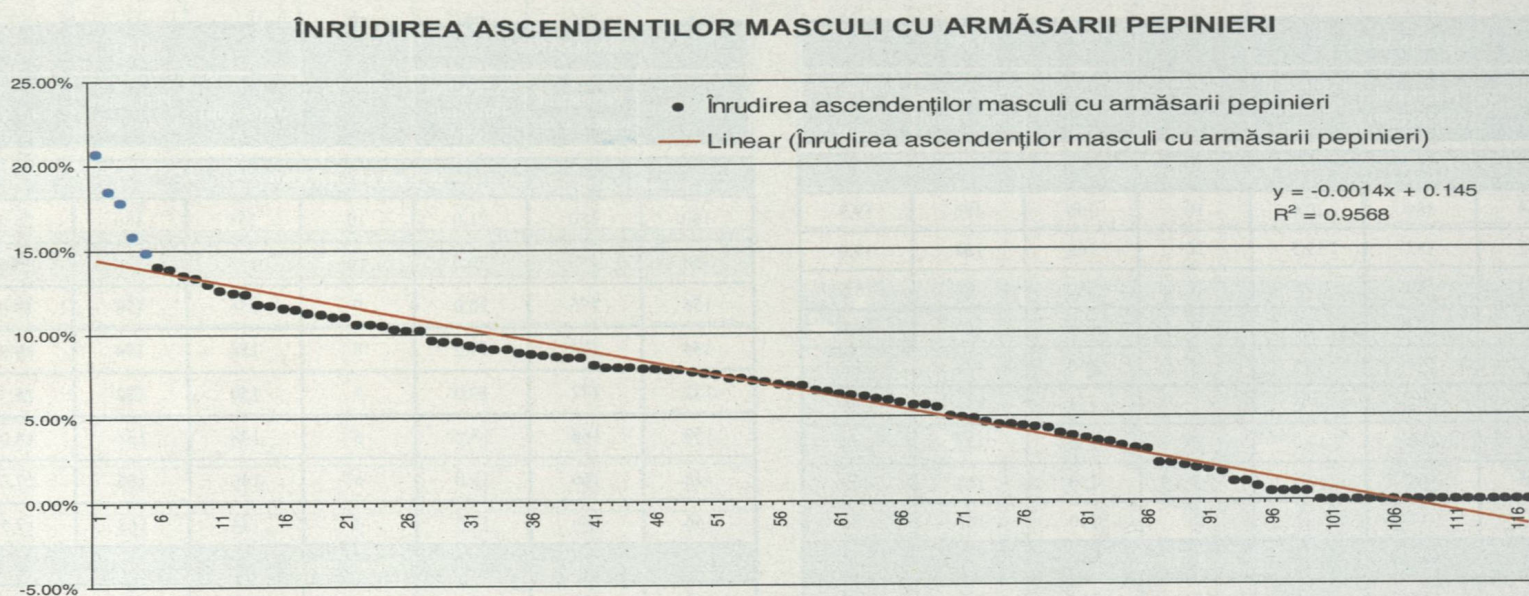
În toate cele trei cazuri se poate observa că dintre cei mai importanți reproducători masculi lipsesc indivizii imigranți pătrunși în herghelie prin importurile de la nivelul anilor '50 (Maestoso XXVII și Pluto V – Herghelia Topol'cianky) și '90 (Neapolitano XXX – Herghelia Szilvasvarad).

Se poate trage concluzia că amelioratorii nu au dorit accentuarea asemănării genetice în herghelie cu acești indivizi, și eventual transformarea Hergheliei Sâmbăta de Jos în fermă de multiplicare a imigrantului.

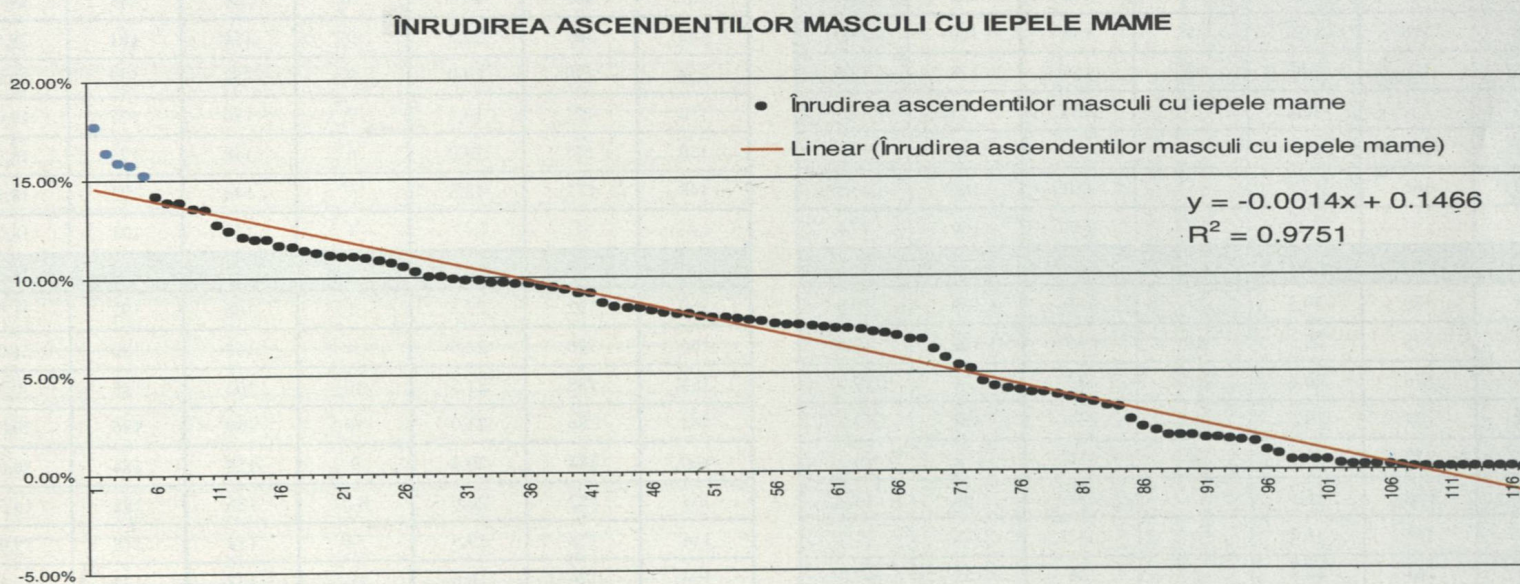
Grafic 1

Grafic 2

Grafic 3

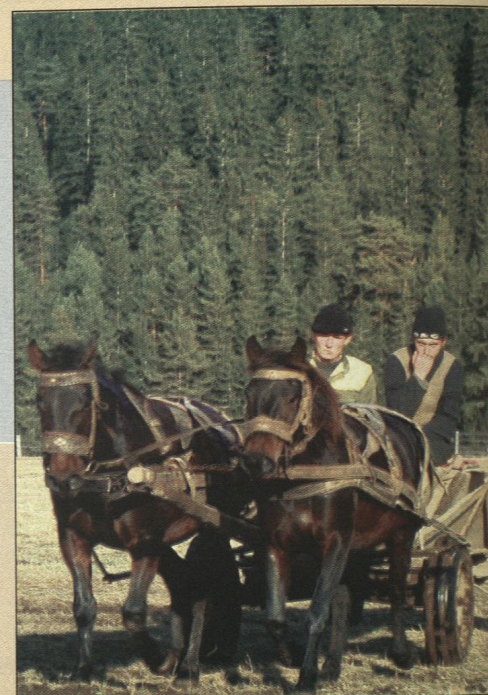
CRITERII DE BONITARE și apreciere a cabalinelor de reproducție

(continuare din numărul trecut)

B. APRECIEREA DUPĂ EXTERIOR

B.1. Aprecierea după dimensiuni corporale

Art.11. Aprecierea cabalinelor după dimensiunile corporale se face pe baza baremurilor stabilite pentru fiecare rasă în parte, după cum se specifică în tabelul nr. 5.

ARMĂSARI			Puncte	IEPE		
Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)		Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)

1. Rasa Pursânge Englez

164	184	20,0	10	164	186	19,5
162	182	19,5	10	162	184	19,0
160	180	19,0	10	160	182	18,5
158	178	18,5	9	158	180	18,0
156	175	18,0	8	156	178	17,5
154	172	17,5	7	154	174	17,5
152	170	17,0	6	152	171	17,0
150	168	17,0	5	150	168	17,0
-	-	-	4	140	165	17,0

2. Rasa Trăpaș

164	184	20,5	9	164	186	20,0
162	182	20,0	10	162	184	19,5
160	180	20,0	10	160	182	19,5
158	178	19,5	9	158	180	19,0
156	176	19,0	8	156	178	18,5
154	172	18,5	7	154	175	18,5
152	168	18,0	6	152	172	18,0
150	166	17,5	5	150	168	17,5
-	-	-	4	148	166	17,5

3. Rasa Pusânge Arab

160	180	20,5	9	158	180	20,0
157	178	20,5	10	155	177	19,5
156	176	20,0	10	153	175	19,0
154	174	19,5	9	152	174	19,0
152	172	19,0	8	150	172	18,5
150	168	18,5	7	148	168	18,0
148	166	18,0	6	146	166	17,5
146	164	17,5	5	144	162	17,0
-	-	-	4	144	160	17,0

ARMĂSARI			Puncte	IEPE		
Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)		Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)

4. Rasa Shagya Arab

160	180	21,0	10	158	180	20,0
158	178	20,5	10	157	178	19,5
156	176	20,0	9	156	176	19,0
154	174	19,5	8	154	174	19,0
152	172	19,0	7	150	172	18,5
150	168	18,5	6	148	168	18,0
148	166	18,0	5	146	166	17,5
146	164	17,5	4	144	162	17,5

5. Rasa Lipițan

162	187	21,0	9	160	187	20,0
160	185	21,0	10	158	185	20,0
158	183	20,5	10	156	183	19,5
156	181	20,5	9	154	181	19,5
154	179	20,0	8	152	179	19,0
152	177	19,5	7	150	177	19,0
150	175	19,0	6	148	175	18,5
148	173	18,5	5	146	173	18,0
-	-	-	4	144	171	18,0

6. Rasa Nonius

168	192	22,5	8	166	192	21,5
166	190	22,0	9	164	190	21,0
164	188	21,5	10	162	188	20,5
162	186	21,0	10	160	186	20,0
160	184	20,5	9	158	184	20,0
158	182	20,0	8-7	156	182	19,5
156	178	19,5	7-6	154	178	19,0
154	174	19,0	5	152	174	18,5
-	-	-	4	152	170	18,5

ARMĂSARI			Puncte	IEPE		
Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)		Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)
7. Rasa Gidran și Cal de Sport						
168	187	22,0	10	166	188	21,0
164	185	21,5	10	162	187	21,0
162	183	21,0	10	160	185	20,5
160	181	20,5	9	158	183	20,0
158	179	20,0	8	156	181	19,5
156	176	19,5	7	154	179	19,0
154	173	19,0	6	152	177	18,5
152	171	18,5	5-4	150	175	18,0
8. Rasa Furioso North - Star						
166	188	22,0	9	164	187	21,0
164	186	21,5	10	162	185	20,5
162	184	21,0	10	160	183	20,0
160	182	20,5	9	158	181	19,5
158	180	20,0	8	156	179	19,5
156	177	19,5	7-6	154	176	19,0
154	174	19,0	5-4	152	172	18,5
9. Rasa Huțul						
144	169	19,5	9	142	169	19,0
142	167	19,0	10	140	167	18,5
140	165	18,5	9	138	165	18,0
138	163	18,0	8	136	163	17,5
136	161	17,5	7	134	161	17,5
134	159	17,5	6	132	159	17,0
132	157	17,0	5-4	130	157	17,0
10. Rasa Ardenez, alte rase grele și metișii acestora						
160	190	25,0	8-7	160	192	24,0
158	188	24,5	9-8	158	190	24,0
156	186	24,0	10	156	188	23,5
154	184	23,5	10-9	154	186	23,0
152	180	23,0	8-7	152	182	22,5
-	-	-	4	148	176	21,5
11. Rasa Semigreu						
162	190	23,0	7	162	192	22,0
160	188	22,5	9-8	160	190	21,5
158	186	22,0	10	158	188	21,0
156	184	22,0	9	156	186	21,0
154	180	21,5	8-7	154	184	20,5
152	178	21,0	6-5	152	180	20,0
-	-	-	4	150	178	19,5

ARMĂSARI			Puncte	IEPE		
Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)		Talia (cm)	Perimetrul toracic (cm)	Perimetrul fluierului (cm)
12. Rasa Cal de Bucovina						
148	176	21,0	9	148	172	20,5
146	172	20,5	10	146	168	20,0
144	168	20,0	9	144	166	19,5
142	166	19,5	8	142	164	18,0
140	163	19,0	7	140	161	18,5
138	161	18,5	6	138	159	18,0
136	160	17,5	5-4	136	157	17,5
13. Rasa Poney						
128	138	17,0	8	126	135	16,5
124	135	16,5	9	122	133	16,0
122	130	16,0	10	120	128	15,5
118	128	15,5	9	116	125	15,0
114	125	15,0	8	112	122	14,5
110	122	14,5	7	108	120	14,0
108	120	14,0	6	106	118	13,5
104	118	13,5	5-4	102	116	13,0

B. 2. Aprecierea după conformație corporală și mersuri

Art.12.(1) La aprecierea cabalinelor de reproducție după conformația corporală se ține seama, în primul rând, de obiectivul urmărit în creșterea rasei respective (alergări pe hipodrom, tracțiune ușoară, tracțiune grea, sărituri peste obstacol, dresaj și călărie agrement), încadrând animalul după armonia de ansamblu, în tipul de conformație specifice rasei și utilizării sale.

(2) Aprecierea se face static și în mișcare pe un teren plat și elastic, care poate fi un culoar de formă circulară cu diametrul de 20 - 35 m sau un culoar în linie dreaptă de lungime 80 - 100m.

(3) Locul de examinare a cabalinelor trebuie să fie stabilit la aproximativ 10 - 15 m distanță de publicul spectator, astfel ca aprecierea cabalinelor, de către Comisia Națională de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă, să se facă în condiții optime.

(4) Prezentarea animalului în fața comisiei se face fără harnașament, cu zăbăluță și dârlogi de 2,5 - 3 m, pe partea stângă, cu mâna dreaptă poziționată la 20 cm de zăbăluță. Partea liberă a dârlogului se ține cu mâna stângă ridicând și coborând dârlogii, coordonând într-un anumit fel mișcarea calului. În teren calul se așează în echilibru pe patru picioare, iar cel care îl prezintă se va așeza în fața acestuia. (Anexa nr. 2).

(5) Comisia se poziționează la o distanță de aproximativ 4 m de animal, făcând aprecierea după cum urmează :

d) pe părțile laterale ale animalului se examinează: fiecare regiune corporală în parte și armonia îmbinărilor dintre acestea, în conformitate cu fișa de bonitare (Anexa nr.1);

e) din fața și spatele animalului se examinează: lărgimile, lungimile și formele, iar din spate se examinează și organele genitale;

f) examinarea copitelor se va face prin ridicare membrelor, urmărindu-se gradul de tocire normală și calitatea cornului;

g) în ansamblu se va aprecia calitatea pielii, culoarea și calitatea părului.

(6) Aprecierea mersurilor se face prin mișcarea animalului la pas și trap, pe linie dreaptă, mișcarea trebuie să fie ritmică (Anexa nr. 2).

(7) Examinarea se face din :

h) spate pentru a observa eventualele deficiențe în mișcare;

i) lateral pentru a observa amplitudinea, elasticitatea și rapiditatea mișcărilor la trap.

(8) Modul de apreciere se face pe bază de punctaj, cu sistem de puncte de la 0 - 10 (Anexa nr. 1).

(9) Punctele acordate, privind aprecierea conformației corporale și a mersurilor, se vor consemna în fișele de bonitare de către fiecare membru al Comisiei Naționale de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă.

(10) Cabalinele care au tare osoase, fracturi vicioase consolidate și defecte de aplomb majore, nu vor fi autorizate la reproducție.

(11) În cazul în care Comisia Națională de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă, constată unele nereguli, privind desfășurarea lucrărilor de calificare și clasare, poate anula aceasta acțiune și va informa, în scris, conducerea Autorității Hipice Naționale care va dispune în consecință.

(Continuare în numărul următor)

Calul

magazin

O revistă de rasă

www.calulmagazin.com

calulmagazin@gmail.com

AUTORITATEA HIPICĂ NAȚIONALĂ, O PREZENȚĂ CHARISMATICĂ LA AGRARIA 2007

ing. Mihail Lechkun, consilier AHN ■

Potrivit Legii nr. 389/2005 (Legea calului), în Cap. VI, Art. 26. „din bugetul Autorității se asigură finanțarea cheltuielilor, pe bază de programe pentru: c) sprijinirea sporturilor, activităților hipice, a hipismului, organizarea de expoziții, concursuri și curse;”

În perioada 8 - 12 mai 2007 Autoritatea Hipică Națională a participat la ediția a XIII-a a expoziției Târgului Internațional pentru Agricultură Cluj-Napoca, în Complexul expozițional Expo Transilvania.

Scopul acestei acțiuni a fost informarea și promovarea activității de creștere durabilă și competitivă a cabalinelor în România. Un public larg, de la specialiștii în domeniu, reprezentanți ai instituțiilor statului, până la fermieri particulari sau simpli vizitatori, au primit informații despre importanța acestui sector important al zootehniei României și al economiei naționale, precum și însemnat despre ultimele acte normative în domeniu și despre competențele și atribuțiile Autorității Hipice Naționale.

Mijloacele de informare prezentate de Autoritatea Hipică Națională au fost: broșurile, afișele de prezentare a instituției, a Legii calului, modele ale documentelor de evidență zootehnică pentru fermele de cabaline, ultimele lucrări elaborate de AHN (Stud Book-urile României pentru rasele Pursânge Arab – vol. II și Lipițan – vol. IV, Catalogul Armasarilor Pepinieri – Rasa Lipițan), precum și alte materiale de promovare: fotografii, autocolante, pixuri. La toate întrebările publicului vizitator, specialiștii AHN au oferit cu promptitudine răspunsurile și recomandările corespunzătoare.

Principalele direcții de exploatare a cabalinelor: echitație, agricultură durabilă și agrement au fost ilustrate în cadrul expoziției de animale vii.

Autoritatea Haptică Națională a invitat în cadrul pavilionului crescători de cai de rasă atât din sectorul de stat cât și cel privat.

Au fost prezentați astfel un număr de șapte cai reprezentând rasele: Lipițan – cal destinat tracțiunii medii în agricultură dar și competițiilor de atelage; Greu Belgian și Percheron – cai destinați tracțiunii grele în exploatarea forestieră, transport și lucrări agricole în zonele de deal și de munte, acolo unde utilizarea mijloacelor mecanizate este dificilă și nerentabilă; Furioso – cal de călărie de tip anglo-arab, îndrăgit de crescătorii de cai din împrejurimile Clujului, ameliorator al populației locale de cai din marea creștere; Pursânge Arab – cal definit de milenara rigoare în evidența originii, de rezistență legendară, de expresivitatea unică, destinat azi în principal unor discipline hipice caracteristice precum anduranța și „show-ul”, concursurile de tipicitate, expresivitate, armonie a exteriorului și a alurilor; Shagya Arab, de asemenea destinat probelor de anduranță și „show”; Pony – cal destinat agrementului și educației ecvestre pentru copii.

Toate cele șapte animale au fost prezentate în spațiul exterior atât în poziție plasată, pentru a oferi posibilitatea cunoașterii însușirilor de exterior ale raselor cât și în mersuri ilustrând principalele aluri. Charismaticele animale au trezit un interes viu atât din partea publicului, cât și din partea organizatorilor. Această modalitate de promovare a atras un număr de peste 4000 de vizitatori la standul Autorității Haptică Naționale.

De asemenea asociațiile de creștere a cabalinelor pe rase au fost invitate de către Autoritatea Haptică Națională să își prezinte activitatea cu diverse materiale informative în cadrul standului.

Participarea AHN și modul de prezentare au fost apreciate de către cadre didactice ale Universităților de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca și București.

CONFERINȚA WAHO

Ing. Antal István János ■
Inspector Șef AHN

director tehnic al Autorității Hipice Naționale, conducătorul cărții de origine, Domnul ing. Istvan ANTAL delegat și Domnul ec. Dorin DRĂGOI, vicepreședintele Asociației Crescătorilor și Proprietarilor de Cai Arabi din România.

Organizația WAHO a luat ființă în Marea Britanie în anul 1970 având ca scop:

- ameliorarea și menținerea purității cailor din rasa Pursânge Arab (PSA) și aducerea în centrul atenției publice a cunoștințelor despre creșterea cailor PSA precum și continuarea folosirii ca infuzie a cailor arabi în creșterea raselor ușoare;

- gestionarea și publicarea informațiilor legate de creșterea cailor arabi în lumea întreagă;

- acumularea, promovarea și răspândirea cunoștințelor despre rasă și creșterea ei atât în țările din leagănul de formare cât și în toată lumea;

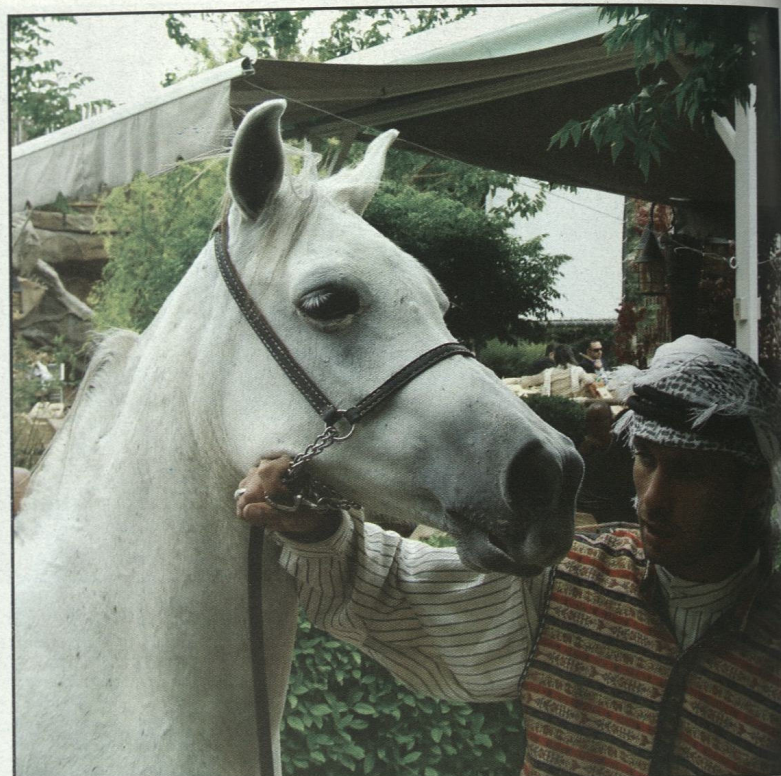
- activează ca și entitate consultativă în discuții și negocieri cu autoritățile internaționale, naționale precum și alte autorități sau persoane în domeniul creșterii cailor arabi.

La înființare, organizația a avut un număr de 9 națiuni fondatoare, iar azi numărul statelor membre este de peste 60, iar alte state au calitatea de membrii asociați (peste 2000).

România a devenit membru din anul 1980, dar după câțiva ani, în perioada comunistă, din cauza situației date de regimul comunist, țara a pierdut această calitate. Din anul 1990 s-au reluat discuțiile pentru aderare, după reverificarea cu strictețe a evidențelor zootehnice de către geneticienii WAHO, țara noastră și-a recăpătat calitatea de membră începând cu anul 1997, iar azi, conform articolului 15 pct.20 din Legea 389 (Legea Calului), calitatea de membru este exercitată prin intermediul Autorității Hipice Naționale care reprezintă atât interesele Hergheliei Naționale Mangalia cât și pe cele ale crescătorilor privați organizați în Asociația Crescătorilor și Proprietarilor de Cai Arabi din România.

Conferința WAHO din Damasc s-a organizat sub patronajul și cu sprijinul Excelenței Sale dr. Bashar Al ASSAD, președintele Republicii Arabe Siria. La eveniment au fost prezenți un număr de peste 200 de delegați oficiali și peste 100 de observatori. Printre delegați se număra și excelența sa Sultanul Omanului, Prințesa Alia Al HUSSEIN, sora regelui Iordaniei, șeici, emiri și alte oficialități. În cadrul programului oficial al conferinței, în prima zi au lucrat comisiile de specialitate, a doua zi a avut loc deschiderea oficială în cadru festiv la care a participat ministrul agriculturii din Siria și pe lângă delegați și observatori au fost invitate și reprezentanțele diplomatice din țările participante. În zilele următoare au fost analizate, discutate și acceptate rapoartele țărilor participante, iar în ultima zi a avut loc o succesiune de prezentări și sesiuni științifice. Programul oficial deosebit de strict și de încărcat a avut ca parte componentă, în fiecare zi, câte o vizită la herghelia de cai Pursânge Arab printre care Herghelia Națională a Siriei de la Centrul Cultural Basil Al ASSAD, Herghelia Al Gabra Arabian, Herghelia Al Asayel Alsham Stud, herghelia Siher Alsharq Stud, iar ultima seară la o altă locație oficială de stat: Centrul Ecvestru Basil Al ASSAD. Răposatul Basil al ASSAD a fost fratele mai mare al

președintelui actual și fiul fostului președinte al Siriei Hafez Al ASSAD, cunoscut iubitor de cai și sportiv. În perioada 1990 – 1992 acesta a achiziționat din România, de la Herghelia Rădăuți, un efectiv important de cai din rasa Gidran (rasă fondată de armăsarul Saclavy Jedran numit în istorie Gidran Senior cumpărat de la un trib de beduini din Siria în anul 1817). La intrarea în baza haptică se găsește statuia ecvestră al lui Basil Al ASSAD pe un cal Gidran. De asemenea și în tablourile care îl reprezintă, el este călare pe un Gidran de Rădăuți.

Evenimentul, deosebit de important pentru Siria, a fost puternic mediatizat. În fiecare seară la postul de televiziune Al Jazeera se transmitea un sumar din cele petrecute în cursul zilei, iar duminică 29 mai – un program de câteva ore despre evenimentele Conferinței. Organizatorii au reușit să ofere participanților la Conferință momente de neuitat. Astfel, evenimentul cel mai interesant a fost, în prima seară, când, în centrul capitalei, pe un teren cât un stadion, s-a construit „deșertul” Siriei, fiind transportate în oraș, pe lângă miile de tone de nisip roșiatic, și taberele de beduini unde în corturile tradiționale, originale, cu covoare persane, cu decorurile constând în obiecte tradiționale și arme, erau prezentate familiile de beduini de la mic la mare. În acest peisaj, seara, la luminile reflectoarelor, s-au regizat scene de lupte între călăreții triburilor, prezentări de cai, după care s-au servit mâncăruri tradiționale. Tot evenimentul a purtat amprenta dorinței organizatorilor de a explica lumii iubitoare de cai arabi că adevăratele rădăcini ale rasei sunt la ei. De altfel și efectivul de cai Pursânge Arab de la Mangalia, provine din Siria, toate familiile de iepe originale și liniile vechi de armăsari (Gazal, Hadban, Siglavy Bagdady și Mersuch) provin din armăsari achiziționați de la triburile de beduini Vahabiți din Siria în perioada 1850 - 1910, iar pepinierii El İman și Ibn Galal sunt descendenții armăsarului NAZEER din Egipt care avea părinții aduși din Siria.

COMPETIȚII EXTERNE

CSI *** 27-29 aprilie Pioltello

CSI ** de la Fontainebleau, între 4 - 6 mai

Acest CSI intră în cadrul Jump Bost, dar se desfășoară pe Marele Hipodrom de la Fontainebleau. O săptămână înainte de concursul din La Baule, acesta poate fi o verificare foarte bună. În 2006, Mathieu Billot s-a impus cu Eagle du Bois.

Grand Prix de la Bayeux National Pro 1, între 11 - 13 mai

Semnalăm sosirea unui nou venit printre concurenții Pro 1. Acest concurs va fi și singurul de la sfârșit de săptămână organizat în Franța. Dotat cu un premiu de 18000 euro și sponsorizat de Eric Navet, ar trebui să regăsim la acest GP pe toți cei care nu vor participa la La Baule.

CSI ** de la Palaiseau, între 11 - 13 mai

A doua ediție a concursului Jumping international organizat de Școala politehnică. În 2006, superbă performanță a tânărului călăreț Maximilien Lemerrier și Nemo du Marais care s-au impus în fața lui Eugénie Angot și Illostra Dark.

CSI ***** de la Madrid (Spania), între 17 - 20 mai

În anul acesta Madridul intră în clubul concursurilor celor mai dotate din lume cu cinci stele. În 2006, francezii s-au simțit în largul lor ocupând locul doi în GP (câștigat de Leon Thijssen/Olaf) cu Patrice Delaveau/Jumpy des Fontaines, în timp ce Reznald Angot și Jamac s-au impus în Cupa Regelui.

CSI *** de la La Courneuve, între 18 - 20 mai

În incinta Parcului departamental din La Courneuve, în Seine-Saint-Denis, acest CSI propune un pluton de călăreți de calitate. În 2006, victoria a aparținut lui David McPherson și Santorin F.

CSI ** de la Reims, între 25 - 28 mai

Parc de Champagne va fi gazda unui CSI combinat cu probe din circuitul Future Elite pentru cai de 6 și 7 ani.

CSI **** de la Bourg-en-Bresse, între 31 mai - 3 iunie

O stea în plus pentru CSI de la Bourg-en-Bresse, fapt ce ar tre-

bui să atragă câțiva călăreți străini buni. În 2006, David Jobertie a câștigat GP cu Triomphe de Muze.

CSIO-Y/J de la Compiègne, între 31 mai - 3 iunie

Un eveniment important pentru juniorii și tinerii călăreți francezi, care își vor disputa la Compiègne Cupa națiunilor destinată lor. Desfășurat la mai puțin de două luni de Campionatele Europene de la Auvers, acest concurs va permite selecționarului național, Marcel Delestre de a-și desăvârși selecția.

CCI *** de la Punchestown (Irlanda), între 17 - 20 mai

Punchestown s-a îmbogățit anul acesta propunând un CCI* adăugat concursurilor CCI cu două și trei stele. Un eveniment foarte apreciat de floarea cavalerilor de concursuri complete din Marea Britanie.

CCI ** de la Dijon Bonvaux, între 24 - 28 mai

Pentru al zecelea an Etrier de Bourgogne organizează un concurs internațional complet. Anul trecut, CCI * revenea unui cuplu de viitor, cel format de Nicolas Touzaint și Lesbos, campion al Franței la caii de 7 ani.

CCI **** de la Saumur, între 17 - 20 mai

Revanșa lui Nicolas?

Concursul complet de la Saumur trebuia să reunească cei mai buni călăreți francezi și străini și să-i ofere lui Thierry Touzaint oportunitatea de a testa cele mai bune cupluri în vederea Campionatelor Europei care se vor desfășura în septembrie. În program: dresaj joi și vineri (gratuit pentru public), cros sâmbătă și sărituri peste obstacole duminică începând cu ora 10 pentru CCI ** și începând cu ora 14 pentru CCI ***. Anul trecut, australianul Clayton Fredericks a fost cel care și-a înscris numele în palmares cu Ben Along Time. Cât îl privește pe Nicolas Touzaint, el și-a adjudecat locurile 2 și 3.

CSI ** de la Fontainebleau

CSI ** de la Fontainebleau

Se cuvine amintit aici concursul zonal organizat de CS Picadilly, concurs de sarituri peste obstacole. Competitia a fost disputata si a beneficiat de o prezenta numeroasa.

Ultima competitie interna a lunii mai a fost Cupa Romaniei, desfasurata pe terenurile de la Hipocan Corbeanca. Castigatoarea probei de dresaj si obstacole a fost echipa Steaua urmata de TSF-CSM Sibiu. La individual Cupa a fost castigata de Cojocariu Aurel de la Steaua

COMPETITII INTERNE

Anul competițional 2007 a început bine, cu numeroase concursuri de diferite niveluri.

Primul concurs- CUPA FER cu larga participare a reflectat interesul cluburilor din tara pentru sportul hipic de performanta. Atat fata de probele de obstacole cit si fata de cele de dresaj(din pacate cu mult mai putini participanti). Numeroasa participare a fost posibila si conditiilor excelente de cazare si concurs. Pe echipe CUPA FER a fost castigata de C.S.A Steaua, iar la individual de Stoica Stefan.

Cel de al II-lea concurs în săptămâna următoare a fost în provincie la baza clubului „Sf. Gheorghe” așa cum s-a numit și cupa. Aici s-a desfășurat pe lângă probele de obstacole și o probă de anduranță. Clubul „Felix Topescu” și-a adjudecat cupa.

Proiect Calendar 2007

Nr.	Data	Intern	Nr. Extern
4	01 - 03,06	Cupa Romsilva - Atelaje	Beclean (BN)
5	01 - 03,06	Cupa României O + D	Dumbrava
6	08 - 10,06	CSI2*	Piatra Neamț
7	15 - 17,06	CSIO3*W	București
8	22 - 24,06	CSIJ-B	Sâncrai
9	28 - 29,06	Calul Bucovinean J + Rem.	Rădăuți
10	28 - 01,07	Cupa Sf. Ghe-Atelaje/Challenge copii	Sâncrai
	05 - 08,07		
11	13 - 15,07	CIC*/** și Obst Remonti	Tg. Mureș
12	20 - 22,07	Cupa României Atelaje	Gheorghieni
13	27 - 29,07	Marele Premiu D	București
4		CCI 1/2/3*	Bulgaria, Shoumen
5		CSI1*, St George	Bulgaria, Sofia
6		CSI 1*	Macedonia, Skopje
7		CSI2*	Bulgaria, Albena
8		CSN	Serbia, Belgrad
9		CSIO4*W	Bulgaria, Sofia
10		CSIO4*W	Turcia, Istanbul
11		CH-EU-Ch-S	Turcia, Istanbul
12		BEC CH J	Turcia, Istanbul

„CUPA NAȚIUNILOR SAMSUNG“ O SUPERLIGĂ CU GREUTATE

■ Emanuel FANTANEANU

„Cupa Națiunilor“ și-a început drumul prin istoria echitației pe la începutul secolului trecut, rămânând mereu un punct de maxim interes în programul oricărui concurs. Iar când participanții au cărți de vizită de rezonanță, atunci, desigur, reușită este pe deplin asigurată.

Cândva, și călăreții noștri s-au aflat la startul unor Cupe de Națiuni – la Roma, Aachen, Nisa, Torino, Viena, în fond pretutindeni unde era un concurs de mare rezonanță – de mai fiecare dată aflându-se pe podium. ... Bucurie... Dracu tie... Fulger... Fildes... Artist..., conduși de Constantin Apostol, Felix Țopescu, Dumitru Velicu și încă atâția alții care s-au dovedit a fi maeștri neîntreцуți ai echitației, nu numai românești... Acum, sunt departe, departe de tot...

Echitația internațională a evoluat și din punct de vedere al sistemului competițional, în prezent, sezonul de vară, fiind ocupat de „Cupa Națiunilor Samsung“, cu ale sale două planuri de desfășurare, Superliga – cu participarea celor mai bune 8 formații – și Divizia secundă – la starul căreia se prezintă celelalte națiuni interesate, o formulă, cu retrogradare și promovare, care a debutat în 2004, până atunci existând alte modalități de derulare a întrecerilor și alte denumiri, toate însă desfășurate sub egida Federației Ecvestre Internaționale.

Rând pe rând au învins în Superliga Cupei Națiunilor, Franța – în 2004, SUA – în 2005, Germania – în 2006. Cine se va impune în acest an? Greu de spus, chiar dacă deocamdată, din nou, Germania s-a instalat în fotoliul de lider.

LA BAULE: Debut în stil german

Prima etapă a noii ediții. În Hexagon, la La Baule. Echipa germană, compusă din Marcus Ehning cu Lord Kuchengirl, Alois Polmann-Schweckhorst cu Lord Luis, Heinrich-Hermann Engemann cu Aboyeur și Ludger Beerbaum cu al său Culeur Rubin s-a impus evasi fără dificultate, ceea ce l-a îndreptățit pe multiplul campion olimpic, mondial și european, Ludger Beerbaum, să declare: „Fiecare dintre noi avem încă doi sau trei cai de Mare Premiu în afara celor prezentați

aici, ceea ce oferă garanția unei echipe valoroase“. De pe parcurs a lipsit „zidul“, ironie a soartei și spre bucuria lui Alois Pollman, cu o dublă fără greșală, cu al său Lord Luis, un cal tânăr pe care îl încalecă de doi ani, care tocmai reușise să... cadă cu câteva ore mai devreme, în proba precedentă, tocmai la... zid! Dar și altă bucurie pentru călărețul german, nu numai pentru parcursurile de valoare și pentru victoria echipei, ci și pentru faptul că el și-a aniversat 20 de ani de prezență în formația germană, în cadrul căreia a debutat tocmai aici, la La Baule, în 1997,

cu o iapă numită Frimela.

Prin urmare, clasamentul a fost următorul: 1. Germania 15 p, 2. Elveția 17 p, 3. Belgia 18 p, 4. Suedia 21 p, 5. Franța 22 p, 6. Olanda 27 p, 7. SUA 33 p, 8. Marea Britanie 38 p.

ROMA:

Toți, în picioare, pentru King John!

Roma. Piazza di Siena, loc de legendă pentru echitația mondială. Locul unde s-a derulat și etapa a doua a Superligii. Cu victorie a formației lui Derek Rickets, una în care experiența și-a spus cuvântul, toți cei patru călăreți britanici și partenerii lor – Michael Withaker cu Sunca Portofino, Tim Stockdale cu Fresh Direct Corlato, Robert Smit cu Ronaldo și John Withaker cu Peppermill – fiind trecuți de mult chiar și de a doua tinerețe. Cu un senzațional John Withaker în șaua lui Peppermill, care a oferit o veritabilă lecție de echitație pe un parcurs care a cam decimat concurenții, englezii au primit trofeul învingătorilor, răsturnând toate calculele înaintea acestei a 75-a ediții a CSIO de la Roma – etapă și de calificare pentru Jocurile Olimpice și Campionatele Europene –, pentru că, să nu uităm, cu doar puțin timp înainte terminaseră pe ultima poziție. De remarcat și faptul că Germania, Belgia, Franța, Elveția au încheiat cu același număr de puncte (12), împărțind, lucru mai puțin

întâlnit, locul secund în clasament, care a avut următoarea configurație: 1. Marea Britanie 8 p, 2-5. Germania 12 p, Belgia 12 p, Franța 12 p, Elveția 12 p, 6. Olanda 20 p, 7. SUA 25 p, 8. Suedia 32 p.

După primele două etape, clasamentul general al Superligii: 1. Germania 14.75 p, 2. Elveția 11.75 p, 3. Marea Britanie 10.50 p, 4. Belgia 9.75 p, 5. Franța 7.75 p, 6. Suedia 4.50 p, 7. Olanda 4.00 p, 8. SUA 2.00 p.

Va obține, oare, Germania un nou trofeu? Va retrograda câștigătoarea din 2005? Răspunsul, desigur, abia după desfășurarea tuturor etapelor, pentru că, vorba din poveste, înainte mult mai este: St. Gallen (Elvetia) – 1 iunie; Rotterdam (Olanda) – 22 iunie; Aachen (Germania) – 5 iulie; Hickstead (M. Britanie) – 27 iulie, Dublin (Irlanda) – 10 august și finala la Barcelona la 16 septembrie.

CAII ROMÂNEȘTI ALEARGĂ DIN NOU, APROAPE GRATIS

■ Radu Rizea

Articol apărut cu acordul revistei Săptămâna financiară

Să cumperi și să crești un cal de curse este o aventură fascinantă. De la prima atingere a crupei până la alegerea potcoavelor, de la curățenia grajdurilor până la emoția ultimei sute de metri, relația dintre crescător și cal este una profundă, complexă și de durată. Doar că în România este și o inițiativă complet inutilă. Cursele sunt aproape inexistente, hipodromurile sunt pe cale de dispariție. Doar pasiunea se mai transmite din generație în generație.

În 1905, locul pe care îl ocupă stalinista clădire a Casei Presei găzduia primul hipodrom din România, construit de arhitectul Ion Berindey.

Singurele rămășițe care mai depun mărturie despre începutul „sportului regilor” în România sunt fostele grajduri, unde funcționează azi câteva depozite și o farmacie. Funcționarii în căutare de ponturi și câștiguri ușoare pariau cot la cot cu Malaxa și cu ceilalți milionari ai vremii pe cai crescuți de Negroponte, Barbu Catargiu sau Gheorghe Moruzi. În tribune se făceau și se desfășeau afaceri strategice, se bătea palma pentru căi ferate, fabrici, alianțe politice și căsătorii dar, mai presus de toate, se câștigau și se pierdeau averi. Regele era, prin tradiție, președintele Jockey Club, iar Majestatea Sa Regele Mihai respectă și astăzi aceas-

ta cutumă. Vicepreședinții aveau datoria de onoare de a sosi primii la toate Balurile Curții. La evenimentele publice fără conținut politic, regele era întotdeauna încadrat de cei doi vicepreședinți ai Clubului.

Mare parte din hergheliile născute la începutul războiului au făcut istorie. Cai de cavalerie în primul război mondial, lipițani de echitație pentru curțile regale europene, pursânge arabi de galop și cai de trap campioni au dus renumele crescătorilor români peste tot prin lume. Astăzi am reușit o performanță tristă: un cal care câștigă o cursa este răsplătit cu 88 de lei.

Nevoia de bani

Casa Scânteii a îngropat primul hipodrom, construit ca replică fidelă a

celebrului Longchamps parizian. Casa Radio și-a turnat fundația peste grajdurile regale. Herghelia de la Mangalia a ramas la discreția nomenclaturii comuniste. Ploieștiul republican a fost singurul bastion al sportului regilor care a supraviețuit și în comunism. Din toată strălucirea ante și interbelică au rămas câteva curse rătăcite: galop la Mangalia, pe timpul verii, și trap la Ploiești. În ultimele zile ale lui aprilie, la Ploiești a avut loc un eveniment remarcabil: au fost organizate cinci curse după ce anul trecut, pentru prima dată în istoria hipodromului, marele derby nu s-a mai ținut. Din lojile pline de magnai și bărbați cu sânge albastru au rămas 300 de admiratori ai unui sport care nu se mai poate susține în niciun fel.

„Singurele resurse financiare pe care se poate baza acest sport, oriunde în lume, sunt pariurile și publicitatea difuzată de televiziunile care transmit cursa. La noi, tot ce este legat de Hipodromul Ploiești cade în sarcina concesionarului”, explica Marian Manea, președintele Societății Române de Trap, asociația formată de crescătorii și deținătorii de cai de trap. „Lucrurile s-au schimbat mult în ultimii ani. Abuzurile din anii '90-'95 se resimt abia acum. Nici cursele nu mai sunt ce au fost, dar nici caii. Se pierde mult din liniile de calitate. Aici, în Ploiești, litigiile au blocat activitatea timp de un an. E inimaginabil. Derby-ul de trap nu a fost întrerupt nici măcar în timpul celui

de-al Doilea Război Mondial, când Ploieștiul era bombardat. Din 1922, de când a fost construit hipodromul, până în 2006 a existat o tradiție. Încercăm să o reînnoim. Dar e nevoie, în primul rând, de finanțare, iar negocierile cu televiziunile sau cu Loteria Română sunt exclusiv în sarcina și în drepturile concesionarului“, spune Manea.

Nici o afacere

După mai bine de un secol, să crești cai pentru curse nu mai e nicio afacere. Jochei, conducători de atelaje, antrenori, toate sunt meserii aproape pierdute. „Noroc că pasiunea asta s-a mai transmis din generație în generație, adaugă președintele SRT, altfel nu mai existau alergători care să intre pe pistă.

Și așa suntem puțini care mai creștem cai de trap, cam 20 de proprietari cu 120-140 de cai. Și, incredibil, una dintre cele mai mari probleme de care ne lovim astăzi este lipsa potcovarilor. Am vrut să trimitem câțiva tineri să se școlească în Franța, dar toata chestiunea a rămas la nivel de proiect. Afară, oriunde în lume, se știe că potcovarul e aproape cel mai important om de pe hipodrom. Pentru că un potcovar poate să-ți scoată calul din cursă sau poate să-l ajute să câștige.

Astăzi, ultimii potcovari lucrează cu 250.000 de lei pe potcovit. La o cursă

s-au câștigat acum aproape 900.000 de lei, dar înainte de întreruperea de anul trecut se câștiga mai puțin de jumătate.

Întreținerea unui cal nu are cum să coste mai puțin de 200-250 de euro pe lună. O vagă speranță este Legea calului, promulgată în primăvara asta, care promite o subvenție de 3,5-4 milioane de lei pe lună pentru cele mai bune exemplare din fiecare rasă. Dar, chiar și așa, caii de curse sunt cel mult un hobby, în niciun caz o afacere“.

Mai eficient par să se desfășoare lucrurile în Mangalia. Peste 300 de pursânge arabi și zece ponei stau la dispoziție pentru divertisment sau transport. Cei mai buni dintre ei participă ocazional la cursele organizate de Jockey Club. Dacă ar fi vânduți, ar aduce bani frumoși – între 2.000 și 4.500 de euro/cal, în funcție de „familie“.

Afară este evident, altfel

La câteva zile după ce Hipodromul Ploiești își deschidea porțile, Regina Elizabeta II a Angliei păsea pentru prima oară la deschiderea celui mai mare derby din SUA, cel din Louisville, Kentucky, eveniment care, de prin 1890, ocupă două săptămâni din viața localnicilor și a jucătorilor de pretutindeni. Aici se strânge „crema“ pariorilor, aici un cal poate deveni vedetă sau

poate ieși la pensie. Oamenii știu totul despre caii pe care pariază, de la sănătatea jocheiului la tipul de teren pe care s-a antrenat calul în ultimele luni, de la felul de alimente pe care le primește la fabricantul șei și hamurilor.

La Kentucky, obișnuința locului știu că pe durata celor două săptămâni nu vor bea decât „mint julep“, o băutură din bourbon, gheață și sirop de zahăr, vor mânca doar „burgoo“, un soi de frigărui de vită, pui și porc, cu ceva legume, și știu că la locurile „de la peluză“ nu vor găsi prea mulți oameni „sobri“, excesul de julep fiind ceva comun.

Se pariază, de obicei, în trei mari feluri, identic cu sistemele de pariuri din Europa: calul X va ajunge primul (bet to win), între primii doi (bet to place) sau între primii trei (bet to show, doar la cursele cu mai mult de 10 cai).

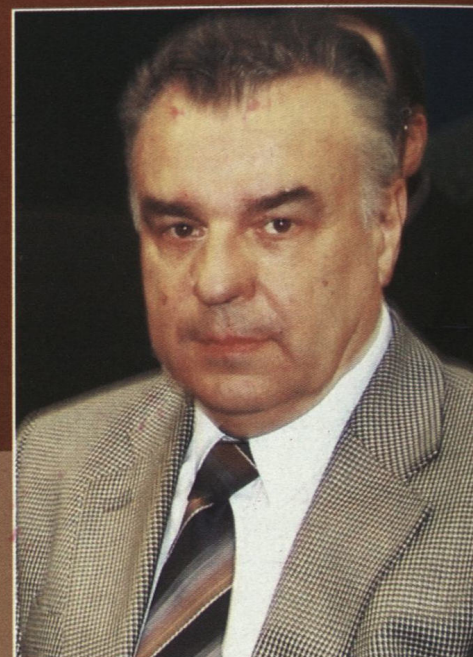
Mai există și pariul „split“, unde jumătate din bani se pariază „to win“ și jumătate „to place“. Evident, e vorba de milioane de dolari care se adună și se răspândesc în fiecare minut, bani din care câștigă suficient toți crescătorii, jocheii, antrenorii, potcovarii și proprietarii implicați. Așa că, dacă vă mănâncă palma, toate casele de pariuri au oferte „de afară“. Până reintrăm noi pe lista cu Ploieștiul și Mangalia, mai durează.

PRIMUL ARGINT OLIMPIC ROMÂNESC ESTE AL CĂLĂREȚILOR

■ Emanuel Fântâneau
Membru IAEJ, comentator Eurosport

„Mărturisesc că, în acea clipă am avut o senzație cu totul inedită. Am privit în jurul meu și am avut impresia că fiecare e pătruns de aceeași emoție și căldură care m-a învăluit și pe mine. Că fiecare mă privește cu alți ochi, că nu mai sunt un anonim oarecare. Aceeași senzație au avut-o desigur toți românii aflați aici... O medalie de aur pentru România?“... Călăreții noștri au urcat și ei Olimpul...

DELFIȘI TORA

Berlin. Jocurile Olimpice. 16 august 1936. La startul întrecerilor ecvestre de sărituri peste obstacole 54 de concurenți din 18 națiuni.

Maiorul Dumitru Tăutu, delegatul forului român, relatează în raportul întocmit la întoarcerea în țară: „...Premiul Națiunilor, cea mai importantă probă de obstacole de la Jocurile Olimpice, este un parcurs de vânătoare grea, care găsește cel mai mare interes atât printre cunoscători, cât și printre necunoscători, deoarece proba se poate urmări foarte ușor... Se poate spune că Premiul Națiunilor de la Berlin a fost cea mai frumoasă probă olimpică și că niciodată nu s-au aliniat atâtea cai și călăreții cei mai buni pe care i-au avut... Au luat parte 54 de concurenți; parcursul avea o lungime de 1 050 m, pe care erau presărate 17 obstacole (1,30 m - 1,60 m), din care unele trebuiau trecute de două ori, astfel că fiecare concurent trebuia să execute 20 sărituri din cele mai grele, accesibile numai cailor de înaltă clasă. Aceste sărituri ajungeau până la 1,60 m, iar riviera de 5 m necesita o săritură de cel puțin 6 m. Săritura triplă, care încheia concursul era cea mai grea... LT. RANG - România, cu calul Delfis, într-un stil impresionant, stârnește o adevărată senzație...“

Pentru desemnarea învingătorului avea să fie nevoie de un baraj. Contra-candidatul lui Henri Rang, germanul Kurt Hasse cu Tora. Scrie Gustav Rau, unul dintre cei mai mari specialiști ai timpului: „...Tora începe! Cu sărituri foarte lungi, fără efort. Călărețul, de asemenea, este liniștit. Calul face sărituri foarte puternice. La ultimul obstacol, un oxer uriaș, Tora bate puțin prea devreme și atinge ușor bara a doua a oxerului. Timpul 59,2 s. O greșală! Iată-l pe Delfis...“

Și, de aici, să-l lăsăm pe regretatul profesor Camil Morțun, primul trimis special al unui ziar român la o ediție a Jocurilor Olimpice, să relateze pentru Gazeta Sporturilor de acum peste șase decenii: „... Mărturisesc că în acea clipă am avut o senzație cu totul inedită. Am privit în jurul meu și am avut impresia că fiecare e pătruns de aceeași emoție și căldură

care m-a învăluit și pe mine. Că fiecare mă privește cu alți ochi, că nu mai sunt un anonim oarecare. Aceeași senzație au avut-o desigur toți românii aflați aici... O medalie de aur pentru România? Și, iată, acum e rândul lui Rang. Inimile bat să se spargă. Delfis pornește frumos, se apropie întins de primul obstacol și-l sare elegant, fără efort. Apoi pornește încălzit mai departe. Nemții au înlemnit într-o tăcere grea. Locotenentul Rang călărește minunat, ajunge la al treilea obstacol, îl sare!... Fuge întins înainte, trece și al treilea obstacol fără nici o dificultate și se pregătește pentru obstacolul cel mai greu. Îl va trece?... Sus... așa... ah! Cei 130 000 de spectatori, care până acum au tăcut ca peștii, izbucnesc în urale. A greșit și românul... Dar cine a câștigat? Iar egalitate? Iar baraj? Întrebarea flutură pe toate buzele. Tot spekerul ne dumirește: « - Deoarece lt. Hasse a parcurs distanța într-un timp mai scurt (59,2 secunde, față de 72,8) i se acordă locul întâi și medalia de aur pentru superioritate în viteză. Românul Rang câștigă locul doi și medalia de argint...». Seara târziu, pe estrada de onoare invadată de lumina unui far orbitor, Rang urcă pentru a fi încununat cu lauri...“

Dacă echipei naționale de rugby i-a revenit onoarea de a aduce sportului românesc cea dintâi medalie olimpică - un bronz ce nu-i uitat -, călărețului Henri Rang - reprezentantul

unei generații de excepție înnobilită și de Valdimir Constantinescu, Petre Kirculescu, Toma Tudoran, Constantin Zahei, Constantin Apostol, Felix Țopescu ș.a – îi revine cîstea de a fi cel dintîi sportiv român medaliat cu argint la Jocurile Olimpice.

Aceasta a fost povestea olimpică a locotenentului Henri Rang și a frumosului său Delfis, dar ar mai trebui să adăugăm că eroul „legendei” de azi a fost câștigător a numeroase concursuri interne și internaționale, iar în 1937 a primit „Premiul Național pentru Sport”, cea mai înaltă onoare pentru un performer. Într-o zi de 25 decembrie 1946, la numai 44 de ani, Henri Rang trecea în neființă...

Istoria prezențelor românești sub semnul celor cinci cercuri olimpice nu se oprește însă aici, rînd pe rînd alte generații încercîndu-și forțele într-o luptă extrem de dură, dar care întotdeauna este pe viața și nu pe moarte...

Fascinează încă poveștile care-i au ca eroi pe Gheorghe Antohi, Ion Constantin, Ion Jipa, Petre Andreianu, Nicolae Mihalcea, Mihai Timu – care au marcat un nou început după anii războiului, în 1952, la Helsinki – sau Gheorghe Teodorescu – a cărui fiică, Monica, a devenit multiplă campioană a dresajului european, mondial și olimpic –, Gheorghe

Soare, Gheorghe Langa, Nicolae Marcoci, la Stockholm, în 1956, atunci când echitația a fost prohibită la Melbourne, la Jocurile celei de a XVI-a ediții, sau Vasile Pinciu cu al său Bârsan, Virgil Bărbuceanu cu Robot și Gheorghe Langa cu Rubin, cu un loc 5 în Marele Premiu al Națiunilor, dar și Alexandru Longo sau Oscar Recer în 1960, la Roma, mulți dintre ei trecuți, alături de partenerii lor, spre lumea celor care nu cuvîntă.

Dar mai este o poveste, aceea a Daniei Popescu...

Dania Popescu?... Cine este, oare?...

După două decenii de absență, în arena olimpică a Ursulețului Mișa, adică în 1980, la Moscova, și-au făcut, din nou, apariția și călăreții români...

Printre cei care au făcut deplasarea la acea ediție supusă boicotului – Anghel Donescu, Petre Roșca, Dumitru Velicu (dresaj), Alexandru Bozan, Ion Popa, Dumitru Velea (obstacole) – s-a aflat și Dania Popescu.

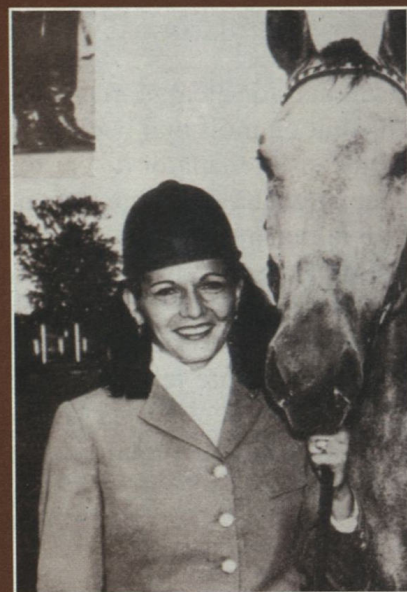
Dacă în anii '80, Ioana David și-a înscris numele în palmaresul Campionatelor Balcanice, dacă Mariana Moisei două de „vice”, fără a le mai adăuga pe cele de la echipe, Dania Popescu este, indiscutabil, „șefa de promoție” a tuturor generațiilor de amazoane. Cel dintîi concurs destinat sexului slab, la noi, a avut loc în 1912, Premiul Doamnelor fiind câștigat de Elena Olmazu și Annie Zănescu, aceasta din urma fiind prima amazoană care a contestat supremația bărbaților în probele de obstacole.

Pentru echitația noastră, 1980 a fost anul noutăților absolute, eroină fiind tocmai Dania Popescu: participarea unei călărețe la Jocurile Olimpice, performanță rămasă unică, ea fiind, totodată, și singura amazoană din concursul olimpic de obstacole, ceea ce a reprezentat, de asemenea, un fapt singular pentru edițiile olimpice de după al doilea Război.

În ceea ce o privește pe maestra sportului Dania Popescu, acel an a mai însemnat și cucerirea titlurilor balcanice la echipe, atât în competiția seniorilor, cât și în cea feminină, ceea ce a rămas, de asemenea, o performanță unicat.

Multiplă campioană națională, Dania Popescu, azi medic veterinar, fostă componentă a clubului Steaua, i-a mai avut alături, în frumoasa sa carieră, și pe Piersic, Sonor, Epigon, Jur sau Nehoiu, caii pe care i-a încălecat și cu care a obținut atâtea succese.

La Jocurile Olimpice de la Moscova, acolo unde echipa de dresaj a obținut bronzul, a doua medalie din istoria olimpică a echitației românești – Dania Popescu a fost una dintre cele 76 de sportive care au reprezentat „tricolorul”. În ciuda faptului că nu a urcat pe podium – în palmares are trecut doar locul 6 la echipe, o mare reușită, totuși – ea a fost mai mult decât „una dintre...”

OPERETA SPORTULUI ECVESTRU

■ Ing. Antal István János
Inspector Șef AHN

Conducerea de atelaje este una din cele mai vechi ramuri sportive. Întrecerile carelor de luptă din antichitate au fost descrise de Homer în opera literară *Iliada* cântul XXIII.

„Caii acestor-aleargă mai iute, dar cei care-i mână,
Nu sunt cu mult mai isteți și îndemânatici ca tine,
Biruie și-un mânător de car tot astfel pe altul,
Cine la goană se bizuie numai în cai și-n care
Și o ia razna ca proștii-nvârtindu-se ‘ncoace și-ncolo,
Caii nu-și poate struni și-n băтелиște dâșii bat câmpii.
Cine-i dibaci însă, chiar dacă hățuie cai mai nevolnici,
Ținta de-a pururi ochind o tot ocolește de-aproape
Și ca-nainte spre țel cu grijă din hățuri o-ntinde
Sigur și fără ocol și cată la cine-l întrece?
Ținta-i vădită, ți-o spun eu cum este și n-o să te-nșele“.

(în românește de G. Murnu)

Până și jocurile olimpice din antichitate au la origine întrecerea dintre carele de luptă a doi domnitori greci: Oinomaos și Pelops. Pe frontispiciul de răsărit al templului de pe Olimp se poate vedea basorelieful cu pregătirile concurenților. Caii au fost utilizați în războaie atât înhămați cât și sub șea. Pe lângă războaie, caii, timp de secole au servit ca și forță fizică la transporturi. În afară de transporturile de marfă, caii serveau și la transporturile de persoane atât în mediu urban cât și la deplasări pe distanțe lungi. Astfel, pe lângă mijloacele de transport tractate de cai create special pentru orașe – calești, landouri sau birje – s-au creat alte trăsurile speciale mai ușoare gândite pentru deplasări pe teren accidentat.

Constructorii de trăsurile s-au luat la întrecere prin crearea unor tipuri de vehicule cu diferite soluții tehnice, chiar moderne pentru acele vremuri. Astfel, au apărut diferite modele, chiar mărci de trăsurile, create pentru deplasări pe terenuri accidentate care aveau câteva caracteristici comune: partea de jos a trăsurii dintre cele două osii este totdeauna dreaptă și nu coborâtă ca la calești, suspensia pe arcuri dublu eli-

coidale paralele și nu jumătate transversale și cel mult două locuri în partea din spate a „caprei“. Aceste trăsurile adesea erau mânaite din plăcere chiar de proprietar, omul de cai în uniformă ajungând să călătorească pe bancheta din spate. În decursul secolelor, s-au perfecționat două stiluri principale de

conducere de atelaje: stilul englezesc și stilul unguresc. Primul stil s-a adaptat la condițiile din insula britanică și din Europa de vest, unde existau drumuri construite. Astfel trăsurile lor sunt mai înalte, conducătorul este așezat la înălțime, mult deasupra nivelului cailor, iar mânguirea hățurilor în mână

driverului s-a adaptat acestei poziții. Harnașamentele sunt mult mai grele, caracterizate de hamuri tip jug, denumite „cumete“, ornate cu lanțuri, cataramă și alte piese metalice cromate sau din alamă. Driverul purta costum elegant cu joben, iar omul de cai „Groom“-ul mantouri lungi roșii sau negre, cisme de călărie iar pe cap joben sau tocă. Acest stil de conducere s-a răspândit mai mult în vestul Europei și a fost descris în opera de bază a renumitului hipolog Benno von Achenbach. Cele mai caracteristice modele de trăsurile englezești sunt: Vagonet, Dog Kart, Phaeton, Spider etc. Stilul unguresc a fost adaptat unor condiții mai vițrege de drumuri, caracterizat prin trăsurile mai joase și mai ușoare. Conducătorul este așezat mai aproape de nivelul cailor, cu un stil caracteristic de mânăuire a hățurilor, caii purtând harnașamente mai ușoare cu pieptar, deci nu cu jug, având ornamente din piele împletite așa numitele „șalangăi“ care de multe ori ajung adevărate opere de artă manuală. Conducătorul acestor trăsurile purta costum cu pălărie ușoară, iar „kocsis“-ul costum popular sau uniformă este asemănător cu cel al husarilor. Acest stil este cel mai răspândit în centrul și vestul Europei, ajungând prin tradiție până pe meleagurile noastre.

Până și inventarea trăsurii ușoare suspendate pe arcuri se datorează ungurilor.

Denumirea de „kocsi szekér“ – căruță provenită din localitatea Kocs, localitate unde s-au construit pentru prima dată aceste vehicule – a fost preluată în alte limbi. Exemplu denumirea trăsurii „kutsche“ în limba germană sau „coche“ în franceză, „koche“ în spaniolă, „cocci“ în italiană, „coach“ în engleză, „kocz“ în poloneză, „goetse“ în flamandă, „kush“ în limba suedeză, provin din limba maghiară. Cele mai caracteristice mode-

le ale acestui stil sunt: „Cziráki“, „Cseklészi“, „Károlyi“ sau „Gavallér kocsi“. Cea mai complexă descriere a stilului unguresc de conducere de atelaje se găsește în lucrarea *A magyar kocsizás* de Pettko-Szandtner Tibor, apărută în anul 1931.

Odată cu apariția mijloacelor auto, utilizarea vehiculelor cu tracțiune hipo trebuia să urmeze calea uitării. Elegantele și stilatele trăsurile trase de cai și-au găsit locul în sport, tocmai în ideea ca aceste tradiții seculare să nu dispară. Iubitorii calului de pe tot continentul au început să organizeze întreceri sportive având ca obiect conducerea atelajelor și mânăuirea cu măiestrie a hățurilor. Începând cu primele decenii ale secolului XX s-au organizat concursuri de anduranță, la început numai pentru atelaje cu patru cai. Aceste întreceri aveau distanțe de zeci sau chiar sute de km. Întrecerile de atelaje din Germania anilor 20 au culminat cu derbyul de la Hamburg și Aachen cu participarea anuală a unui număr de 20 - 25 de atelaje cu patru cai sosiți aproape de pe tot continentul. Kádár László și Abonyi Imre din Ungaria au câștigat derby-ul de atelaje de la Hamburg în anii 1967, 1968, 1970 și 1971. Anul 1969 este piatră de căpătâi pentru acest sport. Specialiști ai sporturilor hipice din Anglia, la sugestia Prințului Philip de Edimburgh, soțul Reginei Elisabeta I a Angliei, au creat regulamentul concursurilor moderne de atelaje după modelul probelor complete de călărie. Acest

regulament, după numeroase modificări este în vigoare și astăzi, și după acest regulament se organizează campionatele mondiale, naționale și concursurile oficiale și în țara noastră. În 1971, sub egida Federației Ecvestre Internaționale, Budapesta a organizat Campionatul European pentru atelaje cu patru cai. Din 1972 se organizează Campionate Mondiale în anii cu soț pentru 4 cai, iar din anul 1981 în anii fără soț Campionate Mondiale pentru atelaje cu doi cai, iar mult mai târziu au început competițiile mondiale pentru atelaje cu un cal. Sportul este unul din criteriile de calitate sau chiar unul din marile cadouri ale vieții. Omul alături de acești minunați camarazi de sport, caii, dovedește talent, măiestrie și, după pregătirea comună istovitoare pentru aceste întreceri, împreună culeg laurii rezultatelor. Concurentul nu numai fizic dar și sentimental se apropie de cal. Conducerea de atelaje este incontestabil cea mai elegantă, cea mai spectaculoasă, dar, din păcate, și cea mai costisitoare ramură a sporturilor hipice. Nu din întâmplare este denumită și „opereta sporturilor ecvestre“. Concursurile oficiale se organizează în 3 zile după modelul concursului complet de călărie, având trei probe principale.

DRESAJUL

Prima probă a concursurilor oficiale este dresajul care de cele mai multe ori are loc în ziua de vineri. Pe un teren de 40x100 m atelajele trebuie să evolueze după un program obligatoriu dinainte stabilit. Organizatorii competiției, odată cu anunțarea concursului, comunică și programul de dresaj care se va cere la acel concurs. În dreptul literelor așezate în puncte fixe lângă careul de dresaj caii trebuie să execute întoarceri, schimbări de aluri de mers, cercuri mai mici, mai mari conduși, cu o mână sau două mâini, semicercuri, diagonale, opriri în care câteva secunde atelajul trebuie să stea nemișcat sau dat înapoi 3m obligatoriu în linie dreaptă. Indiferent de componența echipajului, doi sau patru, caii trebuie să meargă în aceeași cadență, cu aceeași ținută, deci cu o armonie perfectă în patru aluri de mers. Acestea sunt: pas – obligatoriu bine sprijinit pe zăbală, cu ritmicitate și

cu aceeași forță de tracțiune din partea cailor, trap mărunț, trap de lucru și trap alungit. Această ultimă alură de mers este poate cel mai greu de realizat. Cere atât o conformație anatomică aproape perfectă din partea cailor cât și multă, multă muncă și antrenamente.

Echilibrul dinamic este aproape la fel de important ca și inteligența cailor. Această probă este foarte apreciată în primul rând de specialiști, realizarea fără greșală a progresiei este o adevărată artă. Arbitrii, 3 sau 5 la număr, așezați în anumite puncte din exteriorul careului punctează de la 1 la 10 pentru cele 20 de criterii, dintre care : executarea corectă a figurilor obligatorii, elanul, cadența, alurile de mers. Se punctează atât driverul cât și prezentarea atelajului. Punctajul obținut fiind scăzut din punctajul maxim devine punct de penalizare cu care concurentul continuă concursul în următoarele probe. Eroarea de parcurs după trei reluări înseamnă descalificare.

PREZENTAREA

La anumite concursuri, în funcție de anunțul organizatorilor aceasta poate fi o probă separată. Aici juriul punctează tot pe principiul punctelor de penalizare după cinci criterii:

■ conducător și secund (secunzii, doi la număr în cazul atelajelor cu patru cai), se ține cont de costumație, stil (pălăria, mănusa, cravata, biciul și pătura de corp

sunt elemente obligatorii), calitatea și armonia costumului, până și ultimul fir de praf de pe încălțăminte pot fi extrem de importante;

■ caii – condiția fizică, curățenia, coama, coada, potcovitul și armonia perechilor;

■ harnașamentele – stilul, starea, materialul din care sunt confecționate, ornamentele, și curățenia;

■ trăsura – stilul, execuția, starea, curățenia, (farurile, stopurile – obligatorii) și ultimul criteriu

■ impresia generală. La această probă în afară de secund sau secunzii, se admite pe trăsura prezența unui călător.

O femeie superbă îmbrăcată elegant, cu pălărie mare, mănuși albe lungi, cu un buchet de flori în braț ridică nivelul estetic al acestei probe până la cea a unei operete. Proba de prezentare, mult controversată, este deosebit de importantă pentru ca atelajele din sport să respecte tradiția și stilurile caracteristice zonelor geografice de unde provin. Este cea mai bună metodă ca atelajele să nu ajungă la delăsare sau lipsă de pretenție. La cele mai multe etape ale Campionatului Național din România proba de prezentare este probă oficială. De asemenea, la cele mai prestigioase concursuri din Europa – exemplu la Cupa „Alpen Adria“, considerată Campionatul European neoficial proba de prezentare este probă, de asemenea, oficială.

MARATONUL

La fal ca în concursul complet de călărie, maratonul sau proba de teren este cea mai populară și cea mai spectaculoasă. Denumirea de „Maraton” face aluzie la trecutul acestui sport. La început, această probă se organiza pe distanțe de 42 km. Din anii '80 această distanță s-a redus la 25 - 28 km, astăzi distanța parcursă este de 12-15 km, în ideea protejării cailor. Regulamentul oficial prevede 5 faze pentru această probă, denumite după alfabet de la „A” la „E”. Fazele cu timpi de bază obligatorii, trebuie să aibă aluri libere sau obligatorii (trap de lucru sau trap rapid) și două faze de pas cu două opriri și control veterinar obligatoriu. În ultimii ani la cele mai multe concursuri s-a renunțat la fazele „C” și „D” rămânând doar trei faze din care faza „B” un km la pas, iar faza „E” sau faza de obstacole conține un număr de 7-8 obstacole construite combinate cu elemente naturale. Traseul fazelor este marcat cu semne, iar distanța în km. este numerotată. Recunoașterea traseului înainte de concurs se face fără trăsuri, iar ordinea la start se trage la sorti. Fiecare dintre obstacole este construită din bârne, stâlpi, garduri, grinzi și pot conține trecere peste poduri, ape sau denivelări de teren. Zona de obstacol este delimitată, fiind prevăzută cu intrare și ieșire, iar

timpul petrecut de atelaje în aceste zone se cronometrează.

Obstacolele au porți obligatorii cu o anumită lățime care se execută numai în ordinea stabilită. O poartă absolvită poate fi trecută de mai multe ori. Atelajele sunt penalizate atât în funcție de secunde sau minutele petrecute în obstacole, cât și de eventuala coborâre a secundului sau a secunzilor, coborârea driverului, punerea jos sau pierderea biciului. Părăsirea zonei de obstacol fără executarea porților obligatorii sau în loc nepermis, răsturnarea trăsuri,

depășirea timpului maxim în obstacole, utilizarea biciului pentru pedepsirea cailor precum și ajutorul de complență din exterior se pedepsesc cu descalificare. Cronometrarea obstacolelor de cele mai multe ori este electronică. Între obstacole, trăsurile trebuie să parcurgă anumite distanțe minime și puncte de trecere obligatorii. În funcție de punctele de penalizare obținute în faze, adunate cu cele din obstacole, se realizează clasamentul probei.

Trăsurile folosite la proba de maraton sunt vehicule cu construcție specială, realizate cu soluții tehnice sofisticate, frâne hidraulice acționate independent pentru perechile de roți, suspensie cu arcuri elicoidale sau torsionate, sistem de întârziere a întoarcerii roților după oiște. Trăsurile trebuie să aibă greutate și ecartamente obligatoriu stabilite în regulament, iar ținuta și costumația concurenților este la liberă alegere, doar cască de protecție sau toca este obligatorie. Secundul sau secunzii au sarcină foarte precisă și deosebit de dificilă: ei țin echilibrul atelajului de multe ori executând exerciții fizice aproape acrobatice. Condiția fizică sau chiar psihică sunt extrem de importante atât la driveri cât și la cai. Atelajele se prezintă la start unul după altul în interval de 10 sau 15 minute, iar spectatorii și galeriile concurenților au posibilitatea să însoțească atelajele între obstacole.

PROBA DE OBSTACOLE

Proba de obstacole are loc în ultima zi a concursului complet, de obicei duminică. Concurenții se prezintă la start în funcție de rezultatele obținute în primele zile, astfel că primii la start sunt cei cu cele mai multe puncte de penalizare iar ultimii sunt echipajele cu cele mai bune rezultate. Din nou se cere trăsura de stil și costumația elegantă. Obstacolele constau din jaloane de formă conică specială așezate la 10 cm de ecartamentul roților, fiecare jalon cu câte o minge deasupra. Mingea doborâtă de concurent se penalizează cu trei puncte. Utilizând toată suprafața posibilă a terenului de concurs se așează un număr de 20 de porți numerotate, care obligatoriu se execută de către trăsuri în această ordine.

Traseul de obstacole are o poartă de start și una de sosire, care pot să fie în același loc, și o anumită lungime în metri în funcție de această distanță se calculează un timp de bază, cu viteza de 230 m/min. la atelajele cu 2 cai și 250 m/min. pentru cele cu 4 cai. Unele din ele au un grad mai mare de dificultate fiind combinate, linii șerpuite, forme de „L“, „U“ sau poduri de piatră, poduri de lemn și rivieră. Porțile sunt marcate, pe o parte și

alta cu culori, culoare roșie obligatoriu la mâna dreaptă și culoare albă la mâna stângă. Parcul de obstacole este decorat cu plante și flori ornamentale, ridicând astfel nivelul estetic al probei. Pe lângă doborârea mingilor sau depășirea timpului de bază, atelajele sunt penalizate cu puncte pentru derobări sau nesupuneri din partea cailor, lipsa elementelor obligatorii din ținuta concurenților sau dotarea incompletă a trásurilor, iar ajutorul de complezanță din exterior sau din partea secundului, eroarea de parcurs sau a treia împotrivire a cailor, depășirea unui minut de la semnalul sonor și până la trecerea liniei de start, ocolirea porții de sosire și răsturnarea trásurii se pedepsesc cu descalificare.

Concurentul, înainte de începerea probei și după terminare, se prezintă în fața juriului și salută cu pălăria ridicată și biciul în mâna stângă. Concurenții care au terminat traseul în timp și fără doborâre de obstacol, sunt cei cu „O“ puncte de penalizare, iar pentru aceștia se organizează baraj dacă este cazul. La baraj pot fi scoase anumite obstacole și nu mai există timp de bază. Câștigă concurentul care are cel mai bun timp și cele mai puține obstacole doborâte.

Punctajul final se realizează prin adunarea punctelor de penalizare din toate cele trei zile de concurs. În cazul unui concurent descalificat la una din probe, acestuia i se acordă cel mai mare punctaj de penalizare obținut de ultimul plasat, care a terminat proba, iar acest punct se mărește cu 25%. Concurentul continuă proba următoare cu acest „bagaj“ de puncte de penalizare. După terminarea celor trei probe, are loc premiarea și defilarea sau chiar „parada“ atelajelor în ritmurile muzicii și aplauzele spectatorilor.

Titlul de „Campion Național“ se obține în funcție de punctele adunate la etapele oficiale ale Campionatului Național, iar în funcție de numărul de titluri de campion obținute de un concurent, Federația Ecvestră Română poate să acorde titlul de „Maestru“ sau „Maestru emerit al sportului“. Dreptul de participare la Campionatele mondiale se obține prin calificarea prealabilă a concurenților. Regulamentele la concursurile oficiale și la etapele de campionat sunt regulamentele Federației Ecvestre Internaționale, iar regulamentele de campionat se stabilesc anual de „Comisia de atelaje“ a Federației Ecvestre Române.

LANSAREA *Calul* magazin

Marti, 3 aprilie, în prezența Alteței Sale Regale, Principesa Margareta a României și a Alteței Sale Radu, Principe de Hohenzollern-Veringen, la sediul Jockey Club, a avut loc lansarea revistei „Calul Magazin”. La acest eveniment au mai participat academicianul Constantin Bălăceanu Stolnici, sculptorul Florin Codre, domnul Cristian Țopescu, precum și numeroase alte personalități din cultură și business.

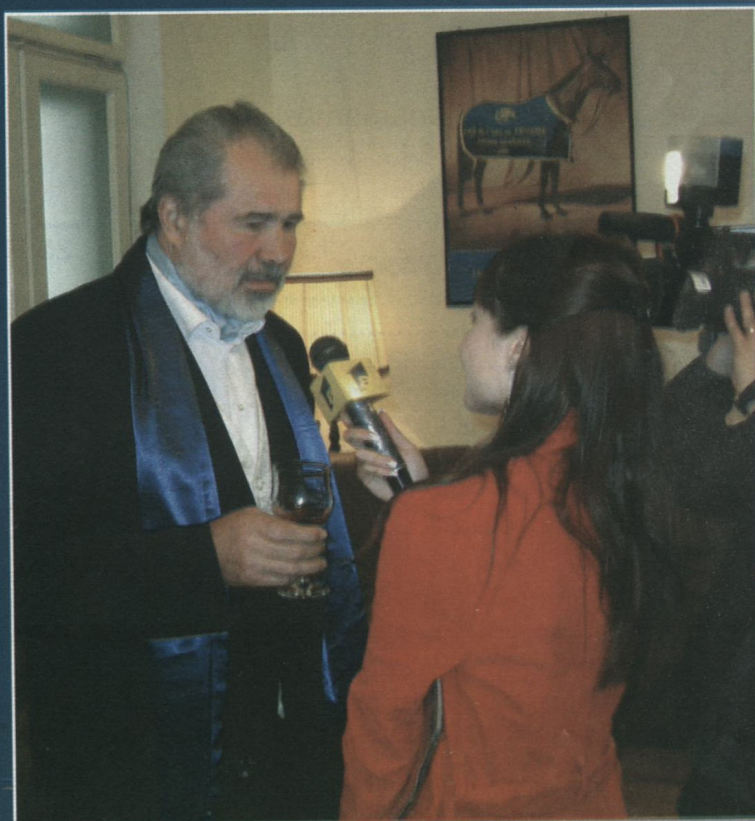

Revista răspunde în detaliu nevoii crescătorilor de cai de a fi la curent cu tendințele și noutățile domeniului, dar și dorinței de informare a celor pasionați de concursuri hipice, menținând totuși în atenție nevoia de informare a publicului larg.

În intervenția sa, Principele Radu le-a spus celor prezenți că a ales să se implice în reînființarea cluburilor tradiționale, să fie alături de oamenii curajoși care se ocupă și de aceste segmente sociale. Totodată, Alteța Sa i-a felicitat pe inițiatorii acestui proiect pentru implicarea lor în lărgirea sensului de leadership, de model social și pentru contribuția lor la întărirea identității românești, din care nu trebuie să lipsească tradiția.

În calitate de ofițer al Armatei Române, Principele Radu a declarat că i-ar plăcea foarte mult ca, în cadrul paradelor militare, să vadă din nou caii defilând alături de militarii Armatei Române.

CÂȘTIGĂTORII DIN NUMĂRUL TRECUT

Lucian Irimescu - 1

Popescu Cornelia - 2

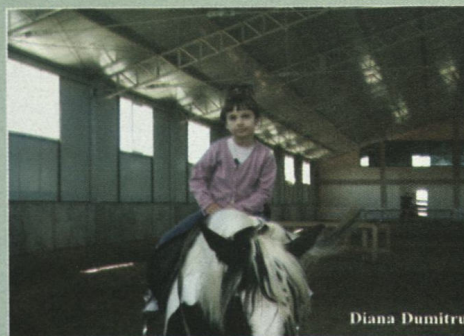

Andi Butnaru - 3

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii: dimensiune: 22x14 cm, rezoluție: 260 dpi, format: **tiff** sau **jpeg**. Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București. Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. Primii trei autori vor fi premiați astfel: premiu I - abonament 12 luni, premiu II - abonament 6 luni, premiu III - abonament 3 luni. Autorului de pe primul loc i se oferă șansa publicării unui pictorial în paginile revistei noastre.

Consuegra Adriana

Diana Dumitru

Milnea David Oprea

Pentru copiii care iubesc caii 1 iunie le aduce un cadou, o revistă Calul magazin.

Calul

magazin

o revistă pur-sânge

Doresc abonament(e) la revista lunară **Calul**, începând cu luna, anul
Durata abonamentului:

Prețul abonamentului: ☐ 3 luni 13 RON ☐ 6 luni 25 RON ☐ 12 luni 50 RON

Nume/Firmă:
Adresă:
Localitate: Județ:
Telefon: Fax: Mobil:
Cod fiscal/Serie-nr CI: Nr. înreg. Reg. Comerț:

Pentru contractarea unui abonament la revista **Calul** aveți la dispoziție 2 modalități:

- Telefonați la redacție la 0727.750.109/021.223.41.11 și comunicați datele firmei/persoanei (nume, adresă, cod fiscal, telefon, persoana de contact), precum și perioada dorită de abonament, urmând ca în cel mai scurt timp să primiți o factură proformă, cu ajutorul căreia veți achita suma respectivă prin ordin de plată. După ce banii au intrat în contul **World MediaGraph** veți primi recomandat prin poștă și factura fiscală.
 - Virați direct suma corespunzătoare variantei de abonament dorită în contul **World MediaGraph** și apoi sunați la redacție sau trimiteți un e-mail la adresa world.mediagraph@gmail.com sau calulmagazin@gmail.com
- Pentru sume în lei aveți la dispoziție următorul cont: RO71BRDE030SV35842850300 BRD Pitești

ANUNTURI VÂNZĂRI

Vând PONEI PITICI SI NORMALI, un armăsar arab 8 ani călărit și o iapă 9 ani arab călărită. Trimit poze prin mail celor doritori.

Relații la telefon: 0744783877, email: khandamiriantz@artelecom.net

Vând LIPITANI, Rasă curată, cu pedigree

Tineret 1-3 ani, iepe de reproducție și armăsari.

Tel.: 0751070930, e-mail :lipitan2004@yahoo.com

Bătrân crescător de cai - din motive de suprapopulare - VÂND TINERET, CAI DE SPORT ȘI IEPE DE REPRODUCȚIE din cele mai bune linii din rasa calului de sport românesc. Informații la tel.: 0727.222.640

Hergheia Covasna scoate la vanzare cai pursange arab din linii valoroase, cu pedigreeuri, varsta 4-6 ani. Relații la tel. 0749090070 sau e-mail: mihaiung78@yahoo.com

ANUNTURI CUMPĂRĂRI

Cumpar urgent caleasca 2 sau patru locuri pt. activitati agrement.

De preferat cu copertina.

e-mail albastru5000@yahoo.com

Telefon 0727-704380

Toți românii iubesc caii,
dar foarte puțini îi
promovează .
Așa am apărut noi!

www.caiderasa.ro

Acest site vine în
întâmpinarea voastră.
Prezentându-te, le dai ocazia
celorlalți să-ți cunoască
potențialul și îi ajuți să
evolueze.

IMPORTANT

Revista **Calulmagazin** găzduiește gratuit anunțuri de mică publicitate pentru: vânzări-cumpărări cai, atelaje, dresaj, transport, echipament.

Numai pentru persoane fizice.
Anunțul d-voastră la e-mail:
calulmagazin@gmail.com
sau la telefon/fax: 021/22.34.111

Pentru anunțurile cu poză tariful este de 20 lei/anunț. Persoanele juridice se adresează redacției pentru mare publicitate sau anunțuri de mică publicitate.

SALVANA -
only the best for fine horses

Furaje speciale SALVANA pentru rezultate în domeniul furajării de înaltă calitate.

Furajele SALVANA contribuie la îmbunătățirea și menținerea sănătății, fertilității și performanței animalelor.

**CAI SANATOSI
PRIN HRANA SANATOASA**

G & M GRUP IMPORT EXPORT S.R.L.

UNIC IMPORTATOR PENTRU ROMANIA AL PRODUSELOR SALVANA

B-dul N. Titulescu nr.1, Bl. A7, Sc. 4, Et. 5, Apart. 106, Sector1, Bucuresti

tel. 021/ 318.56.52, fax. 021/ 318.56.53

Depozit - Comuna Crevedia, Jud. Dambovită

DISTRIBUITOR- D-na. Dr. ANCA BOGDAN tel. 0722.707.933

BLACK BEAUTY

MAGAZIN DE ECHITATIE „BLACK BEAUTY“

DN1 (BUC.-PLOIESTI) NR. 145 LÂNGA PRISMA

TEL.: 0722.637.507; 0722.759.261; 021.350.51.85

E-MAIL: OFFICE@BLACKBEAUTY.RO; CONTACT@BLACKBEAUTY.RO

www.BLACK BEAUTY.ro

